

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ПРОЕКТ НА ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕЗЕРВАТ „РИЛОМАНАСТИРСКА ГОРА“ 2015-2024 Г.

Изпълнение на Договор № BG161PO005/11/3/3.2/05/26/SU12/10.10.2014г.

Проект № № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“ от ОП „Околна среда 2007-2013 г.“

Утвърждавам:.....

(Министър на околната среда и водите)

ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РЕЗЕРВАТ „РИЛОМАНАСТИРСКА ГОРА“ 2015-2024 Г.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ.....	1
РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
СЪКРАЩЕНИЯ:.....	6
РЕЗЮМЕ.....	8
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ.....	11
0.1.ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА.....	11
0.2.ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ.....	12
0.3.ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА.....	13
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ.....	15
ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ.....	15
1.0.МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ.....	15
1.1.ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ.....	19
1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ.....	19
1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ.....	19
1.4. СОБСТВЕНОСТ.....	21
1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА.....	22
1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ.....	22
ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ.....	24
1.8. КЛИМАТ.....	24
1.9. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ.....	32
1.10. ХИДРОЛОГИЯ И ХИДРОБИОЛОГИЯ.....	38
1.11. ПОЧВИ.....	46
БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	51
1.12. ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ.....	51
1.13. РАСТИТЕЛНОСТ.....	60
1.13.1. Класификация на растителността.....	60
1.13.1.1. Класификация на растителните съобщества.....	60
1.13.2. Характеристика на горскодървесната растителност.....	64
1.14. ФЛОРА.....	69
1.14.1. Низши растения и гъби.....	69
1.14.2. Висши растения.....	70
1.14.3. Лечебни растения.....	73
1.15. ФАУНА.....	74
1.15.1. Безгръбначни животни.....	74
1.15.2. Риби.....	76
1.15.3. Земноводни и влечуги.....	76
1.15.4. Птици.....	77
1.15.5. Бозайници.....	78
КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	80
1.16. ПОЛЗВАНЕ НА РЕЗЕРВАТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ.....	80
1.16.1. Население, демографска характеристика на община Рила, област Кюстендил.....	80
1.16.2. Селищна мрежа.....	81
1.16.3. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради.....	82
1.16.4. Селско стопанство.....	82
1.16.5. Горско стопанство.....	82
1.16.6. Лов, риболов, събиране на природни продукти.....	83
1.16.7. Туризм, рекреация, спорт, услуги.....	84
1.16.8. По-значими дейности и занаяти в района.....	85
1.16.9. Информированост на обществеността за резервата и отношението към него.....	88
1.17.НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ И ВЛИЯНИЕТО ВЪРХУ РЕЗЕРВАТА.....	90
1.18. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО.....	94
1.19. ЛАНДШАФТ.....	95
1.20. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	99
ПЪРВА ОЦЕНКА.....	100
1.21. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА.....	100

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.21.1. Уязвимост	100
1.21.2. Рядкост	107
1.21.3. Естественост	113
1.21.4. Типичност	117
1.21.5. Размери	121
1.21.6. Биологично разнообразие	125
1.21.7. Стабилност и нестабилност	130
1.22. Социална и икономическа оценка	141
1.22.1. Социално-икономически условия	141
1.22.2. Собственост	143
1.22.3. Управление	143
1.22.4. Формиране на основните и на специфичните проблеми на територията	143
1.23. Потенциална стойност на защитената територия	143
ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ	145
2.1. Дългосрочни цели	145
2.1.1. Определяне на главните цели	145
2.1.2. Определяне на второстепенните цели	145
2.2. Ограничения	146
2.2.1. Тенденции от естествен характер	146
2.2.2. Тенденции от антропогенен характер	146
2.2.3. Други ограничения и тенденции	147
ВТОРА ОЦЕНКА	148
2.3. Ефект на ограниченията върху дългосрочните цели	148
2.4. Потенциални възможности на защитената територия	153
ЧАСТ 3: РЕЖИМИ, НОРМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ	154
3.1. Зониране и функционално предназначение на зоните	154
3.2. Режимы и норми	155
ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ	157
4.1. Определяне на приоритетите	157
4.2. Програми	157
4.3. Проекти	157
4.4. Оперативни задачи	159
4.5. Работен план	161
ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ	165
5.1. Преразглеждане на целите	165
5.2. Преразглеждане на задачите	165
5.3. Показатели за цялостното изпълнение на ПУ	166
ПРИЛОЖЕНИЯ	167
Библиография	167
Приложение 1.0. Местоположение и граници	167
Приложение 1.4. Собственост	167
Приложение 1.12.1. Местобитания РМГ	167
Приложение 1.13.1. -1 РМГ растителност	167
Приложение 1.14. Флора РМГ	167
Приложение 1-15. Фауна РМГ	167
Приложение 1.16.7.2. Маршрути РМГ	167
Приложение 1.19-1. Класификация на ландшафтите в резерват „Риломанастирска гора“	167

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ

ТЕРМИНИ:

Абиотични фактори – Условията на неживата природа, които въздействат върху организмите и имат пряко значение за живота им.

Автохтонен вид – Вид, който е в ареала на видообразуването си.

Антропогенни фактори – Съвкупност от разнообразни човешки дейности, които действат върху живата и неживата природа.

Ареал – Част от земната повърхност или акватория в чиито предели се среща даден таксон или синтаксон.

Асоциация – Растително съобщество с определен флористичен състав, с близки условия на местообитание и еднообразна физиономия. Тя е основна синтаксономична единица при класификация на растителността.

Биологично разнообразие – Многообразието на живите организми на видово и надвидово равнище, многообразието на съобщества, местообитания и екосистеми от различни равнища.

Биологичен тип – Група растения с еднакви приспособителни структури, изразено в сходството на техните морфологични признаци, особеностите на външния и вътрешния строеж и жизнения цикъл, обусловени от екологичните условия на местообитанието.

Биотични фактори – Взаимодействия между организмите при съвместния им живот.

Биотоп – Пространство с относително еднородни условия за живот. Биотоп е неживата част от природата в даденото пространство и заедно с живата част (биоценоза) образува екосистема.

Биоценоза – Биологична система от популации на различни видове, които са взаимно свързани и обитават определена територия с еднородни условия (биотоп).

Браконьерство – Нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване. Включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности, включително:

- убиването, улавянето, преследването и нараняването на диви животни; вземане, пренасяне и превозване на намерени ранени и убити животни или разпознаваеми части от тях; събиране на яйца и индивиди; търговия с диви животни;

- престой или движение на лица на територията на парка с извадени от калъф и сглобени гладкоцевни и нарезни пушки, огнестрелно оръжие с автоматична и полуавтоматична стрелба.

Браконьерството представлява престъпление по Наказателно-процесуалния кодекс с изключение на маловажните случаи, които се считат за административни нарушения.

Вид – Група популации, индивидите в които обменят генетичен материал свободно помежду си, но не с индивиди от популации от други видове.

Възстановяване – Пресъздаването на цели съобщества от организми и местообитания по модел на естествено възникващите.

Генетични ресурси – Материали от растителен, животински или микроорганизмов произход, съдържащи функционални единици на наследственост и имащи реална или потенциална стойност.

Гори – Земя, заета от горскодървесна растителност с площ над 1 декар. (ЗГ чл.2, ал1.).

Горски територии – Всяка територия извън строителните граници на населените места, предназначена основно за гори и обхващаща гори, храсти, земи за залесяване, недървопроизводителни земи, посочени в единния кадастър, с изключение на горите, създадени върху земи от поземления фонд (ЗГ чл.2, (2), (3)).

Диагностични видове – Група от видове с оптимално развитие в рамките на определен синтаксон.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Доминантен вид – Вид, който преобладава по численост, оказва съществено влияние върху средата и обмяна на енергия в биоценозата.

Екологични групи растения – Групи от растения със сходни приспособителни признаци, които се образуват предимно под влияние на един доминиращ фактор в дадените условия (влажност, температура, светлина, механичен и химичен състав на почвата и др.).

Екосистема – Динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизмови съобщества и тяхната нежива околна среда, които си взаимодействат като функционална единица.

Ендемит – Биологичен вид, разпространен върху ограничен район – географска област, планина, водоем и др.

Застрашен вид – Вид, който е заплашен от изчезване в целия си ареал или в голяма част от него.

Защитен таксон – Таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, взимане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.

Земеделски територии – Земеделските земи по смисъла на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.

Зониране – Разделяне на защитената територия на части, наричани зони, които се използват за целите на управлението, обикновено временно (продължителността на съществуването им може да бъде по-малка от периода на действие на плана). Във всяка зона предписанията за управление са приблизително еднакви и се различават по тип и интензивност от тези в другите зони на плана.

Климат – Последен, относително устойчив стадий на естествено развитие на съобществото и на екосистемата като цяло, който най-пълно съответства на екологичните условия в дадената местност в съответния период.

Конкуренция – Взаимоотношение между популациите, възникващо при използване на общ хранителен ресурс.

Консервационно значим вид – Вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (например включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи).

Ксерофилен вид – Сухолюбив, приспособен към живот в условия на недостиг на вода и понижена влажност.

Мезофилен вид – Организъм, предпочитащ средни (умерени) условия на овлажнение на въздуха и почвата.

Мониторинг – Продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н., с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения.

Насаждение – Гора или горски участък, заети (покрити) с горскодървесна растителност.

НСМБР – Национална система за мониторинг на биоразнообразието.

НПРД – Национална приоритетна рамка за действие.

Обилие – Показател за количественото участие на вида, изразен пряко или косвено.

Пластични видове – Видове с големи адаптивни възможности.

Популация – Група от индивиди на даден вид, които населяват определено пространство, взаимно се кръстосват, имат общи морфологични, физиологични и поведенчески особености и са свързани функционално помежду си/ група от индивиди с общ произход, които обмянат генетичен материал помежду си много повече, отколкото с индивиди от друга подобна група.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Природно местообитание - са естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области, характеризиращи се с характерни географски, абиотични и биотични особености, придаващи им специфичен облик.

Приоритетен вид, Приоритетно местообитание – Видове или местообитания, които поради своята биологическа ценност се нуждаят от специални мерки за опазване, или са определени като такива по силата на международни споразумения.

Редки видове – Видове, чиито популации са малки и ако не непосредствено, то косвено или потенциално са застрашени.

Режим на опазване – Съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия.

Реликт – Организъм от предишни геологични епохи, запазен в почти неизменен вид на ограничени места.

Рудерализация – Разпространение на антропофити при деградация на местообитанията.

Рядкост – Малочисленост на популацията и ограничено териториално разпространение на вида.

Синтаксон – Тип фитоценоза от определена синтаксономична категория; основна синтаксономична категория е асоциацията.

Сциофити – Сенколюбиви растения, които не понасят пълно осветление и техният оптимум е при по-слаба интензивност на светлината.

Таксон – Съвкупност от организми, разглеждани като формални обединения на съответните нива от йерархичната класификация; наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони – форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство).

Фитоценоза – Всяка конкретна растителна групировка, на известно пространство еднородна по състав, структура и взаимодействия между съставлящите я растения и между тях и средата. Фитоценозата е съставна част на биоценоза и екосистемата.

Хелиофити – Светлолюбиви растения, които се развиват оптимално при пълна слънчева светлина.

Хидробионт – Вид, който е приспособен към живот единствено във водна среда.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

СЪКРАЩЕНИЯ:

БДС – Български държавен стандарт
БР – Биологично разнообразие
БРЗТЗ – Биологично разнообразие, защитени територии и зони
БИ – Биотичен индекс
ВЕЦ – Водоелектрическа централа
ГФ – Горски фонд
ГИС – Географска информационна система
ДВ – Държавен вестник
ДГС – Държавно горско стопанство
Директива 92/43 на Съвета на ЕИО за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна
ДЛС – Държавно ловно стопанство
ЕКАТТЕ – Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
ЕО – Екологична оценка
ЗБР – Закон за биологичното разнообразие
ЗГ – Закон за горите
ЗЗТ – Закон за защитените територии
ЗЛР – Закон за лечебните растения
ЗМ – Защитена местност
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗТ – Защитена територия
ЗУТ – Закон за устройство на територията
ЗЧАВ – Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАГ – Изпълнителна агенция по горите
ИАОС – Изпълнителна агенция по околната среда
ИБЕИ – Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
КВС – Карта на възстановената собственост
ККР – Карта на кадастралния регистър
КОПС – Комитет по опазване на природната среда
ЛУП – Лесоустройствен проект
МГП – Мъртва горска постилка
МЗХ – Министерство на земеделието и храните
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МС – Министерски съвет
НПО – Неправителствена организация
НСЗП – Национална служба за защита на природата
ОВОС – Оценка на въздействието върху околната среда
ОГТ – Отчет на горските територии
ОПОС – Оперативна програма „Околна среда“
ОС – Оценка за съвместимост
ПЗ – Природна забележителност
ПУ – План за управление
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
Р – Резерват
РМГ – Риломонастирска гора
РДПБЗН – Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“
РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите
ТП – Териториално поделение

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧК – Червена книга на Република България

ЮЦДП – Южноцентрално държавно предприятие

BERN – Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните
местообитания (Бернска конвенция)

CITES – Конвенцията по международна търговия със застрашени видове от дивата
фауна и флора

IUCN – Международният съюз за защита на природата и природните ресурси

OGF=OGT –Отчет на горския фонд = на Отчет на горските територии

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

РЕЗЮМЕ

Основанията за разработване на настоящия План за управление на резерват „Риломонастирска гора“ са:

- Закон за защитените територии – обн. ДВ бр. 133 от 11.11.1998 г., изм. ДВ бр. 38 от 18.05.2012 г., изм. ДВ бр.27 от 15.03.2013 г., изм. ДВ бр. 66 от 26.07.2013 г., изм. ДВ бр.98 от 28.11.2014 г., изм. ДВ бр.61 от 11.08.2015 г.;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии – обн. ДВ бр. 13 от 15.02.2000 г., изм. и доп. бр. 55 от 20.07.2012 г.;
- Закон за биологичното разнообразие – обн. ДВ бр. 77 от 2002 г., последно изм. ДВ бр. 77 от 09.10.2012 г.;
- Договор за възлагане на План за управление на резерват „Риломонастирска гора“ между консорциум „Рила Консултанти“ и ДНП „Рила“. Изготвянето му се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“;
- Публикувано Техническо задание за разработване на План за управление на резерват „Риломонастирска гора“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. Заданието определя обхвата и съдържанието на ПУ.

Екипът, разработил ПУ, е от специалисти в областта на лесотехническите науки, зоология, ботаника, екология, климатология, хидробиология, геология, почвознание, геодезия, ГИС.

Резерват „Риломонастирска гора“ е обявен със Заповед №307 на Комитета за опазване на природната среда от 10.04.1986 г., бр. 34/1986 на Държавен вестник.

Резерватът е обявен с цел запазване на първичните горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори, характерни за района на Рила планина, находища на редки и застрашени от изчезване видове и естествената среда на архитектурно-историческия резерват „Рилски манастир“. В резервата се забраняват всякакви дейности, нарушаващи самобитния характер на природата му.

Резерватът се намира на територията на община Рила, населено място Рилски манастир. Попада в териториалния обхват на РИОСВ-Благоевград и граничи с Национален парк „Рила“.

Резерватът попада в Природен парк „Рилски манастир“ и в границите на защитена зона BG000496 „Рилски манастир“ по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците. Граничи със защитена зона BG000495 „Рила“ по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците.

Понастоящем площта на резервата на база цифровия модел възлиза на 3677.4 ха.

Лихенизираните гъби в резервата наброяват 95 вида, макромитетите – 128 вида. Мъховата флора е представена от 73 вида. В резултат на проведените теренни проучвания и данни от литературни източници е установено разпространението на 816 вида папратовидни и семенни растения.

Фауната на резервата включва 1734 представители на безгръбначните животни, 2 вида риби, 125 вида птици. Установени са 13 вида прилепи и 38 вида други бозайници.

Всички природни местообитания са с ниска степен на уязвимост. Останалите представители на биотата са средно уязвими, главно поради естествени причини

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

(ветроломи, ветровали, естествена смяна на растителността (сукцесии), а при макромисети и някои бозайници и поради браконьерски прояви на територията на резервата.

Природните местообитания, флората и фауната на резервата се отличават с висока степен на естественост.

Част от природните местообитания в резервата се отнасят към класификационни типове от Директивата за местообитанията, сред които приоритетни за опазване са:

- 4070 * Храстови съобщества с *Pinus mugo*;
- 6230 * Богати на видове картьови съобщества върху силикатен терен в планините;
- 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове.

Потенциална стойност на ЗТ

Стойността на резерват „Риломанастирска гора“ се определя от съчетанието на климатични и почвени фактори, както и форми на релефа, които са основа за формиране на типичните естествени гори, предлагащи подходяща екологична среда за представителите на флората, микотата и фауната.

Въз основа на констатациите и оценките в Част 1 на настоящия ПУ, са **формулирани следните главни цели:**

- ✓ Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на екосистемите;
- ✓ Насърчаване на научни изследвания с цел проучване и мониторинг на разпространението и състоянието на популациите на видовете, с акцент върху консервационно значимите, както и природните местообитания, включени в Директивата за местообитанията и ЗБР.

Регистрираните заплахи (настоящи и потенциални) са следните: прояви на браконьерство, безпокойство (основно в пограничните територии), нерегламентирано навлизане извън разрешените пътеки, замърсяване с битови отпадъци (основно покрай пътеките за маршрутно преминаване).

Потенциални възможности на ЗТ

Стойността на резерват „Риломанастирска гора“ се определя от съчетанието на абиотични фактори, които са основа за формиране на типична естествена растителност, представена главно от иглолистни гори и високопланинска безлесна зона с богатство от видове на флората и фауната. Допълнително консервационната стойност на резервата се определя от:

- ✓ Сравнително голямо биологично разнообразие – присъствие в резервата на естествени гори от смърч, бял бор, ела, бяла мура, рилски дъб и на богатство от видове от флората, фауната и микотата;
- ✓ Резерватът попада в защитена зона от мрежата Натура 2000 в България BG000496 „Рилски манастир“ по Директивата за местообитанията и в едноименната защитена зона по Директивата за птиците;
- ✓ Резерватната територия съхранява популациите на редица застрашени и уязвими видове от флората и фауната на България, ендемити и реликти. Заедно с природните местообитания, включени в Директивата за местообитанията. „Риломанастирска гора“ придобива статут на територия от европейско значение за опазване на биоразнообразието;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- ✓ Резерватът предоставя възможности за разгръщане на редица образователни и научно изследователски програми като мониторинг на приоритетни видове и местообитания, организиране на ученически, студентски и любителски експедиции с образователна цел, включване на доброволци в мониторинговите програми, подготовка на печатни материали за популяризиране стойността на резервата като ценен природен обект (брошури, диглани, атласи и др.);

Близостта на резервата до територии, широко използвани за туризъм, поклонничество и отдиш, дава възможност за популяризиране на неговата стойност като природно богатство.

На базата на законовия статут и предназначение на защитената територията, на характеристика на абиотични и биотични фактори, социално-икономическа характеристика и екологичната оценка, се предлага в резерват „Риломанастирска гора“ да се обособят следните зони:

- ✓ Зона за опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им

Обхват – цялата територия на резервата.

- ✓ Зона за транзитно преминаване на посетители

Обхват – тази зона включва пътеките за преминаване на посетители, посочени в заповед РД-113 от 06.02.2012 г. на министъра на околната среда и водите в частта им, попадаща в резерват „Риломанастирска гора“, а именно: 1) От Рилски манастир до м. „Елешница“. 2) От Рилски манастир по рида Баучер до хижа „Иван Вазов“. 3) От Рилски манастир през Дългия рид до Додов връх. 4) От Рилски манастир до връх Бричебор. 5) От Рилска река (Манастирска река), по Черней дол и по Гьолска река (Мандренска река) до местността „Студения кладенец“. 6) От местността „Кирилова поляна“ до Сухото езеро.

Програми и приоритетни проекти

В настоящия ПУ са предложени следните програми: „Опазване и поддържане на биоразнообразието – видове и местообитания“, „Мониторинг на видове и местообитания“, „Връзки с обществеността и образование“.

Приоритетни са проучванията на видове и местообитания от Директивата за местообитанията и мониторинг върху тяхното природозащитно състояние.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПЛАНА

Резерват „Риломанастирска гора“ е обявен със Заповед №307 на Комитета за опазване на природната среда от 10.04.1986 г., бр. 34/1986 на Държавен вестник.

Резерватът е обявен с цел запазване на първичните горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори, характерни за района на Рила планина, находища на редки и застрашени от изчезване видове и естествената среда на архитектурно-историческия резерват „Рилски манастир“. В резервата се забраняват всякакви дейности, нарушаващи самобитния характер на природата му.

Основна предпоставка за разработване на настоящия план е необходимостта от съвременно управление на категорията „резерват“, съгласно общоевропейските изисквания за опазване на защитена територия.

Основание за разработване на настоящия план за управление са:

- ✓ **Закон за защитените територии** – обн. ДВ бр. 133 от 11.11.1998 г., изм. ДВ бр. 38 от 18.05.2012 г., изм. ДВ бр. 27 от 15.03.2013 г., изм. ДВ бр. 66 от 26.07.2013 г., изм. ДВ бр. 98 от 28.11.2014 г., изм. ДВ бр. 61 от 11.08.2015 г.;

Чл. 55. (1) За защитените територии се разработват планове за управление при условия и по ред, определени с наредба, утвърдена от Министерския съвет.

(2) Плановите за управление на национални и природни паркове се разработват в срок до три години, а на резервати и поддържани резервати- в срок до две години от обявяването им. Плановите се актуализират на всеки десет години.

- ✓ **Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии** – обн. ДВ, бр. 13 от 15.02.2000 г., изм. и доп. бр. 55 от 20.07.2012 г.;

Чл. 4. (изм. – ДВ, бр. 55 от 2012 г., в сила от 20.07.2012 г.) Плановите за управление се актуализират на всеки 10 години по реда на глава трета. До актуализацията на плана за управление се запазват разписаните в него режими и норми за ползване на земи, гори и водни площи, строителство и други дейности, освен в случаите на промени по реда на глава четвърта.

- ✓ **Заповед № РД-565/13.07.2012 г.** на Министъра на околната среда и водите за изпълнение на проект Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“, т.4.2. Разработване на План за управление на резерват „Риломанастирска гора“ по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г., по приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие“
- ✓ **Публикувано Задание** за разработване на План за управление на резерват „Риломанастирска гора“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. Заданието определя обхвата и съдържанието на ПУ.

Предмет на плана за управление на резерват „Риломанастирска гора“ в неговите граници съгласно Заповед №.307 от 10.04.1986 г на Комитета за опазване на природната среда към МС разширен със Заповед №114 от 24.02.1992 г. на Министерство на околната среда (ДВ, бр. 20/1992 г. са: Обикновена ела (*Abies alba*), бук (*Fagus sylvatica*), горун (*Quercus dalechampii*), явор (*Acer pseudoplatanoides*), смърч (*Picea abies*), бял бор (*Pinus sylvestris*), бяла мура (*Pinus peuce*), клек (*Pinus mugo*), ива (*Salix caprea*), бреза (*Betula pendula*), рилска теменуга (*Viola orbelica*), рилско подрумиче (*Anhemis orbelica*), рилски ревен (*Rheum rhaponticum*), ресничест дебелец (*Sempervivum ciliosum*), български омайник (*Geum bulgaricum*), алпийска каменоломка (*Saxifraga retusa*), дива коза (*Rupicapra rupicapra*), мечка (*Ursos arctos*), вълк (*Canis lupus*), глухар (*Tetrao urogalis*),

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

лещарка (*Bonasa bonasia*), лисица (*Vulpes vulpes*), дива свиня (*Sus scrofa*), жаба дървесница (*Hyla arborea*), дъждовник (*Salamandra salamandra*), слепок (*Angius fragilis*), живороден гущер (*Lacerta vivipara*), балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*).

0.2. ПРОЦЕС НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА – УЧАСТНИЦИ, ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ

0.2.1. Планът за управление (ПУ) е разработен с участието на следните експерти

Директор на проекта: Росана Матева

Ръководител на екипа: Анна Ганева

- **Ключови експерти:** проф. д-р Светлана Банчева, проф д-р Ива Апостолова, гл. ас Владимир Владимиров, доц. д-р Васил Попов, инж. Евгения Андреевска, доц. д-р Александър Гиков, проф. Пенчо Добрев, Надя Цветкова;
- **Неключови експерти** в екипите на ключовите експерти: специалисти в областта на геология, геоморфология, климатология, хидрология, хидробиология, флора, фауна, растителност, екосистеми и природни местообитания, мониторинг на околната среда и биоразнообразието, лесоинженерство, геодезия, ГИС;
- **Координатор на проекта:** Десислава Лилова.

0.2.2. Процесът на подготовка на плана за управление премина през следните основни етапи:

- Подготвителен етап – включва детайлно планиране на работата, свързана както с теренни проучвания, така и с предварителна и последваща обработка на цялата събрана информация. Подготвени бяха и необходимите контролно-отчетни документи, които експертите ще ползват при експедициите, а също и полеви формуляри за събиране на специфични данни от проучването на отделните биологични групи. Осигурен беше нужният картен материал, направен беше график за експедициите, както и групиране на експертите по екипи с оглед оптимално използване на подходящия период за проучване.
- Анализ на съществуващата информация за резервата – преди началото на теренната работа беше проучена съществуващата информация за резервата от предишни научни изследвания и беше направен анализ на пропуските в познанието. На тази основа бяха разработени планове за теренна работа с оглед проучване на представителна част от територията на резервата и оценка на биоразнообразието и съществуващите заплахы.
- Теренна работа – теренната работа е осъществена през 2015 г.
- Анализ на събраната информация – включва оценка на предварителната информация за територията на резервата в съчетание с новосъбраната по време на изпълнение на обществената поръчка. Този анализ е осъществен в съответствие с изискванията на Техническото задание.
- Подготовка на текста на плана за управление – разработване на текстовете на ПУ в съответствие с Техническото задание.

Заинтересовани страни от изпълнението на Плана за управление на резерват „Риломонастирска гора“ са:

- Министерство на околната среда и водите;
- Дирекция „Национален парк Рила“;
- Изпълнителна агенция по околна среда и води
- РИОСВ – Благоевград
- Басейнова дирекция „Източноевропейски район“
- Министерство на земеделието и храните;
- Природен парк „Рилски манастир“

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- ДГС „Рилски манастир“;
- Рилска Света Обител;
- Институт на БАН (Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, Институт за гората, Национален природонаучен музей, Национален институт по геофизика, геодезия и картография, Национален институт по метеорология и хидрология)
- Югозападен Университет „Неофит Рилски“ – Благоевград;
- Лесотехнически университет;
- Софийски университет „Св. Кирил и Методий“
- Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“
- Областна администрация гр. Кюстендил;
- Общинска администрация гр. Рила;
- Обществени институции и организации от гр. Благоевград и гр. Рила;
- Неправителствени организации и др.

Пълните доклади на експертите от различните области са представени в Приложения към ПУ.

0.2.3. Проведени работни срещи и консултации, обсъждания – неформални и работни срещи с участието на заинтересованите държавни органи и институции, научни, обществени и неправителствени организации

С цел осигуряване на активно участие на заинтересовани страни (Областна и Общинска администрации, РИОСВ, ДГС, частни собственици, НПО и др.), ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“ проведе няколко работни срещи по време на разработване на плана. По време на срещите бяха представени целите и задачите на плана, структурата и съдържанието му, като на отделните етапи на изпълнение бяха представени разработени части от разделите на плана. Основните теми, които се обсъждаха са идентифициране на основни и специфични проблеми на територията на резервата, конкретизиране на границите, очертаване на целите на управление, конкретизиране на нормите и режимите за опазване на биологичното разнообразие.

0.2.4. Резултати от общественото обсъждане

Общественото обсъждане на Проекта на Плана за управление на резерват „Риломонастирска гора“ се проведе на 25.09.2015 г. от 09.00 ч. в зала „П. Яворов“ гр. Благоевград, съгласно чл. 12, чл. 13 и чл. 14 от Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии. Всички целесъобразни забележки, предложения и препоръки са отразени в текста. В приложение са дадени Протокола от Общественото обсъждане и Справката за приети и неприети бележки и препоръки с мотивите за тях.

0.3. ПРЕНАЗНАЧЕНИЕ И ОСОБЕНОСТИ НА ПЛАНА

Планът за управление на резерват „Риломонастирска гора“ е документ, чието предназначение трябва да се разглежда в няколко основни насоки – от една страна систематизиране и анализ на състоянието на биоразнообразието и от друга – управление, насочено към опазване на природната среда с отчитане на местните социално-икономически и културни специфики. Тези основни насоки предполагат разработка на следните по-значими теми:

- Богатство на флора, фауна, микота, растителност, природни местообитания, ландшафт;
- Характеристика на локалните абиотични фактори като предпоставка за развитие на местното биоразнообразие;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- Разкриване на научната и образователната стойност на резервата като защитена територия и важен природен комплекс заедно с прилежащите територии;
- Културно-историческото наследство в региона и местните традиции;
- Ползването на прилежащите територии, достъпа до резервата и възможностите за научни и образователни програми, които да гарантират опазването на природния комплекс;
- Систематизиране на натрупаните данни и създаване на възможност за разработване на мониторингови програми за оценка на състоянието на популации на видове и на природни местообитания;
- Отчитане на съществуващи и потенциални заплахи и мерки за ограничаването и отстраняването им.

Наличието на одобрен План за управление е предпоставка за планиране на дейности на проектен принцип и търсене на възможности за финансиране от национални и чуждестранни източници. Целта на този документ е и да се постигне управление, основано на взаимодействие с всички заинтересовани страни и обединение на натрупан опит.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

1.0. МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И ГРАНИЦИ

1.0.1. Местоположението на резервата според физикогеографското райониране, административното деление, както и близки селищни образувания, градове, села и особености

Резерват „Риломонастирска гора“ е разположен в Рила планина. Територията му обхваща алпийска част и горски съобщества. Обхваща територии, разположени северно и южно от р. Рилска. Най-близките населени места са Рилският манастир и с. Пастра (на 9 км от западната граница на резервата).

По отношение на физикогеографското райониране резерватът попада в преходно-континенталната област.

Резерватът се намира на територията на община Рила, населено място Рилски манастир. Попада в териториалния обхват на РИОСВ–Благоевград и граничи с Национален парк „Рила“.

Резерватът попада в Природен парк „Рилски манастир“ и в границите на защитените зона BG000496 „Рилски манастир“ по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците. Граничи със защитена зона BG000495 Рила“ по Директивата за местообитанията и Директивата за птиците.

1.0.2. Обзорна едромасщабна карта с неговото разположение

Фиг. 1.0.2. – 1. Местоположение на резерват „Риломонастирска гора“ спрямо границите на Р България

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

В приложение „Карти“ е дадена обзорна едромащабна карта на разположението на резерват „Риломонастирска гора“

1.0.3. Граници на резервата съгласно заповедите за обявяване и разширяване

Според Заповедта за обявяване на резерват „Риломонастирска гора“ (Заповед №307 на Комитета за опазване на природната среда от 10.04.1986 г.), площта му е 3445.6 ха. Следваща Заповед №114/24.02.1992 г. на МОСВ с която се обявява Национален парк „Рила“ разширява територията на резервата на 3676.5 ха, като разширението включва следните отдели на Държавно лесничество „Рилски манастир“ по лесоустройствен проект от 1990 г.: 46 – а, б, в, г, е, 1, 2, 3, 4, 5; 47 – а, б, в, г, д, е, н, 1, 2, 3; 48 – а, б, в, г, д, н, п, 1, 2 с обща площ 230.9 ха. Съгласно Заповед № РД-310/26.06.2000 г. на МОСВ резерватът „Риломонастирска гора“, попадащ в границите на Природния парк „Рилски манастир“ запазва своя статут.

Външната граница на резерват „Риломонастирска гора“ е разположена:

на север – границата съвпада с тази на Национален парк „Рила“ като в посока запад-изток следи главното било и преминава последователно през вр. Голям Мраморец (2589 м), Еленин вр. (2658.5 м), вр. Орловец (2685.5 м), вр. Ловница (2694 м) и вр. Голям Купен (2731.8 м)

на изток – от вр. Голям Купен (2731.8 м) границата на резервата се спуска на юг-югоизток в посока Сухото езеро. Там прави остър завой на югозапад след което отново завива и поема в източна посока. След това отново завива на юг, огражда Водния чал, така че стръмната му част да остане в резервата и достига до р. Манастирска. Там границата на резервата прекъсва за около 500 м и след това започва да следи р. Джендема нагоре по течението ѝ до около 2190 м н.в.

на запад – западната граница следи долината на р. Илийна до вливането ѝ в Рилска река. След това се насочва на север достигайки горната граница на гората под вр. Калугера (2151.3 м). Оттам се насочва на североизток, достигайки до р. Друшльовица завива рязко на югоизток и след като прави голям завой отново поема на север достигайки границата на Национален парк „Рила“ при вр. Голям Мраморец (2589 м)

на юг – южната граница започва от р. Илийна, изкачва се по десния ѝ приток Беловорско дере до горната граница на гората, след което завива рязко на запад, а след това отново на изток и преминава северно от вр.Бричебор (2104.4 м). След това границата държи посока изток-североизток като преминава приблизително по горната граница на гората. В местността Гьолска бачия завива на юг, огражда Манастирската мандра и се насочва на изток към р. Джендема.

Границата на резервата е определена върху кадастрална основа и при прилагане на Заповед РД № 114 от 24.02.1992 г. и в съответствие със Заповед № РД – 764 от 28.10.2008 г., както и приложението на тази Заповед за Координатния регистър на границата третираща припокриване на границата на РМГ с НПР, което възлиза на 204 точки.

Общата дължина на границата на РМГ е 100.9 км с 5647 точки (чупки) дефинирана с координати. Списък на точките и координатите са в Приложение 1.0 „Местоположение и граници“ към ПУ.

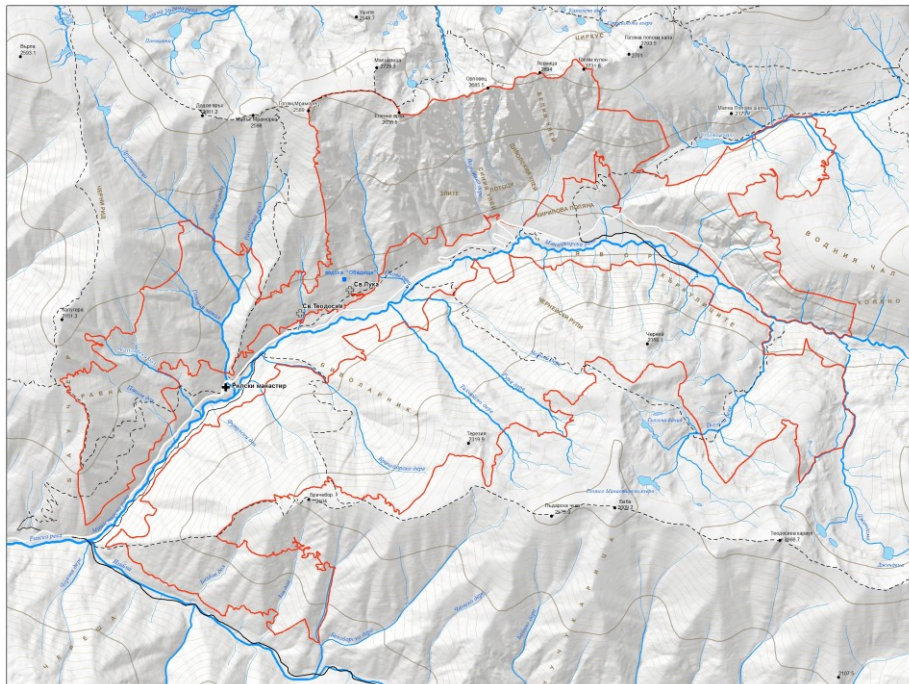
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Фиг. 1.0.3. – 1. Граници на резерват „Риломонастирска гора“

Границата на РМГ, припокриваща се с НПР, е трасирана на база предварително съгласувана схема с ръководството ДНПР и координатите на трасираните точки са на база Координатния регистър приложен към Заповед № РД -764 от 28.10.2008 г. публикуван в ДВ, като трасираните точки на терен са обозначени с геодезически знак съгласуван и одобрен от ДНПР.

Границата на резервата е отразена в цифров модел и е изчертана в М 1:10 000.

1.0.4. В Приложение „Кarti“ е представена Карта на резерват „Риломонастирска гора“ и прилежащите му територии, включваща площта, предмет на планиране, както и свързаните с нея прилежащи територии, вкл. обща информация за тях и връзките на резервата със съседни населени места, селищни образувания, обекти и съоръжения, пътна мрежа и маршрути, други защитени територии и зони, основни водни площи, съседни области, общински и землищни граници и др.

1.0.5. Информация за наличието на аерофото заснемане

За територията на резерват „Риломонастирска гора“ има налични данни от аерофото заснемане от 2013 г.

1.0.6. Констатираните несъответствия установени при теренните проучвания между КВС, КК и действителното положение на терена

Границата на РМГ, определена върху кадастрална основа и съпоставена с определената по Заповед РД № 307 от 10.04.1986 г. Комитета за опазване на природната среда при МС и Заповед № 114 от 24.03.1992 г. на МОСВ, няма сериозни разлики и не се налагат промени в резултат на явни фактически грешки в КВС и отразената на терен.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.0.7. Допълнителни измервания с геодезически инструменти и GPS устройства

Дейностите, свързани със заснемане на сгради, съоръжения, техническа инфраструктура се осъществяват чрез използване на GPS – устройства и получени координати за всяка точка и обект, чрез специална програма за геодезически изчисления.

На територията на резерват „РМГ“ няма сгради. Няма и констатирани отклонения от направените проверки.

1.0.8. Административни граници и пътища

Административната граница е описана в т.1.2.2 като е посочено, че резерват „Риломонастирска гора“ попада в област Кюстендил, община Рила, землище на Рилски манастир ЕКАТТЕ -62685. На територията на резервата няма населено място. В приложение „Карти“ е дадена карта на административната принадлежност на резервата.

На територията на резерват „Риломонастирска гора“ дължината на пътната мрежа е малка. Единственият асфалтов път върви успоредно на Рилска река от метох Пчелино, през Рилския манастир, до местността Средния Говедарник и кантон Тиха Рила и се намира почти изцяло извън границите на резервата. Единствено малък участък от този път навлиза в резервата от местността Кирилова поляна за около 2.2 км по посока кантон Тиха Рила. Общата дължина на горските пътища е 9 км.

1.0.9. Прилежащи територии и обекти

На картата в прилежащите територии на резервата са отразени единичните сгради и съоръжения, актуалните наименования на населените места и селищни образувания, местности, долове и др.

1.0.10. В Приложение „Карти“ е представена Кадастрална карта на резерват „Риломонастирска гора“ и прилежащите му територии, на която са отразени границите и номерата на кадастралните/поземлените имоти.

1.0.11. Водоизточници, термални извори, каптажи, чешми, паметници и др. характерни ориентири

На територията на резерват „Риломонастирска гора“ се намира водовземно съоръжение „Обедище“ за питейно-битово водоснабдяване на Рилски манастир. Водохващането се намира в близост до постница „Св. Лука“.

В непосредствена близост до границата на резервата се намират Рилския манастир, постниците „Св. Лука“ и „Св. Теодосий“.

В прилежащата на резервата територия преминава и значителна част от поклонническия път.

Като по-важни ориентири са:

- Рилска река, която разделя резервата на две части;
- върховете Голям Мраморец (2589 м), Еленин връх (2658.5 м), Орловец (2685.5), Ловница (2694 м) и Голям Купен (2731.8 м), по които преминава северната граница на резервата, обща с Национален парк „Рила“;
- връх Бричебор (2104 м) разположен на южната граница на резервата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.1. ПЛОЩ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

След обявяването на резервата със Заповед №307/10.04.1986 г.) с площ 3445.6 ха, последващо разширяване със Заповед №114/24.02.1992 г. регламентира площ от 3676.5 ха. Заповед № РД-310/26.06.2000 г., с която се обявява създаването на Природен парк „Рилски манастир“, запазва статута на резервата.

Понастоящем площта на резервата на база цифровия модел възлиза на **3677.1ха**. Разликата от 0.6 ха (разпределена върху цялата площ) спрямо площта по заповед №114/24.02.1992 г на министъра на околната среда и водите за обявяване се дължи на по-точното изчисляване.

Резерват „Риломанастирска гора“ е разположен изцяло в землището на Рилски манастир“, община Рила, област Кюстендил и граничи с Национален парк „Рила“.

1.2. ФОНДОВА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

1.2.1. Фондова принадлежност

Цялата площ на резерват „Риломанастирска гора“ е защитена територия. Собствеността е само една – изключително държавна.

1.2.2. Административна принадлежност

По отношение на административното делене на Р България, резерват „Риломанастирска гора“ попада в област Кюстендил, община Рила, землището на Рилски манастир (ЕКАТТЕ 62685).

В приложение „Карти“ е дадена Карта на административната принадлежност на резерват „Риломанастирска гора“ и прилежащата му територия.

1.3. ЗАКОНОВ СТАТУТ

1.3.1. Исторически преглед на статута и предназначението на територията на резерват „Риломанастирска гора“ в миналото

В исторически план площта на Резервата е принадлежала на Рилската света обител като част от териториите, които са ѝ възстановени.

В Рила се намират обширни горски територии с преобладаване на иглолистни гори от смърч, бял бор, ела, бяла мура, както и високопланински тревисти и уникални скални местообитания, които определят територията на планината като особено важна за опазване на природното богатство. Районът около Рилския манастир винаги е бил обект на особен интерес, включително и поради запазените в естествено състояние горски местообитания, опазващи редки и ендемични видове от флората и фауната. Така през 1986 г. се стига и до обявяване на резерват „Риломанастирска гора“.

1.3.2. Кратък преглед на причините и стъпките за обявяване на резерват „Риломанастирска гора“

- Заповед №307 от 10.04.1986 г. на Комитета за опазване на природната среда обявява резерват „Риломанастирска гора“ с цел запазване на първичните горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори, характерни за района на Рила планина, находища на редки и застрашени от изчезване видове и естествената среда на архитектурно-историческият резерват „Рилски манастир“.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- Заповед №114/24.02.1992 на Министъра на околната среда и водите разширява територията на резервата.
- Заповед № РД-310/26.06.2000 г. на Министъра на околната среда и водите запазва статута на резервата.

1.3.3. Законов статут на резерват „Риломонастирска гора“, произтичащ от националното законодателство – закони и техните поднормативни актове

1.3.3.1. Законът за защитените територии урежда подробно въпросите по обявяване, устройство, управление и опазване на резервата. В него за съответстващите категории по чл. 5 „резерват“ са определени режими, собственост, предназначение, управление и охрана на защитената територия. Според ЗЗТ управлението и контрола на резерватите се осъществява от МОСВ чл. 46 (1) ал. 1.

1.3.3.2. Законът за биологичното разнообразие урежда отношенията между държавните, общинските, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие на Р България. В приложения са дадени видовете и местообитанията за опазване и защита. Също така регламентира целите и режимите за обявяване на защитени зони от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

1.3.3.3. Законът за лечебните растения урежда отношенията свързани с управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки. За находища на лечебни растения, намиращи се в защитени територии, се прилагат режимите и нормите, установени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяване и плановете за управление на защитените територии. Ползването на лечебни растения в границите на резервата е забранено.

1.3.3.4. Законът за устройство на територията урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

1.3.3.5. Законът за водите урежда собствеността и управлението на водите на територията на Р България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водостопанските системи и съоръжения.

Съгласно чл. 119а от Закона, зоните за защита на водите са:

1. водните тела и санитарно-охранителните зони по чл. 119, ал. 4;
2. зоните с води за къпане;
3. зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително: а) уязвими зони; б) чувствителни зони;
4. зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;
5. защитените територии и зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

Съгласно чл. 119б от Закона за водите, за териториите и зоните по чл. 119а, ал. 1, т. 5 могат да бъдат определени специфични изисквания към състоянието на водите, които трябва да се постигнат и/или поддържат според:

1. заповедта за обявяването, издадена по реда на Закона за защитените територии или Закона за биологичното разнообразие;
2. влязъл в сила план за управление на защитена територия или защитена зона;
3. влязъл в сила план за действие за растителен или животински вид.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.3.3.6. Законът за държавната собственост урежда придобиването, управлението и разпореждането с недвижимите имоти – държавна собственост. В закона няма конкретни текстове, ограничения, забрани, условия и други, които касаят защитените територии, вкл. резерватите.

1.3.3.7. Законът за лова и опазване на дивеча урежда отношенията свързани със собствеността, опазването и стопанисването на дивеча, организацията и ловното стопанство, правото на лов и търговията с дивеч и дивечови продукти. Ловуването в границите на резервата е забранено.

Съгласно чл. 7 от закона, ловната площ на страната се разпределя на ловностопански райони, независимо от фондовите граници и собствеността върху земите, горите и водните площи.

Не се обособяват ловностопански райони върху резервати и национални паркове.

В защитените територии стопанисването на дивеча се извършва съгласно техния режим и план за управление.

В Закона за защитените територии в чл. 14 се създава ал. 4, която гласи, че: „Заграждане на площи в защитени територии, без тези в резерватите и националните паркове, се допуска за изграждане на бази за развъждане на дивеч след съгласуване с министъра на околната среда и водите“.

1.3.3.8. Законът за рибарството и аквакултурите урежда отношенията, свързани с организацията, управлението, ползването и опазването на рибните ресурси във водите на Р България и търговията с риба. Риболовът в границите на резервата е забранен.

Риболовът в рибностопанските обекти, които са в границите на защитените територии, обявени по Закона за защитените територии, се извършва съгласно плана за управление на съответната територия и установения за нея режим.

В приложение „Карти“ е дадена Карта с територията на обявяване на резерват „Риломанастирска гора“ и последвалите промени през различните години.

1.4. СОБСТВЕНОСТ

В Конституцията на Р България са формулирани общите принципи и задължения по опазването и възпроизводството на околната среда, поддържане на равновесието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната.

Резерват „Риломанастирска гора“ е изключителна държавна собственост според ЗЗТ чл. 8. Резервати се обявяват за образци от естествени екосистеми, включващи характерни и/или забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им. Управляват се с цел: запазване на естествения им характер, научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг, опазване на генетичните ресурси, запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемични и реликтни видове, развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания.

В Приложение 1.4 е представена справка за възстановената частна и общинска собственост върху имоти, попадащи на територията на резерват „Риломанастирска гора“.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.5. УПРАВЛЕНСКА СТРУКТУРА

1.5.1. Организационна структура и администрация

Управлението и контрола на резервата се осъществява от Министерство на околната среда и водите (МОСВ), ДНП „Рила“. Дирекция „Национална служба по защита на природата“ (НСЗП) има координиращи и контролни функции свързани с управлението на защитените територии.

1.5.2. Персонал – функции

Резерват „Риломонастирска гора“ е поверена за охрана, контрол и администриране на Дирекция „Национален парк Рила“. Територията се охранява от 2-ма служители ПОК.

1.5.3. Материално – техническо обезпечаване

В резервата няма сграден фонд, няма постоянно пребиваващи експерти. Има наличен един служебен автомобил. Служителите на Дирекция „Национален парк Рила“ притежават служебни телефони за връзка, както и теренно облекло (зимно и лятно), палатки, спални чували, шалтета, пикели.

Има оборудвано Противопожарно депо в с. Стоб - лопати, кирки, тупалки, секири, чапи, 1бр. бензинова помпа, шлангове, гръбни пръскачни машини.

Предоставените средства за опазване на горите от пожари на ДНП „Рила“ от ПУДООС са общо за НП „Рила“ и резерват „Риломонастирска гора“. Не са отпускани средства за маркировка и обозначаване на граници, за образователни програми, за научни изследвания, за техническо оборудване и консумативи.

1.6. СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРОЕКТНИ РАЗРАБОТКИ

1.6.1. Съществуващи и в процес на изпълнение програми, планове и проектни разработки за последните 10 години, свързани със строителство, ползване на ресурси и др. дейности на територията на резервата

За последните 10 години, и до момента, няма програми, планове и проектни разработки, свързани със строителство, ползване на ресурси и други дейности, на територията на резервата.

1.6.2 Степента на реализация и актуалност, като цяло или на части от описаните проектни разработки

Поради липса на такива проекти, не може да бъде определена степен на реализация и актуалност, като цяло или на части.

1.6.3 Опис на научните разработки, свързани с резервата

Територията на резервата е слабо проучена. Няма провеждани значими научни изследвания. Съществуват частични данни, събрани по време на подготовката на Плана за управление на Природен парк „Рилски манастир“.

1.6.4 Опис на други разработки и програми, свързани с регионалното развитие, туризма и др. на различни нива, имащи някаква връзка с резервата

Планът за управление на резерват „Риломонастирска гора“ се осъществява по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“**

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

BG161PO005/11/3/3.2/05/26 „Изпълнение на дейности за устройство и управление на национални паркове и резервати“. Резерватът няма предишен план за управление. В ПУ на ПП „Рилски манастир“ резерватът е посочен като зона „Резервати“. Според Общинския план за развитие на община Рила въпросите по опазване на околната среда са пряко свързани с възможностите за развитие, които се определят главно от планинския характер на териториите и близостта до природен парк „Рилски манастир“, Национален парк Рила и резерват „Риломанастирска гора“.

1.7.1. Зони и режими, съгласно утвърдени проекти, отнасящи се до резервата

До този момент резерватът няма определени зони със съответстващи различни режими.

1.7.2. Описание на функционалното зонироване и режима на зоните и отразяването им с площ и процентно участие спрямо общата площ на резервата

Това не може да се направи, тъй като резерватът не е бил зонирован.

1.7.3. Информация за наличие на определени режими, произтичащи от законови и подзаконови нормативни актове

Според ЗЗТ територията му е с режим на строга защита. В границите на резервата са забранени всякакви дейности с изключение на охраната му, посещения с научна цел, преминаването на хора по маркираните пътеки, включително с образователна цел, събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите. Посещенията на резервата с научна цел и събиране на семенен материал се осъществяват с разрешително от МОСВ.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ХАРАКТЕРИСТИКА НА АБИОТИЧНИТЕ ФАКТОРИ

1.8. КЛИМАТ

1.8.1. Фактори за формиране на местния климат

1.8.1.1. Местоположение на резервата според климатичното райониране на България

Територията на резерват „Риломанастирска гора“ (РРМГ) е разположена основно в преходно-континенталната климатична зона на страната, заемайки междинно положение спрямо останалите две главни климатични зони в България - умерено-континентална от север и континентално-средиземноморска от юг. В границите на тази зона територията на парка попада изцяло в севернорилския климатичен район (под-зона) (фиг.1.8.-1). Той отразява местната специфика на климата, формирана от една страна под влияние на основния зонален климатичен фактор – слънчевата радиация, респ. локалната географска ширина (около 42° с.ш.), а от друга страна - под силно изразеното влияние на планинския релеф, като основен а зонален климатичен фактор.

Фиг.1.8.-1. Картосхема на климатичната област, в която попада територията на резерват „Риломанастирска гора“: 4¹-севернорилски район към преходно-континенталната климатична област; (модиф. схема по Ст. Велев, Климатично райониране. В: География на България. Физическа и социално-икономическа география (ред.И.Копралев и др.), София, 2002)

1.8.1.2. Влияние на елементите на релефа

Изцяло планинският характер на релефа в резерват „Риломанастирска гора“ оказва силно влияние върху времето и климата и обуславя добре изразените му а зоналните черти. Въздействието на релефа върху климата се свързва най-често с надморската височина. Наред с това обаче, трябва да се подчертае и важното значение на формата на релефа, в случая дълбока речна долина, експозицията и наклона на склоновете, разчленеността, положението на релефните форми спрямо атмосферния пренос и др. Съвкупността от тези елементи на релефа оказва влияние върху стойностите на всички климатични елементи и обуславя спецификата и многообразието на климатичните условия на територията на резервата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

С увеличаване на надморската височина температурата на въздуха се понижава, влажността и количеството на валежите, включително и твърдите, нарастват, скоростта на вятъра се повишава и настъпват изменения в режима на климатичните елементи. Тази картина се усложнява твърде много и от въздействието на останалите елементи на релефа. Количествата слънчева радиация, получавани върху южно експонирани склонове, могат да надвишат неколкостранно радиацията върху северните склонове. Негативните земни форми създават условия за задържане на относително по-студен въздух и целогодишна проява на инверсии. Това провокира образуването на мъгли, които са 2 пъти по-многобройни, в сравнение с останалите части на района. Размерите и ориентацията на орографските форми могат да бъдат препятствие за настъпването и разпространението на студени въздушни маси. Едновременно с това, тези форми имат важна роля за разпределението на валежите при подобни нахлувания. На отделни места по територията могат да възникват локални фронтални вихри, които да причиняват обилни валежи, активна гръмотевична и градова дейност, и наводнения. Релефът е изключително важен и за формирането на местна атмосферна циркулация. Планинската преграда променя посоката и скоростта на въздушните потоци и създава предпоставки за образуването на т. нар. кататични (падащи) ветрове по подножните склонове. Във всички речни долини посоката на вятъра се определя от направлението на долината. Повсеместна е и проявата на планинско-долинните ветрове, които са характерен елемент на местния климат през топлото полугодие. Често явление по северните подножия на района е и специфичният топъл, сух и поривист вятър фьон.

Характерът на постилащата повърхнина (почва, растителност, снежна покривка) също е много важен фактор за локалното разнообразие на климата в отделните места на района, но той се проявява главно в микроклиматичен мащаб и изисква провеждането на едромасщабен, високорезолюционен метео-мониторинг за разкриване на спецификата му.

1.8.1.3. Влияние на континенталния и средиземноморския климат

Най-специфичният белег на климата в България, в частност - особено в района на РРМГ, е неговата преходност между умерения и средиземноморския климат. Границата между умерено-континенталната и преходно-континенталната климатична област минава по северните подножни склонове на Рила планина, а между преходно-континенталната и континентално-средиземноморската област – по нейните южни склонове. Това е основният зонален фактор, който влияе върху формирането на климата и на територията на резервата. Характеристиките му зависят от количеството на постъпващата слънчева радиация, както и от спецификата на атмосферната циркулация, в системата на общия атмосферен пренос.

Общият атмосферен пренос, чрез системата на основните барични центрове, обуславя преноса на различни въздушни маси към територията на страната, и съответно на района. От основно значение са баричните центрове Исландски и Западно-средиземноморски минимум, както и Азорски, Скандинавски и Източноевропейски максимум. Излъчваните от Исландския минимум Атлантически циклони слагат отпечатък върху климата в района към края на пролетта и началото на лятото. Тогава настъпващите хладни въздушни маси са неустойчиви, с голям вертикален температурен градиент и мощни конвективни движения, предизвикващи значителни извалявания. Средиземноморските циклони, свързани основно със Западно-средиземноморския минимум, се образуват най-често през студеното полугодие, с максимум от декември до януари, обуславяйки съответни вторични валежни максимуми. Азорският, Скандинавският и Източноевропейският максимуми са области с високо атмосферно налягане (антициклони), които оказват влияние върху климата

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

главно през лятото и зимата, и по-рядко през преходните сезони. Когато Азорският максимум се свърже с гребена на Източноевропейския максимум, през лятото температурите на въздуха са по-високи от средните за сезона. Такива обстановки са свързани с продължителни засушавания, особено характерни в края на лятото и в началото на есента. През зимата подобни ситуации понижават температурите до по-ниски от средната за сезона, липсват валежи и се наблюдават чести и продължителни мъгли.

1.8.2. Елементи на климата

Поради липсата на достатъчно метеорологични станции, характеристиката на климата в района на резервата е базирана на опорни метеорологични станции, позволяващи извеждане на генерални алгоритмични зависимости общо за западния макросклон на Рила и съответно изчисляване на климатичните му параметри. Това дава възможност за характеризиране на принципни, нискорезолуционни особености на локалния климат, но не може да покаже мезо- и микроклиматични специфики, породени от местните фактори на околната среда. Така напр., специфичният релеф, представен от дълбоко всечена речна долина със съответните ѝ оградни склонове, вероятно е предпоставка за трайно формиране на температурни инверсии и съответното им отражение върху други природни компоненти и системи. За по-детайлно осветляване на тези теоретично базирани допускания, обаче, е необходимо изграждане на локална метеомониторингова система и провеждане на специализирани наблюдения в представителни пунктове и трансекти на територията на резервата.

Температурата на въздуха показва съществена разлика между северния и южния макросклон на планината. Температурните условия по западния ѝ макросклон, където е разположена територията на резервата Риломонастирска гора, се доближават повече до тези по северния макросклон на Рила. Разликата спрямо температурните условия по южния макросклон е изразена най-добре в най-ниската част на резервата, където средно годишно достига цял градус.

Средната годишна температура на въздуха, средно за резервата, е 2.9 °C. В най-ниския височинен пояс, на 1100 м н.в. средната годишна температура е 7.6 °C, а в най-високия височинен пояс, на 2700 м н.в. – -1.9 °C. В сезонен аспект, най-висока е средната месечна температура през юли и август, 11.3°C средно за територията на резервата. На височина до около 2100 м най-високата средната месечна температура се наблюдава през юли, а над нея максимумът се измества към август. Най-ниската средна месечна температура е през януари, -5.0°C средно за територията на резервата, с понижаване от -2.3°C на 1100 м н.в. до -10.0°C на 2700 м н.в (фиг.1.8.-2).

Температурните различия между височинните пояси на резервата са по-големи през лятото, отколкото през зимата. Наред с това, сезонните контрасти са по-значителни в по-ниските планински пояси, в сравнение с по-високите. Така например, на 1100 м н.в. годишната температурна амплитуда е почти 19°C, а на 2700 м – около 16.6°C.

Средните месечни максимални температури надвишават средните месечни температури с около 7°C през лятото и с около 5°C през зимата. С повишаване на надморската височина разликата между средната и средномаксималната месечна температура намалява, а летните и зимните стойности на тази разлика се изравняват.

Средните месечни минимални температури се подчиняват на същите закономерности. В ниските планински пояси те достигат около 11°C през лятото и -8°C през зимата. В най-високата планинска част през лятото средната минимална температура е около 2-3°C, а през зимата -12°C.

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

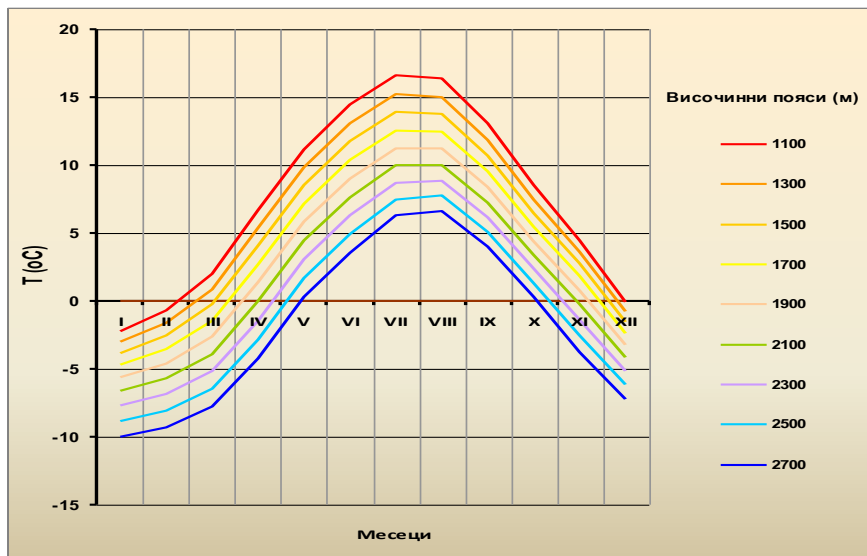
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

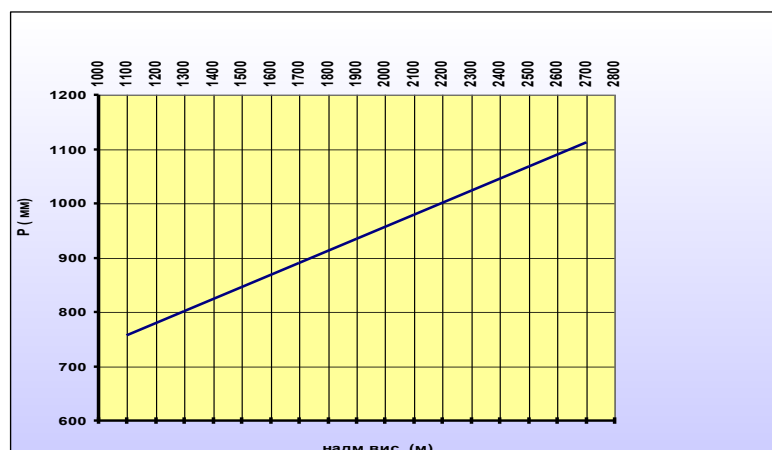
Решения за
по-добър живот

Фиг.1.8.-2. Годишен ход на температурата на въздуха (Т) по височинните пояси на западния макросклон Рила

Валежите нарастват с увеличаване на надморската височина от около 760 мм на 1100 м н.в. до 1100 мм на 2700 м н.в. в най-високата част на резервата (фиг.1.8.-3).

Вътрешногодишното разпределение на валежите по територията на резервата се обуславя до голяма степен от взаимодействието между средиземноморското и умерено-континенталното климатично влияние. Най-изобилни са майско-юнските валежи, но наред с това се наблюдава и вторичен късно-есенен и зимен максимум. Минимумът на валежите е през лятото.

Фиг.1.8.-3. Височинно изменение на средната годишна валежна сума (Р) в резерват "Риломонастирска гора"

Влажността на въздуха, изразена чрез пъргавината на водните пари, има ясно изразен годишен ход с минимум през януари и максимум през юли. Средната годишна пъргавина на водните пари в нископланинската част на резервата е около 7 hPa, през януари – ср. около 4 hPa, а през юли – ср. около 11 hPa. С увеличаване на надморската височина стойностите рязко намаляват през всички сезони и по най-високите части на резервата средно годишно те са около 5 hPa, с максимум през лятото около 8-9 hPa и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

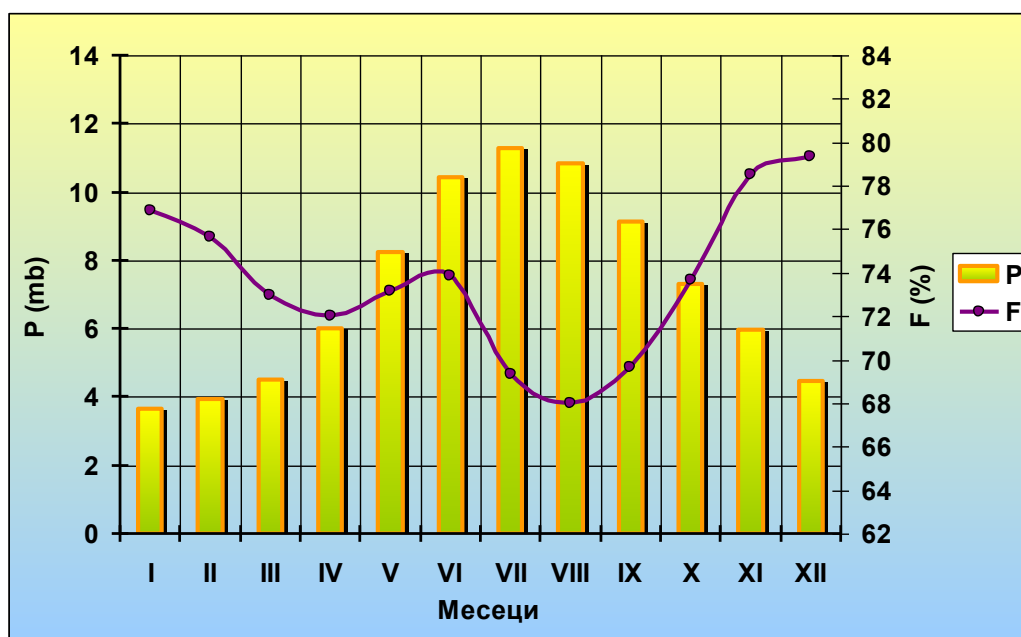

Решения за
по-добър живот

минимум през зимата около 3 hPa. Пролетта се характеризира с по-ниски стойности, в сравнение с есента, тъй като разходът на топлина за нагриване на подстилящата повърхност е по-голям, което е причина за намаляване на изпарението (фиг.1.8.-4).

Относителната влажност, индикираща степента на наситеност на въздуха с водни пари, има обратен денонощен и годишен ход спрямо този, на температурата на въздуха и пъргавината на водните пари. Максимумът е през декември и януари, а минимумът – през август. В много случаи зимният максимум се измества към ноември, когато овлажнената почва все още не е замръзнала и изпарението от нея е възможно (фиг.1.8.-4).

С увеличаване на надморската височина относителната влажност нараства през всички сезони, а амплитудата ѝ намалява, достигайки по високите планински части под 10%. В най-високите планински части се стига до инверсно състояние – най-значителната относителна влажност се наблюдава през най-топлите месеци. Това се случва поради факта, че през топлия сезон подстилящата повърхност е освободена от замръзване и може да изпарява, но в същото време температурата на въздуха остава достатъчно ниска, за да лимитира границата на насищане.

Фиг.1.8.-4. Годишен ход на пъргавината на водните пари (P) и относителната влажност (F) - средно за територията на резервата

Снежната покривка се формира ежегодно, но не във всички части на планината тя е устойчива (с непрекъсната продължителност над 30 дни). Средният годишен брой на дни със снежна покривка е твърде различен, в зависимост от надморската височина, експозицията, формата на релефа. На 1100 м н.в. този брой е около 75 дни, на 1900 м н.в. – около 135 дни, а на 2700 м н.в. – около 185 дни (фиг.1.8.-5).

Важна характеристика на снежната покривка е нейната височина. Средната максимална височина в най-ниския пояс е през първата декада на февруари, когато достига около 20 см. В по-високите планински части това се случва по-късно – края на февруари и началото на март, с височина 80-90 см. В отделни години максималната снежна покривка може да достигне 200-300 см. (фиг.1.8.-6). В последните години,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

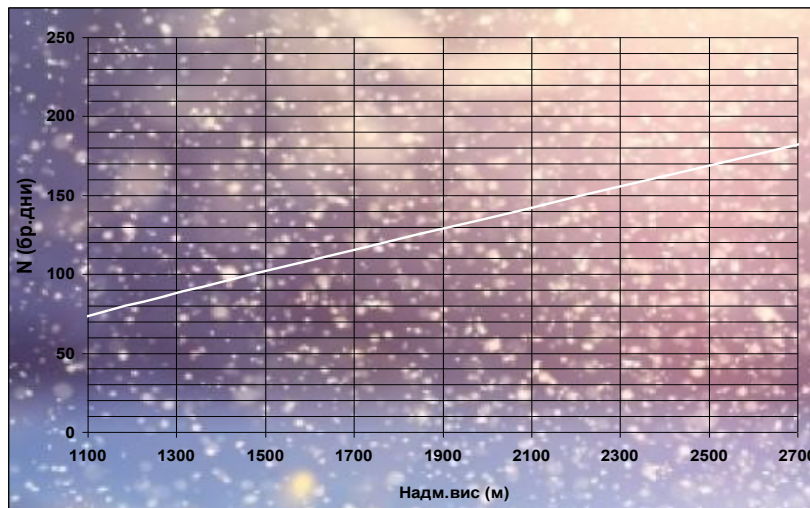
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

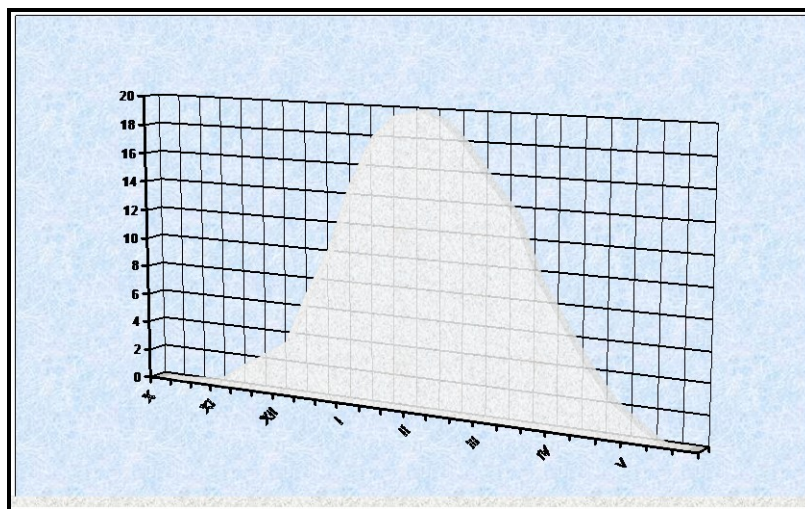

Решения за
по-добър живот

обаче, има съобщения, свидетелстващи за намаляване на височината и продължителността на снежната покривка намаляват.

Фиг.1.8.-5. Среден годишен брой на дни със снежна покривка (средно за територията на резервата

Фиг.1.8.-6. Сезонен ход на височината на снежната покривка (см) в РМГ

Скоростта на вятъра показва силно изразено нарастване с увеличаване на надморската височина. Средно годишно, скоростта се изменя от 1.0 m/s в най-ниската част на резервата до 6.3 m/s – на 2700 м н.в. (фиг.1.8.-7). Много важен фактор, влияещ върху скоростта на вятъра, са местните релефни форми. Те могат да трансформират скоростта до степен, при която общите закономерности да бъдат модифицирани в специфични локални прояви

В сезонно отношение скоростта на вятъра нараства от летните към зимните месеци, и това е толкова по-добре изразено, колкото по-голяма е надморската височина. Годишният минимум на средната месечна скорост на вятъра, средно за територията на резервата е през юли и има стойност около 1.8 m/s. Годишният максимум е през февруари – 3.3 m/s средно за територията на резервата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

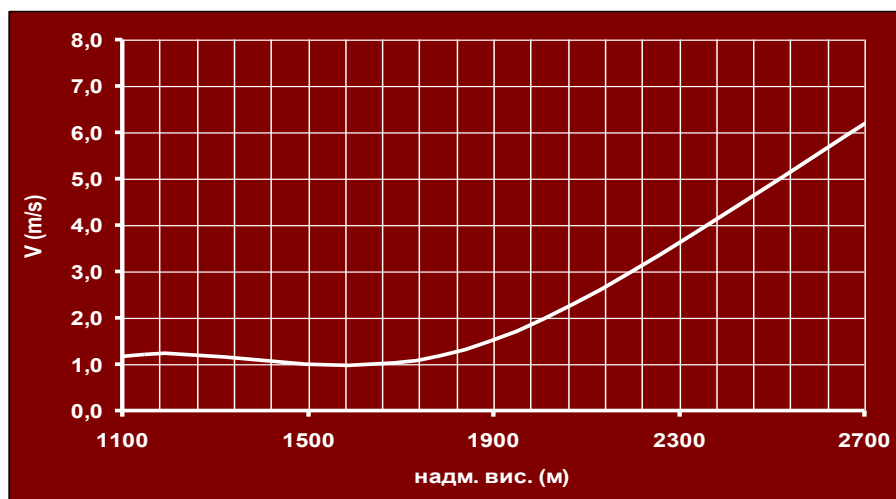
Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

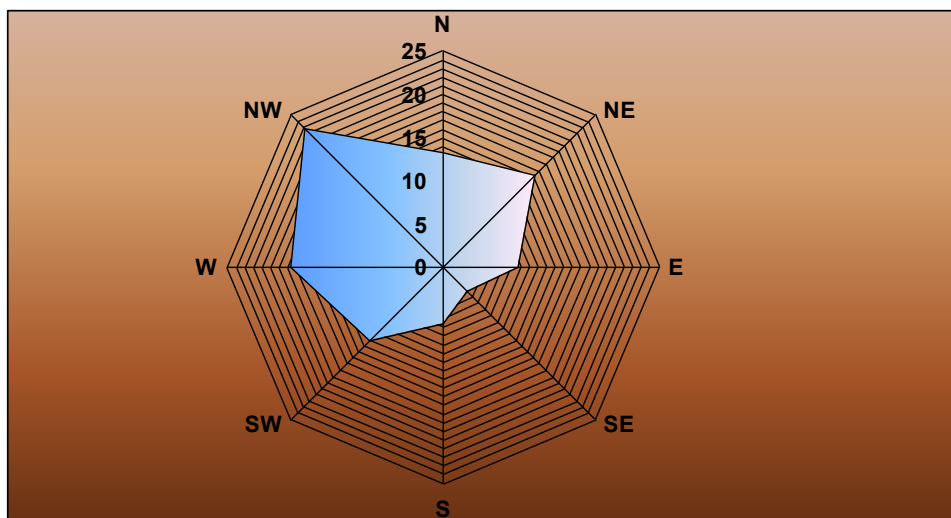
Решения за
по-добър живот

Силните ветрове, които по определение са тези, със скорост над 14 m/s, имат най-голяма честота по планинските върхове. Там те превишават 20% от общия брой на наблюденията, а годишният брой на дни със силен вятър достига и надвишава 100. Тези дни са най-много през пролетно-зимния сезон, когато броят им е от 3 до 6 пъти по-голям, отколкото през лятото и есента. Максималната скорост на вятъра по планинските върхове е 40m/s. В затворените планински долини максималната скорост на вятъра е около 25 m/s. Според статистически изчисления тези максимални скорости могат да се наблюдават около 1 път на 5 години.

По отношение на **посоката на вятъра**, в Рила тя е подчинена на преобладаващия западно-източен пренос на въздушните маси в умерените географски ширини на северното полукълбо. Най-голяма честота имат северозападните ветрове. От друга страна, най-силните ветрове най-често имат южна компонента. През топлото полугодие съществена проява имат планинско-долинните местни ветрове. (фиг.1.8.-9 и фиг.1.8.-10).

Фиг.1.8.-7 Височинно изменение на средната годишна скорост на вятъра (V) в резервата

фиг.1.8.-9. Честота (%) на вятъра по посока

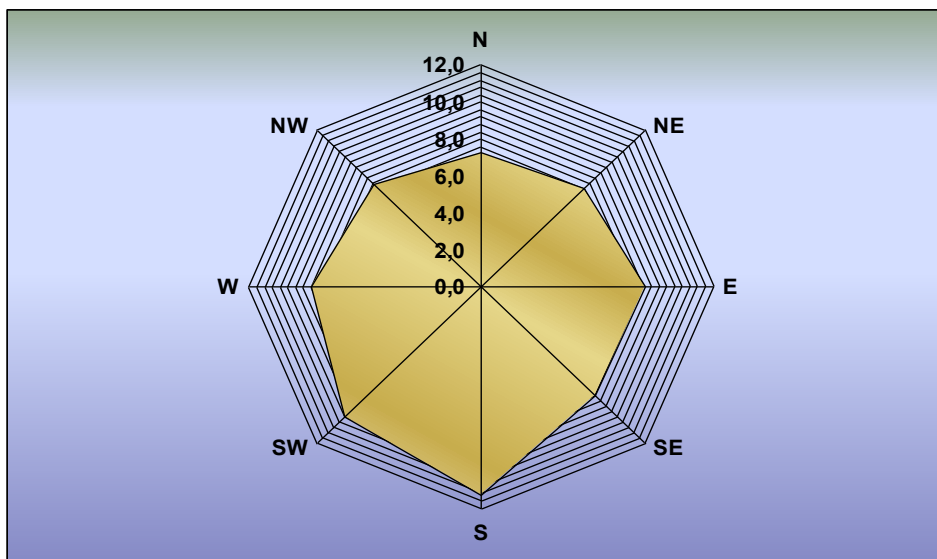
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

фиг.1.8.-10.Скорост (m/s) на вятъра по посока

Продължителността на **слънчевото греене** се определя от астрономичните фактори, от особеностите в атмосферната циркулация, проявени чрез режима на облачността, както и от орографските условия. Слънчевото греене в планинските райони има по-малка продължителност, в сравнение с тази, в извънпланинските или нископланинските места, поради по-значителната облачност в планината, а за някои места – и поради орографска закритост. Годишната продължителност на слънчевото греене по най-високите части на резервата е около 1950 часа, с максимум през август – около 280 часа месечно и минимум през декември и януари – около 110 часа (фиг.1.8.-11). Тази минимална месечна стойност е по-висока, отколкото в нископланинските места, тъй като през зимата високите части на планината често остават над нивото на облачността. Годишно най-много слънчеви часове – над 2000 – имат среднопланинските височинни пояси около 1100-1500 м н.в.

Параметрите на слънчевото греене могат да бъдат илюстрирани и чрез стойностите на ясните и мрачните дни, както и на облачността. Най-много ясни дни в годината имат среднопланинските етажи - напр. Рилски манастир има 76 напълно ясни дни в годината. С най-много мрачни дни се характеризират най-високите планински части. Ясните дни в по-ниските планински етажи имат максимум през август и минимум през късна пролет, както и през късна есен, във връзка с майско-юнския и ноемвриско-декемвриятския валежен максимум. Този сезонен ход е противоположен на сезонния ход на мрачните дни и на облачността. В най-високите планински части сезонният ход има противоположен характер, в сравнение с този, в по-ниските планински места.

Дневният ход на продължителността на слънчевото греене е в тясна връзка с дневния ход на облачността. През студеното полугодие следобедите са по-слънчеви, благодарение на ниската облачност и мъглите, които се формират най-често сутрин. През топлото полугодие следобедите също са по-слънчеви, вследствие на по-ранното развитие на купеста облачност, в сравнение с извънпланинските райони.

Сумарната слънчева радиация нараства с надморската височина, в най-голяма степен до 2000 м н.в., където годишните стойности достигат около 6200 MJ/m². Над тази височина градиентът на нарастване на слънчевата радиация се понижава и годишната ѝ сума намалява до около 5800-5900 MJ/m².

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

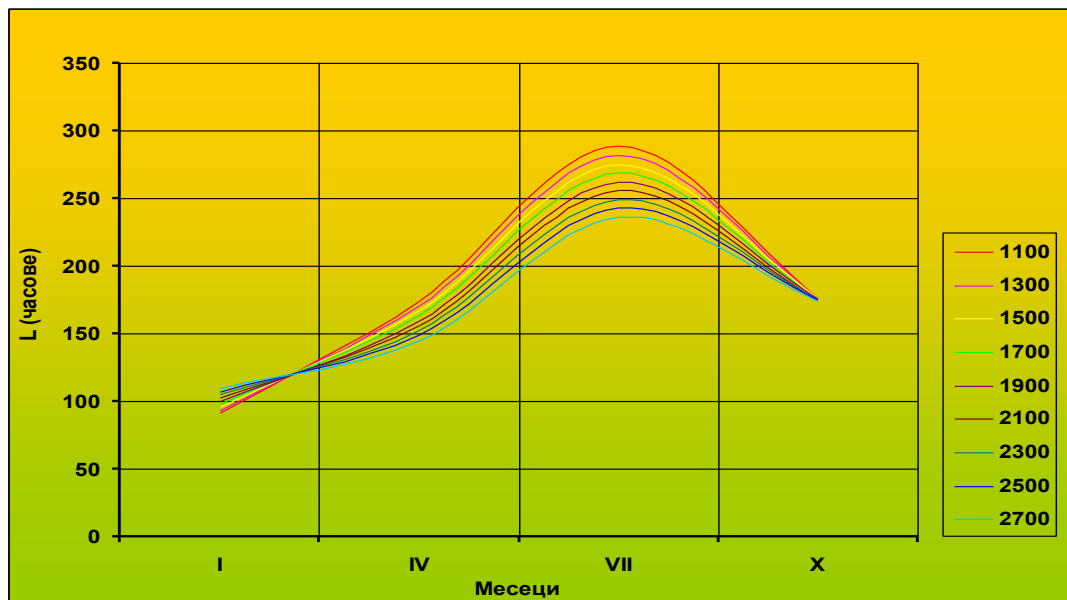
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

В Рила се наблюдават високи стойности на соларно-енергийния потенциал, което е добър индикатор за стопанското му усвояване, чрез деликатно вписване в природната среда на индивидуални устройства с висок екологичен ефект.

Фиг.1.8.-11. Продължителност на слънчевото греене (L) по височинните нива на резервата

1.9. ГЕОЛОГИЯ И ГЕОМОРФОЛОГИЯ

Резерватът „Риломанастирска гора“ се намира почти изцяло в долината на р. Рилска и се състои от две отделни части, които не се свързват никъде. Долинното дъно заедно с речното легло не са включени в резерватната територия. Изготвянето на геоложка и геоморфоложка характеристика не може да се ограничи само в тази малка територия, затова при нея са описани и обекти, които може и да не попадат напълно в границите на резервата, но генетично те са неделимо свързани с резерватната територия и без тяхното описание е невъзможно правилно да се анализира геоложката и геоморфоложка ситуация.

1.9.1. Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия

1.9.1.1. Геоложки строеж

Морфографска и морфометрична характеристика. Територията на резервата е разположена главно по двата срещуположни склона на река Рилска над Рилския манастир. Най-ниската точка на резервата (1085 m) се намира при водослива на реките Рилска и Илийна, а най-високата е първенеца на Северозападна Рила – връх Голям Купен (2731 m). Средната надморска височина на резерватната територия е 1835 m. Релефът е силно разчленен – максималната стойност на показателя вертикално разчленение надвишава 850 m на квадратен километър, което е пикова стойност и за цялата планина. Този максимум на вертикалното разчленение се отбелязва в северната част на резервата по южния склон на Мальовишкото било. Дори минималните стойности на показателя вертикално разчленение са значителни (300 m/km²), което също подчертава планинския характер на територията.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Изчисляването на морфометричния показател **НАКЛОН НА СКЛОН** е направено чрез използване на цифров модел на релефа с размер на клетката 8 m. От него е създаден растерен слой със същата резолюция с наклоните на склона в резервата. Най-голям относителен дял (25,2%) имат склоновете с наклон между 35 и 40 градуса, а най-малък почти отвесните склонове с наклон над 75 градуса (при използване на този цифров модел не се установяват склонове с наклон над 85 градуса). Трябва да се има предвид обаче, че дяловете на всички склонове се изчисляват като планиметрична площ. Реалната площ на повърхността е по-голяма, като колкото по-голям е наклонът на склона, толкова по-съществена е разликата. Тъй като долинното дъно не е включено към територията на резервата, полегатите склонове с наклон до 6 градуса имат незначителен дял – под 1%. Сумарната площ на склоновете с умерен наклон (до 15°) в резерватната територия е само 5,2% от площта му. За сметка на това склоновете с много стръмен наклон (над 45 °) имат почти двойно по-голям дял – 10,3%. Най-стръмните склонове се намират северно от Кирилова поляна по южния склон на в. Двуглав, а също така в по-малки участъци южно от Водния чал.

За извличането на данните за **изложението на склоновете** в резервата е използван същият цифров модел на релефа с размер на клетката 8 m. След групиране на площите и експозициите спрямо четирите основни посоки на света се получиха следните резултати. Най-голям относителен дял имат склоновете със северно изложение – близо една трета. Те се намират главно по левия склон на долината на р. Рилска. От другата страна на реката склоновете са предимно с южно изложение. Общо склоновете с южно изложение също имат голям дял – близо 29%. С най-малък относителен дял са склоновете с източно изложение, което се дължи на факта, че долината на р. Рилска е отворена на запад. При склоновете със западно изложение не се наблюдава локална концентрация. Сумарно площта, която заемат, е 23,6% от територията на резервата.

Показателят **хоризонтално разчленение** представя гъстотата на талвеговата мрежа на единица площ. В обхвата на резервата той варира между 0,1 и 2,4 km/km². Пространственото му разпределение е почти противоположно на това на вертикалното разпределение. Най-големите стойности се отбелязват в долинното дъно на Рилска река, докато в по-високите части на резервата в близост до билата, показателят има стойности под 1 km/km².

Геоложки строеж. Територията на резерват „Риломонастирска гора“ попада в обхвата на Алпийския орогенен пояс, и по-точно в неговите вътрешни части. Поради това, тази територия притежава всички типични черти на високометаморфните комплекси, изградени от скали, формирани на голяма дълбочина в земната кора (над 25 km). Районът се характеризира с най-значителната за Балканидите вертикална разчлененост, причинена от действието на екстензионни процеси, активни и в момента. В обхвата на парка и в непосредственото му съседство се разкриват скали с възраст от Докамбрий до Кватернер.

Позицията на Рила в Алпийския ороген е ясно дефинирана. Планината се разглежда като част от Родопската тектонска зона, разположена на юг от Маришкия шев, който я отделя от Балканидите. Според съвременните разбирания, формирането на Родопската зона е породено от кредно-палеоценски колизионни процеси, които са довели до формиране на син-метаморфна навлачна постройка. Насочените на юг синметаморфни навличания в Родопите са противоположни на типичните за Балканидите тектонски движения. Те са довели до формиране на аномално удебелена кора, която и в наши дни е най-дебела именно под Западните Родопи и Рила (около 50 km). Поради гравитационната нестабилност на удебелената кора, а също и под влияние на промяна в глобалните полета на тектонските напрежения, след палеоцена

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

започва да се налага основно екстензионен тектонски режим. В началния етап екстензията е контролирана от възникването на полегати пластични зони на срязване, чиито късни етапи на еволюция се съпровождат от внедряванията на големи гранитоидни тела. В по-късните етапи (миоцен-кватернер) се оформя съвременният релеф и тектонските процеси се доминират от средно стръмни ($40-60^\circ$) и стръмни ($>60^\circ$) разседни зони.

Скални разновидности и техните възрастови отношения

Територията е изградена от метаморфни, магмени и седиментни скали. Метаморфните скали са най-старите и включват както метаморфозирани седименти (шисти, парагнайси, мрамори), така и метаморфозирани магмени скали (габра, базични вулканити; метаморфозирани гранити, превърнати в ортогнайси и др.). Метаморфните скали вместиат по-млади магмени скали с гранитоиден състав. Метаморфните и магмените скали традиционно се обединяват и характеризират като кристалинна подложка или фундамент. Седиментите скали са представени от континентален тип отложения, формирани в резултат на отлагане от ледници, реки или са породени от обрушване на стръмни скални откоси. Те са най-младите образувания на територията на резервата.

Метаморфни скали

Поделянето им се основава на лито-тектонския подход, който се прилага от началото на 90-те години на XX век и в момента е най-широко възприетия метод. Анализът на наличните картни материали, както и проведените теренни проучвания, показват, че в изследваната територия се разкриват скали на Прекоречката и Мальовишката единици.

Мальовишката единица се поделя на две подединици, разделени от пластична зона на срязване: долна – на биотитовите парагнайси, с прослойки от пара-амфиболити, мрамори, тела от серпентинизирани ултрабазити и ортоамфиболити, и на запад – горна пъстра подединица, включваща парагнайси, гнайсошисти, гранат-слюдени шисти с дистен, ставролит и хлоритоид, шисти, мрамори, метагабра, метадиорити и метаморфозирани ултрабазити. Долната под-единица е с по-монотонен състав. В строежа и доминират сравнително дребнозърнести биотитови гнайси, с относително хомогенен и лишен от ивичест строеж изглед. Всред матрикса от тези гнайси се срещат лещовидни тела от базични и ултрабазични скали и мрамори. Мраморите са сравнително спорадични в разреза, като алтернират с биотитовите и амфибол-биотитовите гнайси. Тела от метаултрабазити с метрови до декаметрови размери се срещат на север от резервата в посока към Седемте езера. Счита се, че единицата е долно камбрийска (около 527 Ma) възраст на протолитите, а метаморфизмът е креден (115-98 Ma).

Прекоречката единица е представена от порфиорокластични и дребнозърнести ортогнайси. Може да се каже, че единицата е с монотонен състав. Това са метаморфозирани в алпийско време порфирни и равномернозърнести гранити. Скалите са изградени от кварц, фелдшпати, биотит и акцесорни минерали. Притежават ясно изразен ивичест строеж и са силно пластично деформирани. Възрастта на протолитите е определена по уран-оловния метод по циркони на около 150 Ma.

Магмени скали

Рило-Родопският батолит представлява огромен масив от застинала на голяма дълбочина (около 15-20 km) в земната кора магма с гранитоиден състав. Това плутонично тяло е най-големият интрузив в Рило-Родопската област (около 2 200 km²). В настоящето изложение разглеждането на гранитоидните скали става според тяхната позиция, структурни особености и възраст. В обхвата на батолита на територията на

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

резерват Риломонастирска гора са разграничени следните разновидности: равномернозърнести гранити, мусковитови плагиогранити, левкогранити и дайкови скали.

В източния обхват на резервата се разкриват едни от най-късните магматични прояви, свързани с Рило-Родопския батолит, представени от мусковитови плагиогранити и левкогранити. Те оформят ивица с направление северозапад-югоизток, простираща се от района на Седемте езера, през Кирилова поляна до към района на Якоруда. Това са левкократни, дребнозърнести скали с масивен изглед. Изградени са от плагиоклаз, кварц, калиев фелдшпат, биотит и мусковит. Тези гранити процепват както скалите от метаморфния фундамент, така и по-ранните гранодиорити и едрозърнести гранити. Във вид на големи ксенолити сред тях се срещат пакети от равномернозърнести и порфирни гранити, както и скали от метаморфната подложка.

Аплитите и пегматитите, са най-киселите и светли скални разновидности, продукт от застиването на гранитната магма. Тъй като те представляват един вид „остатък“ от гранитоидната топка, те представляват последния магматичен импулс. В южните склонове на Мальовишкото било тези скали оформят големи аплит-пегматитови полета. Последните магматични импулси в района са представени от разнообразни финозърнести дайкови магматити.

Седиментни скали

Доста слабо представени са в рамките на резервата, тъй като поради сложния контур на границата, извън него остават заетите от алувиални и склонови отложения райони. Представени са от скали са с кватернерна възраст.

В зависимост от генезиса им може да се поделят на няколко категории: глациални (ледникови), флувио-глациални (речно-ледникови), алувиални (речни), колувиални (склонови) и пролувиални.

Глациалните образувания се срещат в речните долини. Морените са с метров до декаметров размер и включват разнообразни блокове в песъчлива спойка. Склоновите отложения са най-често представени от шлейфове под скалните откоси.

Срещат се и смесени по произход колувиално-пролувиални отложения. Те се формират в участъците, където намалява наклона на стръмните долини и започват да доминират процесите на акумулиране на материал. В случаите, когато тези участъци са в близост до скални откоси, се формират конуси със смесен произход. Типичен случай се наблюдава на север от Кирилова поляна.

1.9.1.2. Фактори за формиране на съвременния релеф

Скалите от резервата запечатват сложна и полифазна история, която едва в последно време започна поне частично да се разплита. В еволюцията на релефа и строежа на планината може да се отделят четири етапа.

Компресионният етап е свързан с метаморфизма на скалите от метаморфната подложка и води до формиране на компресионните зони на срязване. Тези процеси са протекли през кредата и палеоцена на голяма дълбочина (>20 km) в условията на повишени температури и налягане.

Ранно екстензионния етап започва през еоцена и е свързан с екстензията по полегати зони тип „detachment faults“, които са развити по северната периферия на Рила. През този етап обстановката, в която са се намирали скалите от метаморфната подложка и внедрените в тях гранитоиди се е променила коренно. В резултат от екстензията, те са транспортирани от дълбочини по-големи от 20 km до горни корови нива (3-5 km), където те са подложени само на крехки деформации.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Началото на късно-екстензионния етап е все още не е добре дефинирано, като все пак може да се предположи, че това става в средно-късно миоценско време (15-10 Ma). Дълбокото всичане на речната мрежа (за района на резервата – Рилска река и нейните притоци) е започнало в този времеви интервал. Изнесенният еродирания скален материал е отложен в миоцен-кватернерни грабенови понижения, разположени по западната периферия на Рила.

Нов стадий в морфоложкото развитие на Рила започва с настъпването на плейстоцена, когато във връзка с глобалното застудяване планината е подложена на залеждания. Тъй като те са били вътрешноплаински и всяко следващо залеждане е унищожавало следите от предходното, на територията на резервата и в околностите му могат да се открият следи само от последното залеждане. Смята се, че тогава снежната граница е била на около 2200 m н.в. Над нея снегът през лятото не се е стопявал и се натрупала мощна фирнова покривка. Долинните ледници са се спускали и под тази граница. В района на резервата се е намирал един от най-дългите ледници в Рила – този по р. Рилска. По време на максималното си развитие преди около 18 000 години той е достигал почти до днешното място на Рилския манастир. През плейстоцена релефът е бил основно преработен от ледниците – долината на р. Рилска е била трансформирана в трогова, а над снежната граница са били оформени циркуси, сега основно извън резерватната територия. В края на плейстоцена климатичните условия са се променили, което довело до постепенно отдръпване на ледниците, отлагайки серия от челни стадиялни морени. Остатъци от морени могат да се намерят над Рилския манастир на около 1200 m н.в., в района на Кирилова поляна и нагоре към Тиха Рила.

През холоцена глациалният релеф бил преработен от съвременните морфогенетични процеси – изветряне, ерозия и денудация. Стръмните нестабилни склонове генерирали обилен колувиален материал. По гравитационен път било създаден огромен срутищен вал, преградил долината на Сухото езеро.

1.9.1.3. Морфоструктури

Морфоструктурите са едри форми на релефа, които отразяват строежа на земната кора. Платформените морфоструктури са характерни за равнинните територии. Територията на резерват „Риломонастирска гора“ е част от Рило-Родопската първоразрядна морфоструктура, характеризираща се със сложен блоково-разломен строеж. Затова не може да се говори за платформени морфоструктури в пределите на резервата.

1.9.1.4. Неотектоника и сеизмичност

В геоложката литература има консенсус за съществуването на регионална позитивна структура, обхващаща Рила и части от Западните Родопи. В изграждането му са включени както високометаморфни скали, така и гранитоиди с терциерна възраст. Напоследък се налага становището, че формирането на позитивната структура е резултат от късно-орогенни до пост-орогенни екстензионни процеси, синхронни на внедряването на по-късните фази на Рило-Родопския батолит. Счита се, че неотектонските движения са причинили блоковия разпад на подуването: Мальовишки, Мусаленски и Капатнишки блок с граница на север Рилския разлом.

В скалите от метаморфната подложка са установени зони на срязване. Това представляват участъци на относително придвижване на блокове от земната кора, които са се осъществили на значителна дълбочина (>10 km). Тези движения са синхронни на процеси на метаморфна прекристализация и не са свързани със сеизмична активност

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Додов-връшката зона маркира контакта между долната и горна (Кабулска) подединици на Мальовишката литотектонска единица. Дебелината на зоната се оценява в порядъка на 10-100 m. Голям брой критерии за посоката на тектонския транспорт указват за насочени към югоизток срязвания.

1.9.2. Геоморфология на релефа

1.9.2.1. Геоморфоложко деление

Съгласно геоморфоложкото райониране на България, (Вапцаров и др. 1997) резерватът „Риломанастирска гора“ заедно с цяла Рила попада в Рило-Пиринския район на подобласт Рила и Пирин с долината на р. Места, който е част от Рило-Родопската област. Тя заедно с Преходната (блоково-разломна) област съставляват Южнобългарската (Трако-Анадолска) провинция.

1.9.2.2. Характеристика на формите на съвременния релеф

Речно-ерозионни форми. Освен заливна и първа надзаливна тераса, по-стари речни тераси може да се открият много рядко в такива бързо издигащи се планини като Рила. Освен това територията на резервата не включва долинното дъно около р. Рилска. От морфометричния анализ също така се вижда, че в пределите на резервата почти няма места с малък наклон на склона. Тези факти показват, че на територията на резервата няма речни тераси.

Доловете са типична форма в обхвата на резервата. Стръмни долове се спускат като от север от Мальовишкото било, така и от юг от Бричеборското било. Наклонът им е много голям и някои от тези долове имат характеристика на лавинен улей. По-често такива са тези от Мальовишкото било. Поради честите лавини и каменопади по тях те сполучливо са наречени Злите потоци. На отсрещния склон от запад на изток могат да се изброят следните долове: Бричеборското дере, Тахчийското дере, Руна дере и Черней. Всяко едно от тях има постоянно водно течение, а наклонът им не е толкова голям и лавините не са често явление.

Гравитационно-денудационни форми. Вертикалното разчленение в резерват Риломанастирска гора има много големи стойности, наклоните на склона също са значителни. Тези морфометрични показатели определят и водещото място на гравитационните процеси. Това води до честа прояви на каменопади и широко разпространение на колувиални материали и форми. Голям колувиален конус е формиран над Кирилова полян в подножието на стената на в. Двуглав. Той е подхранван с материал от няколко улея – от склона на върховете Двуглав и Ловница от Синия, Дяволския и Белия улеи. Източно от тях се намира много стръмен дол с постоянен отток, по който става транспортирането на скалните късове от южния склон на в. Голям Купен към конуса над Кирилова поляна. Често това става заедно с лавините, които падат от Мальовишкото било, а тези улеи се явяват техен естествен път. Някои от падналите блокове имат значителен размер и маса.

Огромна срутищен вал е преградил долината над местността Къркулиците, като по този начин се е образувало Сухото езеро. По тази причина то се явява уникално като генезис за цяла Рила, тъй като почти всички други езера са с глациален произход.

Младо срутище с ширина над 100 m и дължина над 150 m се намира на десния долинния склон на р. Рилска в източния край на резервата близо до Тиха Рила. Някои от срутилите се гранитни блокове имат значителен размер. Това е типично постглациално срутище. След оттеглянето на ледника, който е изпълвал долината, склонът е останал екстремно стръмен и без подпора и в даден момент се е срутил.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Глациални форми. Макар преобладаващите съвременни процеси да са собствено-гравитационните и ерозионните, цялата долина на р. Рилска над Рилския манастир има реликтно-гласиален произход. По време на максималното залежаване ледникът се спускал до около 1200 m н.в. където е отложена крайната челна морена. Анализът за датиране на времето на отлагане с изотопа ^{10}Be показва, че това е станало преди 16 500 – 17 000 години. Над тази морена долината има типичната характеристика на трог с широко долинно дъно и U-виден напречен профил. По-надолу от нея долината става по-тясна и всечена с типичния за ерозионните долини V-виден напречен профил.

Антропогенни форми. Тъй като става въпрос за резерватна територия, наличието на антропогенен релеф е по-скоро изключение. Във връзка със строителството на хидротехническите съоръжения от деривацията на кота 1900 е изграден път с трошенокаменна настилка от Кирилова поляна за Тиха Рила. В по-голямата си част пътят е извън границите на резервата, но малко над поляната в участък с дължина около 700 m той се намира на границата на резервата, а след това в двойно по-дълъг участък навлиза изцяло в резерватната територия. Поради големия наклон на склона към Водния чал, за изграждането на пътя е направен шкарп в него.

Също във връзка със хидростроителство, макар и извън територията на резервата, но в непосредствена близост, са прокопани частично два тунела. До входовете, които се намират на около 650-700 m югоизточно от туристическата база „Явора“, е натрупана изкопаната земна маса. През 60-те години на XX век в района над Кирилова поляна е извършван добив на уранова руда, който в края на десетилетието е прекратен. Галериите са извън резерватната територия. При добива не са създадени съществени антропогенни релефни форми, но достъпът до тях трябва да бъде ограничен поради потенциалната радиационна опасност, която представляват.

1.9.2.3. Оценка на съвременния релеф.

Съвременният релеф в резервата е резултат от продължителното взаимодействие на ендегенните и екзогенните природни земни сили. Антропогенни форми на територията почти няма. Като се вземе предвид естествения характер на релефа, заедно с шеметните скални отвеси по южния склон на Мальовишкото било, може да се постави много висока оценка на релефа в резерватната територия. Върх Двуглав и Иглата представляват уникален за България скален феномен с високи стотици метри гранитни отвеси. Най-впечатляващ вид има при наблюдение от Кирилова поляна, над която върхът се извисява с повече от 1100 метра. Освен атрактивна природна забележителност, стената на Двуглав е алпийски катерачен обект.

Заедно с високите естетически качества релефът в района се явява и рисков фактор. Това на първо място се дължи на големия наклон на склоновете. По тази причина лавините са често явление, особено по улеите откъм Мальовишкото било. Деструктивната им сила се вижда от ивиците унищожена гора в местата, където редовно падат лавини. Понякога падат и по-големи лавини, които унищожават по-обширни площи.

1.10. Хидрология и хидробиология

1.10.1. Хидрология и хидрография

Хидроложко райониране

Съгласно хидроложкото райониране на България (Йорданова, 1997, География на България, 2002) резерват Риломонастирска гора (РМГ) попада в Рило-Пиринска подобласт на област с умереноконтинентално климатично влияние върху оттока. Рило-

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

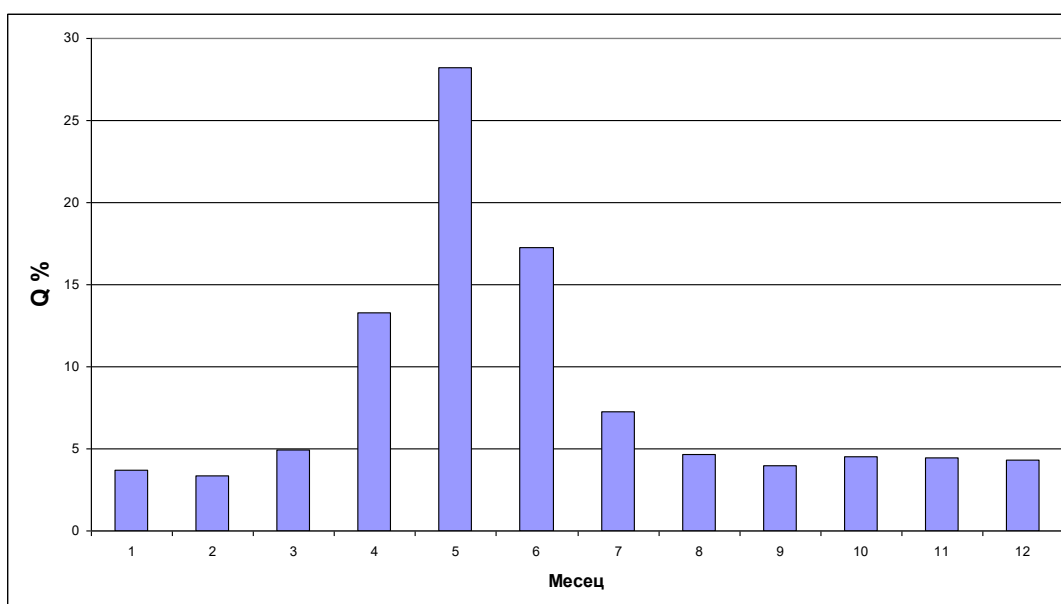
Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Пиринска подобласт се характеризира със значително снежно подхранване на речния отток, голяма водоносност при висок отточен коефициент, рязко изразено пролетно-лятно пълноводие с майски максимум.

Във вътрешногодишен аспект периода на пълноводие обхваща месеците март - юли при изразен максимум през м. май. През периода на пълноводие се формира 76,5 % от годишния отток. Периода на маловодие се наблюдава от декември до февруари, като годишния минимум се наблюдава обикновено през м. февруари.

Фиг.1.10.1 - 1. Обобщено вътрешногодишно разпределение по архивна информация за района на резерват „Риломанастирска гора“

Водни ресурси, хидроложка проученост на района

В района на резерват „Риломанастирска гора“ няма действаща хидрометрична станция от Националната хидрометрична мрежа на страната (Фиг. 10.1.1. - 2).

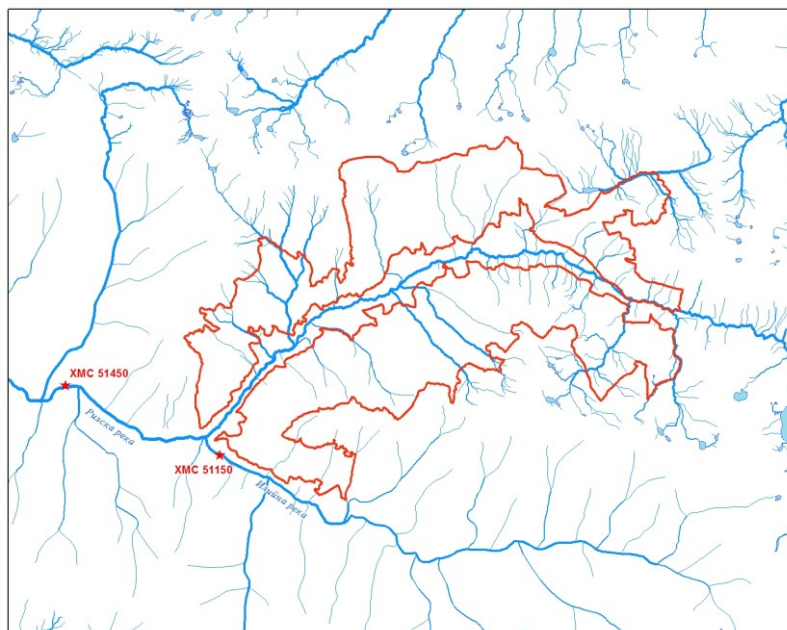
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Фиг. 10.1.1 - 2. Речна мрежа в РМГ

В близост до границите на резервата са разположени 2 действащи хидрометрични станции – ХМС 51450-р.Рилска - с. Пастра и ХМС 51150 – р. Илийна-сп. Бричи бор, разположена непосредствено преди вливането в р. Рилска и отразяваща водните ресурси на целия водосбор в рамките на резервата.

Гъстотата на речната мрежа е определена по архивна информация за ХМС 51450-р.Рилска - с. Пастра (Табл.1).

Табл.10.1.1. - 1. Гъстота на речната мрежа към ХМС в поречието на р. Рилска

Поречие "СТРУМА"								
№	ХМС стар	ХМС нов	Река	ХМС станция	Площ (km ²)	L_изт (km)	H (m)	Гъстота на РМ
1	190	51450	Рилска река	с. Пастра	222	24,1	1918	1,48

Хидрографска мрежа-реки

През резерват „Риломанастирска гора“ протичат малки леви и десни притоци на р. Рилска и няколко десни притока на р. Илийна. Самата р. Рилска и левия ѝ приток р. Илийна попадат извън границите на резервата-Фиг.1.10.1. - 3. В рамките на резервата няма повърхностни водни обекти от категория „езера“

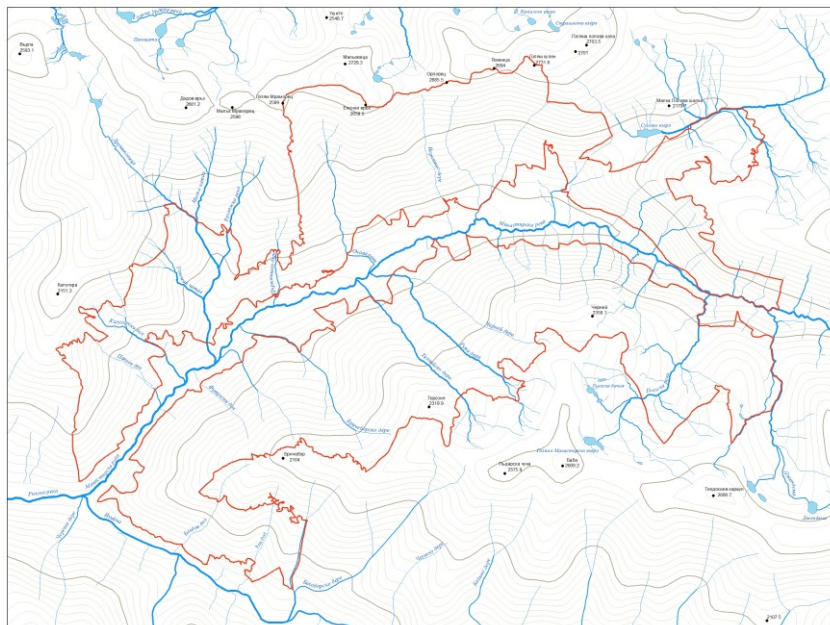
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Фиг. 1.10.1. -3. Речна мрежа на територията на резерват „Риломанастирска гора“

Типология на реките в НП Рила

Хидроморфологичните характеристики на реките в границите на резерват „Риломанастирска гора“ са с характеристиките на планински тип (R3). Във високопланинските части на основните реки (р. Рилска и р. Илийна), които са извън резервата, са идентифицирани и специфични алпийски подтипове (R1).

Определяне на водните ресурси на реките в Резерват Риломанастирска гора

Средномногогодишните стойности на естествения отток на ХМС в близост до границите на РМГ са представени в Табл.10.1.1 - 2.

Табл. 1.10.1. - 2. Средномногогодишни стойности на естествения отток („Определяне на средни, минимални и максимални водни количества с различна повторяемост“, НИМХ, 2004 г.)

ХМС №	Река	Пункт	F	Q ср много	MQ ср много
			(km ²)	(m ³ /s)	(l/s.km ²)
51150	Илийна	м. Бричибор	82,24	2,10	25,54
51450	Рилска	Пастра	222,89	6,57	29,47

Средномногогодишният модул на оттока на двете ХМС не се различава значително.

Поради наличието само на две ХМС в близост до резервата при определяне на средномногогодишния отток е ползван метода на трансфер на модула на оттока на по-близко разположената ХМС 51450, отразяваща водните ресурси на целия водосбор в рамките на резервата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Част от притоците на р.Рилска и р.Илийна, протичащи през резервата, формират оттока си извън границата на защитената територия, което е взето под внимание при определяне на оттока на реките.

Изводи относно хидрологията на РРМГ

- ❖ Липса на хидрометрични станции на територията на РРМГ
- ❖ Хидроморфологичните характеристики на реките в границите на резервата са с характеристиките на планински тип (R3). Във високопланинските части на основните реки (р. Рилска и р. Илийна), които са извън резервата, са идентифицирани и специфични алпийски подтипове (R1).
- ❖ Не са регистрирани нарушения на оттока на реките в района на резервата.

1.10.2. Хидрохимия

При пробонабиране, анализ и оценка на състоянието са използвани методи, нормирани в националното законодателство. Оценката на проучваните водни тела е базирана на изискванията, заложи в Наредба № Н-4 /14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води (ДВ, бр. 22/ 5.03.2013 г.) по нормативно дефинираните представителни физико-химични параметри (разтворен кислород, насищане с кислород, рН, електропроводимост, температура, разтворени вещества, мътност/неразтворени вещества, биогени – азотни и фосфорни форми, БПК и др.).

Показателите разтворен кислород, рН, електропроводимост, температура, мътност (FNU) и TDS (общо разтворени вещества) са измервани с полева апаратура на място (*in situ*), тъй като повечето от тях се променят при транспортиране.

Изводи от измерените хидрохимични параметри

1. Водите на реките в резерват „Риломонастирска гора“ са изключително меки, като електропроводимостта варира в диапазона от 27.5 $\mu\text{S}/\text{cm}$ (река Рилска) до 72 $\mu\text{S}/\text{cm}$ (река Друшлявица);
2. Липсват установени проблеми с разтворения кислород (респ. насищането с кислород), което е варира от 10.15 mg/l до 11.63 mg/l и като насищане от 104% до 112%, което е нормално за този тип води;
3. Киселинността на водите (измерена като рН) е варирала между 7.02 и 7.88, което също е напълно нормално за тези реки.
4. Всички неорганични форми на биогени (амониев азот, нитритен азот, нитратен азот, ортофосфати), общият фосфор (органично свързан и неорганичен) и общ азот (органично свързан и неорганичен) са под границата на откриване на аналитичните методи и показват, че речните води в резервата са изключително бедни на биогени и с максимално качество.
5. Не е коректно да се сравняват с еднократни измервания особено в период близък до топенето на снеговете (когато е биогенния годишен максимум на разтворените форми).
6. Не се регистрират антропогенни замърсявания на водите според показателя ХПК (химична потребност от кислород), който е индикатор за общо замърсяване на водите и показателят за общо органично замърсяване (БПК₅ – биохимична потребност от кислород).

Речните води в РРМГ се характеризират с много високо качество по основните групи физико-химични параметри (кислороден статус, ацидификация/вкисляване, биогенно натоварване, солеви режим), като не са регистрирани случаи на антропогенно

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

замърсяване на територията на резервата (в обследваните 3 реки - Рилска, Водница и Друшлявица).

1.10.3. Хидробиология

При пробонабиране, анализ и оценка на състоянието са използвани методи, нормирани в националното законодателство. Оценката на проучваните водни тела е базирана на изискванията, заложи в Наредба № Н-4 /14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води (ДВ, бр. 22/ 5.03.2013 г.) по нормативно дефинираните биологични елементи за качество (БЕК).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Обобщени резултати на екологичното състояние на реките в РРМГ

Табл. 1.10.3-3: Избрани речни пунктове за изследване на хидрохимия и хидробиология в Резерват „РМГ“

№	Река	Поречие	Пункт	Макрофит на флора / РИ	Фитобент ос/ Индекс IPS	Макро- зообенто с / БИ	Риби	Физико- химия	Обща оценка на екол. състояние	Коментари
1.	Рилска	Струма	Граница на РРМГ, при вливане на р. Водница	Отлично ЕС	19.8	БИ=5	Отлично ЕС	Отлично ЕС	Отлично ЕС	Типично отлично екологично състояние. Всички риби са местни. Установена е разновъзрастова многочислена популация на македонска пъстърва. Реката е неповлияна от човешка дейност.
2.	Водница	Струма	След граница на РРМГ	Отлично ЕС	19.9	БИ=4.5	н.п.	Отлично ЕС	Отлично ЕС	Отлично ЕС. Реката е твърде стръмна и малка и не поддържа ихтиофауна.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

№	Река	Поречие	Пункт	Макрофит на флора / РИ	Фитобент ос/ Индекс IPS	Макро- зообенто с / БИ	Риби	Физико- химия	Обща оценка на екол. състояние	Коментари
3.	Друшлявица	Струма	След граница на РРМГ	Отлично ЕС	18.7	БИ=5	Отлично ЕС	Отлично ЕС	Отлично ЕС	Отлично екологично състояние. Участъкът е фрагментиран от напречни бариери (бентове и водопади. Участъкът е между два бента от по около 3-4 м височина, в който има разновъзрастови екземпляри с местен произход. Рибната фауна е в отлично състояние. Всички риби са местни – македонска пъстърва. Реката е неповлияна от човешка дейност.

Забележка: Поради флуктуациите и значителните разминавания на двата рибни индекса за пъстървова зона, нормирани в Наредба Н-4 (поради присъствие основно само на един вид в уловите в пъстървовата зона) оценката по риби е направена по експертно мнение и има спомагателен характер (съпътстваща роля) при финалната оценка на екологичното състояние.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Изводи от хидробиологичните изследвания

1. Реките в РРМГ са бедни на водна макрофитна флора (основно някои видове хидрофитни и хигрофитни мъхове), което показва, че този БЕК следва да има описателно значение (без да се изчисляват съответните Референтни Индекси според Наредба Н-4);
2. Не е установено никакво замърсяване или еутрофикация до момента в реките от РРМГ;
3. Дънната макробезгръбначна фауна (макрозообентос) е с изключително богато биологично разнообразие и обикновено с високо обилие във всички рилски реки;
4. Рибната фауна в реките се състои основно от македонска пъстърва (*Salmo macedonicus*) (за поречието на Струма), като в река Водница не е установена рибна фауна (поради почти отвесния характер на релефа).
5. По време на теренната работа, на територията на резерват „Риломонастирска гора“ са установени 2 вида риба: (1) Македонска пъстърва (*Salmo macedonicus*) – Доминантният и единствен естествено срещащ се вид пъстърва на територията на резервата. Ендемичен вид за Балканския полуостров. Таксономичния ѝ статус не е напълно изяснен.; (2) Балканска (речна) пъстърва (*Salmo cf. trutta / Salmo sp.*) – Чуждоземен за резервата вид. Среща се в резултат от провежданите зарибявания. Представлява заплаха за автохтонните риби. Възможно е да съществува опасност от хибридизация с местните пъстърви и „генетично замърсяване“.

1.11. Почви

1.11.1. Разпространение и характеристика на почвите.

Рила планина попада в Тракийска горскорастителна област, подобласт Рила, със Среден и Високопланински пояси. При съвместното действие на абиотични и биотични фактори на територията на резерват „Риломонастирска гора“ протичат сложни почвообразователни процеси, които са подчинени на вертикалната зоналност. Средният горскорастителен пояс започва от 700м н.в. и завършва на 2 000м н.в. Високопланинският горскорастителен пояс обхваща най-горните части на планината с надморска височина от 2 000 до 2 500 метра.

В продължение на три десетилетия Световната организация по прехрана на населението – FAO разработва глобалните въпроси на почвознанието. Резултатът е тотална инвентаризация на почвените ресурси и оценка на продуктивния им потенциал с оглед осигуряване прехраната на човечеството. У нас беше приета квалификационната система и почвената номенклатура, използвана в Европа и света.

Всички видове почви, представителни за територията на резервата са от клас **метаморфни -Cambisols**. Като основни зонални почви се срещат **кафявите планинско горски почви** (700-1200м н.в.), **планинско-горските тъмноцветни почви** (1200-2000m н.в.) и **планинско-ливадните почви**, които заемат подпояса на алпийските пасища.

Кафявите планинско- горски почви (Cambisols, CM, FAO, 1988) заемат около **1560 ха** от територията на резервата и са представени от двата си основни подтипа: **кисели кафяви планинско-горски, наситени кафяви планинско-горски**. Почвообразуващите материали са продукт от физическото изветряване на разнообразни силикатни скали-рохляков елувий, склонов пролувдий и колувий. Кафявите горски почви са с лек

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

механичен състав. Най-съществени особености на кафявите планинско-горски почви са наличието на Bm хоризонт от типа *cambic*, в който протичат процеси на изветряване на минералите. Тези почви имат сравнително малка дълбочина на профила си и предимно кафяв цвят. За тези почви са характерни също и слабото разлагане и минерализация на органичното вещество, което се отразява на малката хумусираност на почвения профил. Хумусно-аккумулятивният хоризонт (A) е маломощен от 5 до 25 cm и рязкото намалява в дълбочина. Профилът им е изграден от следните генетични хоризонти: L(горска постилка или чим) + A + Bm + C. Мъртвата горска постилка има твърде разнообразна мощност (от 3 до 10cm). Илувиалният хоризонт (B) е често пъти твърде мощен, като стига до 80-100 cm. Хоризонт C при тези почви се състои от скален рохляк. Отличават се със значителна скелетност, като количеството на скелета отгоре надолу се увеличава. Реакцията на почвата е кисела. pH се движи в рамките между 4,5 и 6,0.

Подтип **ненаситени или кисели кафяви планинско-горски** се характеризират с малка мощност на хумусния хоризонт (тип *ochric*), кисела реакция, ниски хумусни запаси, имат нисък сорбционен капацитет и ненаситеност с бази, добра дренираност и разнообразен хидротермичен режим.

Подтип **наситени планинско-горски почви** се срещат по високите части на планината главно по сенчестите изложения, под иглолистни гори. Често са примесени с **тъмноцветни планинско-горски почви**. Имат 75-80 cm дълбочина на профила като запасите от хумус са съсредоточени в повърхностните 20-40 cm от почвения слой.

Кафявите планинско-горски почви са от изключително голямо стопанско значение за лесовъдството. Върху тях са нашите най-обширни и качествени гори в планините. Значението им се определя и от специфичните им екологични функции и свойства във връзка с водния баланс на страната. Освен за гори тези почви са подходящи и за пасища и ливади. При унищожаване на горите и непосредствено залесяване протичат процеси на вторично затревяване. Друга причина за протичане на деградационни процеси е разораването на склоновете, което е свързано с нарушаване на стабилността им и появата на ерозия.

При антропогенно натоварване по-бързо се поддават на деградация, което налага тяхното грижливо използване. Препоръчително е да се провеждат противоерозионни мероприятия за опазването им.

Тип **тъмноцветни планинско-горските** почви (*Humic Cambisols*, CMu, FAO, 1988) заемат около **1500 ха** от територията на резервата. Характеризират се с пълния си почвен профил -ABC. Мъртвата горска постилка е с мощност до и над 10 cm. Хумусно-аккумулятивният хоризонт е твърде мощен като достига на дълбочина от 30 до 60, а понякога и до 100 cm. На цвят е тъмнокафяв.

В горния планински пояс този хоризонт преминава в торфенисто-хумусен. Реакцията е кисела. pH се движи около 4,0-5,0.

Тъмноцветни планинско-горските почви са характерни за високата субалпийска част на Рила, където развиват сравнително добър почвен пояс. В долните ареали са в контакт с кафявите планинско-горски почви, а на по-големи височини – с планинско-ливадните почви. Тези почви се срещат главно в пояса на клека, смърча и бялата мура. Под влияние на хладния и влажен климат и краткия вегетационен период в почвения профил се натрупват значителни количества груб хумус, вследствие на което се оформя

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

мощен хумусен хоризонт и по-тънък преходен В хоризонт. Формирането на мощен и богат на хумус хоризонт плътно ги доближава до планинско-ливадните почви.

За горското стопанство тези почви са особено подходящи за развитието на гори с висок бонитет от смърч, бяла и черна мура.

Планинско-ливадните почви (*Umbrosols*, UB, WRBSR, 1994) са разпространени главно в най-високите и безлесни субалпийски и алпийски части на резерват „Риломанастирска гора“, под тревна растителност и върху приблизително **58 ха**. Цветът им е тъмнокафяв до черен. Формирани са при сурови климатични условия – ниски средногодишни температури и големи количества належи. Тук има ясно изразена тенденция към формирането на торфенист хоризонт. Тревната покривка доставя големи количества органична материя, която при висока влажност и ниски температури се разлага и минерализира бавно. Почти винаги са с повишена влажност поради голямата хигроскопичност на торфенистия хоризонт и честите валежи. Най-важния признак на **планинско-ливадните** почви е високото съдържание на органично вещество- 8-17% органичен въглерод или 14-30% хумус и високо съдържание на фулвокиселини. Реакцията им е кисела – pH 4,2 -5,8, а наситеността с бази е ниска.

Планинско-ливадните почви поради специфичната си морфология и условия са много уязвими на замърсявания от газове, прах и радиоактивни вещества, пренасяни с въздушните маси от големи разстояния. Наложително е да се провежда обхванат мониторинг и поради факта, че тези почви заемат територии, които са вододайни зони.

Независимо от това, кой е почвения тип, характеристиката и оценката му като среда за развитие на дървесна растителност се основава на анализ на някои основни показатели като:

- **Почвена реакция.** Почвената киселинност е важен екологичен фактор, който влияе пряко и косвено върху развитието на дървесната растителност. Оценката на реакцията на почвите е по приетата петстепенна скала: от силно кисела- pH 3-4,5 до силно алкална – pH над 9,5. По отношение на почвената реакция дървесните видове реагират по различен начин като съществуват определени граници на pH, в които отделните видове се развиват оптимално. Дървесната растителност показва голяма издръжливост спрямо колебанията на почвената реакция и едва когато pH е под 3,0 се забелязва чувствително влошаване на растежа, развитието и продуктивността на горските насаждения. Повечето от нашите дървесни видове се чувстват най-добре при неутрална реакция на почвата.
- **Съдържание на хумус и азот.** Азотът е един от най-важните хранителни елементи, които дърветата получават от почвата. Същевременно той е единствения елемент, който не се съдържа в нито една от почвообразуващите скали. Растенията усвояват азота главно под формата на нитратни и амониевии соли. Около 99% от общото количество на азота в почвата се намира в състава на хумуса. Колкото е по-висок % на хумуса в даден почвен тип или хоризонт, толкова е по-високо съдържанието на азот в него. При най-разпространените почвени типове в планините и териториите им, заети с дървесна растителност (кафявите горски и тъмноцветните планинско-горски) съдържанието на хумус в хоризонта от 0 до 100см е 20 и съответно 20-30т/дка, като в почвения слой 0-20 см се съдържа от 40 до 50% от целия запас в този хоризонт. Според съдържанието на хумус горските почви у нас се класифицират по четири степенна скала, а именно: бедни, средно хумусни, хумусни и богато хумусни.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Прието е почви, които съдържат азот под 0,11% да се оценяват като слабо запасени, от 0,11 до 0,20% като средно запасени и над 0,20% са добре запасени с азот почви.

Различните дървесни видове се нуждаят от различно количество азотни хранителни вещества, за което е от значение също и възрастта им и вегетационния период.

Установена е зависимост между количеството на мъртвата горска постилка, процесите на разлагането и минерализирането ѝ и съдържанието в почвата на усвоимите форми на азота.

- **Мъртва горска постилка.** Мъртвата горска постилка (МГП) представлява важна част от биологичния кръговрат на веществата в системата почва-гора-почва. Почвената повърхност е покрита от мъртва горска постилка тип moder.

Количеството на МГП се определя преди всичко от съотношението между прихода, т.е. опада и разхода, който зависи от интензивността на разлагането ѝ. Значителна част от постъпващото на повърхността органично вещество се намира в неразложено и полуразложено състояние на повърхността на минералната почва. Реакцията на постилката е силно кисела, като с най-висока киселинност се характеризира свежият опад (рН варира в границите 4.9-5.5). Продължителността на разлагането на горския опад трае от една до повече от 20 години, което се свързва с формирането на МГП с различен строеж и свойства. Горският опад, попаднал върху почвата и образувал МГП, преминава през преобразования под влиянието на различни фактори, довеждащи до образуването на хумусни вещества или до пълното му минерализиране.

В границите на резервата „Риломонастирска гора“ няма определени пробни площи от мрежата за широкомащабен мониторинг на горските екосистеми в страната, който се изпълнява в рамките на Международната кооперативна програма (МКП-Гори) „Оценка и мониторинг на влиянието на замърсения въздух върху горите“, както и пункт от Националната система за мониторинг на почвите.

Таблица 1.11.2-1. Съдържание на микроелементи в почвата и МГП, м. Очова река 2015 г., резерват „Риломонастирска гора“

Вид проба	рН	Мед, mg/kg	Олово, mg/kg	Цинк, mg/kg	Кадмий, mg/kg
МГП	5,09	5,58	22,80	43,05	0,13
Почва	5,67	6,59	17,03	39,31	0,09

1.11.2 Почвени процеси

Факторите, влияещи върху ерозионните процеси, са: вида на скалната основа, релефа, състоянието на почвата, количество и интензивност на валежите, вида на растителната покривка, степен на лесистост и затревеност, стопански ползвания, рекреационни дейности и др.

При проучването на информацията от предхождащи проучвания на техническите параметри на насажденията от горския фонд не са представени данни за протичане на ерозионни процеси на територията на резерват „Риломонастирска гора“.

По време на теренните проучвания за състоянието на почвите на територията на резервата не бяха констатирани места с прояви на ерозия, което е потвърдено и от

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

екипа за инвентаризация на горските територии. В м. Очова река през 2002- 2003г. е паднала лавина, която е унищожила висшата растителност по пътя си. Независимо от това въздействие няма проява на ерозия и гората е в процес на възстановяване. От трасето на лавината са взети проби от почвата и МГП, които са анализирани за съдържание на някои микроелементи.

Резултатите от анализите показват, че:

- Установената реакцията на почвата е средно кисела- pH 5,67;
- Изследваните метали са в ниски концентрации, съответстващи на фона, установен за европейските гори (ICP-Forest and ICP-IM, 2002). Резултатите не се различават от получените в европейската мрежа за мониторинг на почвите в горските екосистеми. При тълкуването на данните обаче, следва да се има предвид ниското количество на металите в повърхностните почвени слоеве. То е показателно за висока акумулация на метали в растенията в много силно кисела среда, от където следва обогатяването на постилката, но не и на замърсяване;
- Реакцията на МГП е силно кисела (pH5,09), а съдържанието на изследваните елементи потвърждава извода, че дори и по-високи, установените концентрации не се свързват със замърсяване. (Табл. 1.11.2-1).

Ерозираните терени в резервата „Риломанастирска гора“ заемат незначителна територия -около 0,1% от общата територия и се свързват главно с определени трасета на туристическите пътеки и концентрирането на посетителски потоци. Оценката на степента на ерозия се извършва за всеки горски подотдел при провеждане на лесоустройствените ревизии. Въздействието се определи като повърхностно и локално със степен Слаба I, съгласно Наредба № 4 от 19/02/2013 (ДВ, бр.21 от 01/03/2013г.) за защита на горските територии срещу ерозия и порои и строеж на укрепителни съоръжения.

В Приложение „Карти“ е дадена карта на почвите, в която са отразени степените на ерозионни процеси и местата с повърхностно преовлажняване.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

БИОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Биологичната характеристика на резервата включва информация за биоразнообразието на ниво природни местообитания, растителни съобщества, видове растения, животни и макромикети. Природозащитният статус на местообитанията, растителността и видовете е оценен на базата на националното и международното законодателство, научни критерии за рядкост, ендемизъм, реликтност, като са реферирани националната Червена книга (2015 г.), Червеният списък на висшите растения и гъби на България (Petrova & Vladimirov 2008), приложенията към Бернската и Бонската конвенции, към Директивата за птиците (Directive 2009/147/EC) и Директивата за хабитатите (Directive 92/43/EEC). Типовете природни местообитания, съгласно различните класификации са представени в Приложение 1.12.

1.12. ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ

За по-голяма яснота, тук са приложени дефинициите на понятията, за които се изисква информация в рамките на плана за управление:

Екосистемата е комплекс от съвместно обитаващи живи организми на хомогенна територия, чието единство осигурява възможност за кръговрат на веществата и поток на енергията. Екосистемите функционират като обособени структури. Границите им се дефинират чрез границите на растителността в тях.

Биотопите са пространства с относително еднородни условия на живот. Това е неживата част от природа в даденото пространство и осигуряват средата. За разлика от понятията екосистема и природно местообитание, биотопите представят само средата за развитие на съответните биотични компоненти.

Природните местообитания са естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области с характерни географски, абиотични и биотични особености, придаващи им специфичен облик (Директива 92/43 на ЕС). С няколко изключения само, природните местообитания се определят на базата на съдържащата се в тях растителност.

1.12.1. Биологична характеристика на ниво екосистеми/биотопи

1.12.1.1. Характеристика на съвременните екосистеми

На територията на резервата се срещат разнообразни екосистеми. Най-общо те могат да бъдат класифицирани според принадлежността им към доминиращите биомии на горски (обхващат широколистни и иглолистни гори), тревни (обхващат пасища, ливади и други тревисти съобщества), храстови (обхващат високопланински храсти и храстчета), скални (включват скали и сипеи) и сладководни (обхващат реки и мочурища) екосистеми.

Горски екосистеми

Горите заемат преобладаващата част от територията на резервата, като основната част от тях са иглолистни. Горските екосистеми са разположени във височинен интервал между 1300 и 2200 м н.в. Основни средообразуващи видове са смърчът (*Picea abies*), бялата мура (*Pinus peuce*) и белият бор (*Pinus sylvestris*). В най-ниските части на резервата са разположени екосистемите на обикновения бук (*Fagus sylvatica*). Ограничено разпространение имат ксеротермните дъбови гори. В крайречните

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

екосистеми на широколистните гори основни средообразуватели са бялата елша (*Alnus incana*), козя върба (*Salix caprea*), теснолистна върба (*Salix elaeagnos*) и по-рядко трошлива върба (*Salix fragilis*). Горските екосистеми имат естествен първичен произход. Вторични (производни) екосистеми имат фрагментарно разпространение и те заемат мястото на коренни гори, унищожени от естествени или антропогенни фактори. Те са най-често тревни или храстови екосистеми развиващи се на мястото на гори.

Храстови екосистеми

Представени са основно във високопланинската част на резервата. С първичен произход са екосистемите на клека (*Pinus mugo*), разпространен широко във високопланинската зона. Характерни за резервата са екосистемите на ерикоидните храстчета на черната боровинка (*Vaccinium myrtillus*), червената боровинка (*Vaccinium vitis-idaea*) и връшняка (*Bruckenthalia spiculifolia*). С по-ограничено разпространение са представени екосистемите на сибирската хвойна (*Juniperus sibirica*). Тези храстови екосистеми представляват коренната растителност и имат първичен произход. Вторични по произход са екосистемите, в които средообразуваща роля има зановеца (*Chamaecytisus eriocarpus*), който се разпространява на места освободени от горска растителност или навлиза в тревните екосистеми.

Тревни екосистеми

Тревните екосистеми са разпространени основно във високопланинските части на резервата. В зоната на горите са формирани предимно вторични тревни екосистеми, които са по същество горски поляни. В тези тревни съобщества се наблюдава сукцесия, която е свързана с възстановяването на горите, което обуславя намаляването на площта на горските поляни. Разнообразието от тревни екосистеми е значително, като най-широко разпространени са тези, в които средообразуваща роля имат обикновената полевица (*Agrostis capillaris*), гъжвата (*Sesleria comosa*), картъла (*Nardus stricta*) и вейникът (*Calamagrostis arundinacea*).

Скални екосистеми

Срещат се разпръснато из цялата територия на резервата, като скалните масиви са основно силикатни. В рамките на горите тези скали са засенчени и върху тях се развива специфична растителност често доминирана от мъхове и папрати. Във високопланинската безлесна зона скалните екосистеми съдържат бедна на растителност среда, но често по тях се развиват редки видове с конзервационна значимост от родовете каменоломка (*Saxifraga*), плюскавиче (*Silene*), тлъстига (*Sedum*) и дебелец (*Sempervivum*).

Сладководни екосистеми

В резервата сладководните екосистеми са представени основно от планински реки и потоци. Те заемат много малки площи и са бедни на растителност. Населяват се предимно от бентосна фауна. В покрайнините на сладководните екосистеми високо участие имат хигрофилни видове от групата на високотревиеето, като панчичева пищялка (*Angelica panceicii*), балканска паламида (*Cirsium appendiculatum*), чобанка (*Petasites albus*), аденостилес (*Adenostyles alliariae*), шапиче (*Alchemilla* spp.), блатняк (*Caltha palustris*) и др.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.12.1.2. Обща класификация на биотопите

На територията на резерват Риломонастирска гора са установени 16 местообитания от включените в Приложение I на ЗБП и 19 местообитания съгласно EUNIS класификацията. В Приложение 1.12. Табл. 1.12.- 1 е представен списък на природните местообитания на територията на резервата, съгласно различни класификационни схеми.

Разнообразието на ниво биотопи и екосистемно ниво е обусловено от релефа, надморската височина и в по-незначителна степен от изложението. Изхождайки от влиянието на изброените фактори, в границите на резервата се формира разнообразие от биотопи, което може да се класифицира в следните категории:

1. Биотоп на горите от бреза (*Betula pendula*) и трепетлика (*Populus tremula*)

В състава на съобществата от бреза по правило се съдържа и трепетлика. Предвид ограниченото разпространение в резервата няма определено значение, освен като елемент на общото биоразнообразие.

От гледна точка на неговата консервационна стойност този биотоп се отнасят към:
EUNIS: G1.95 -*Populus tremula* and *Betula* woods with *Sambucus*

Pal. class.: няма еквивалент

Directive 92/43: няма еквивалент

2. Биотоп на горите от зимен дъб (*Quercus daleschampii*)

Регистриран е в 26 полигона, разположени в най-ниските части на резервата. В повечето случаи в състава на горите има примес от бук и габър. Тези биотопи са свързани с най-ксеротермните условия на терена. Имат висока консервационна значимост, като най-висока стойност имат семенните гори от дъб.

От гледна точка на неговата консервационна стойност този биотоп се отнасят към:
EUNIS: G1.A16 - Sub-continental *Quercus* -*Carpinus* *betulus* forests

Pal. class.: 41.26 Sub-continental oak-hornbeam forests

Directive 92/43: 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*

3. Биотоп на горите от планински ясен (*Fraxinus excelsior*)

Този биотоп се развива на места, където не е подходящо за развитие на букови гори. В състава на съобществата се среща примес от различни видове. Природното местообитание е приоритетно за опазване.

От гледна точка на неговата консервационна стойност този биотоп се отнасят към:
EUNIS: G1.A4 Ravine and slope woodland

Pal. class.: 41.4 Mixed ravine and slope forests

Directive 92/43: 9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове

4. Биотоп на чистите смърчови гори (*Picea abies*)

Един от най-широко разпространените и заемащ най-големи площи в границите на резервата. Това са естествени, коренни съобщества, в напълно неповлияни или много слабо повлияни от човешка дейност състав и структура.

От гледна точка на неговата консервационна стойност този биотоп се отнася към:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

EUNIS: G3.1E Southern European [*Picea abies*] forests

Pal. class.: 42.24 Southern European Norway spruce forests

Directive 92/43: 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)

5. Биотоп на смесените гори от смърч и бяла мура

Към него са отнесени съобществата, в които бялата мура заема не по-малко от 30% от състава на дървесния етаж. Екологически този биотоп се отличава с разпространение в района на горна граница на горската зона, където климатичните условия са по-сурови.

Смесените гори от смърч с бяла мура се отнасят в системата на EUNIS, Palaearctic habitat classification или Directive 92/43 към съответната категория на монодоминанти гори в зависимост от преобладаващото количество на единия от двата дървесни вида.

6. Биотоп на горите от бял бор (*Pinus sylvestris*)

Чистите бялборови гори имат ограничено присъствие в границите на резервата. Те са привързани към склонове с по-ксеротермни условия и на практика формират относително най-сухите и най-добре осветени участъци от резервата. Към тези условия белият бор е подчертано взискателен. Обикновено в тези биотопи се съдържа примес на ела.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност този биотоп се отнася към:
EUNIS: G3.4C Southeastern European [*Pinus sylvestris*] forests

Pal. class.: 42.5C Southeastern European Scots pine forests

Directive 92/43: 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори

7. Биотоп на горите от бяла мура

Този биотоп заема значителни площи в резервата. Ендемичният и реликтен характер на муровите гори прави този биотоп с висока консервационна стойност. Към това следва да се добави и фактът, че повечето от тези гори са с възраст над 100 години. В съобществата се срещат смърч, ела и бял бор с ниски количествени показатели.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност този биотоп се отнася към:
EUNIS: G3.623 Rila and Pirin Macedonian pine forests

Pal. class.: 42.72 Macedonian pine woods

Directive 92/43: 95A0 Гори от бяла и черна мура

8. Биотоп на неутрофилните букови гори (*Fagus sylvatica*)

Неутрофилните букови гори са най-разпространените в резервата. Формирани са на относително по-големи надморски височини от около до около 1800 (2100)м при типичен планински климат. Заемат предимно северни склонове. Почвите са неутрални, до слабо кисели.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност този биотоп се отнася към:
EUNIS: G1.6922 Southeastern Moesian neutrophile beech forests

Pal. class.: 41.13 Medio-European neutrophile beech forests

Directive 92/43: 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

9. Биотоп на ацидофилните букови гори (*Fagus sylvatica*)

Този биотоп обхваща разнообразни екологични условия, като по принцип се развива на бедни, понякога ерозирали почви с определено кисела реакция. Биоразнообразието в тези съобщества е ниско.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност този биотоп се отнася към:

EUNIS: G1.6921 Southeastern Moesian woodrush-beech forests

Pal. class.: 41.11 Medio-European acidophilous beech forests

Directive 92/43: 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*

10 Биотоп на смесените гори от бук с ела

Този биотоп е много характерен за планинските райони. Букът преобладава в количествено участие. В много случаи като примес в съобществата се явява белият бор.

В зависимост от конкретните екологични условия и предвид доминиращата роля на бука, консервационните характеристики на този биотоп могат да се отнесат към една от горните категории на чистите букови гори.

11. Биотоп на мъртвата дървесина

В условията на резерватен режим, падналите дървета формират специфична среда, тъй като остава на място. Те формират важно местообитание за мъхове, лихенизирани гъби и представители на фауната. Като цяло този биотоп има дифузно разпространение върху територията, но най-голямо количество от нея се наблюдава във вековните гори и в по-малки количества в по-младите по възраст гори.

12. Биотоми на храстовите съобщества

Тези биотоми обхващат високите храсти, включително клека. Характеризират се с разнообразие от растителни съобщества. Докато клекът и сибирската хвойна имат първичен характер, като формират във високопланинската зона крайния етап от развитието на растителността, то съобществата на балканския зановец са вторични по произход и по правило са разпространени при по-ниски надморски височини. Проведените проучвания показват, че клекът разширява заетите територии, което е свидетелство за увеличаване на обхвата на биотопите на храстовите съобщества.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност тези биотоми се отнасят към:

EUNIS: F2.48 - Balkano-Rhodopide *Pinus mugo* scrub; F2.231 Mountain *Juniperus nana* scrub; F2.2B2 Balkano-Rhodopide *Chamaecytisus absinthioides* heath

Pal. class.: 31.5 Dwarf pine scrub; 31.43 Southern Palaearctic mountain dwarf juniper scrub; 31.4B Alpide high mountain greenweed heaths

Directive 92/43: 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества; 4070 * Храстови съобщества с *Pinus mugo*

13. Биотоми на съобществата от ниски храстчета

Разпространени са във високопланинската безлесна зона и обхващат разнообразието от ниски ерикоидни храстчета на боровинките и връшняка. Много характерни биотоми за всички високи планини в България. На територията на резервата имат ограничена представеност.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност тези биотоми се отнасят към:

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

EUNIS: F2.261 Rhodopide *Bruckenthalia* heaths; F2.2A Alpidе high mountain dwarf *Vaccinium* heaths

Pal. class.: 31.46 [*Bruckenthalia*] heaths; 31.4A Alpidе high mountain dwarf bilberry heaths

Directive 92/43: 92/43: 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества

14. Биотопи на тревните съобщества

Тревните съобщества са разпръснати върху цялата територия на резервата. В рамките на горската зона те са представени върху ограничени площи под формата на неголеми горски поляни и имат изцяло вторичен произход. В състава на тези съобщества доминират главно вейник (*Calamagrostis arundinacea*) или обикновена полевица (*Agrostis capillaris*). В сукцесионен план те са неустойчиви и по естествен път могат да бъдат подменени с дървесни видове.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност тези биотопи се отнасят към:
EUNIS: E1.72 Bent- fescue grassland; E1.73 Wavy hair-grass

Pal. class.: 35.12 [*Agrostis*]-[*Festuca*] grasslands; 35.13 [*Deschampsia flexuosa*] grasslands

Directive 92/43: няма еквивалент

Във високопланинската биотопите на тревните съобщества имат разнообразие в зависимост от надморската височина, изложението и мощността на почвения субстрат.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност тези биотопи се отнасят към:
EUNIS: E4.3 Oro-Moesian acidophilous grassland

Pal. class.: 36.32 Oroboreal acidocline grasslands; 36.39 Oro-Moesian acidophilous grasslands

Directive 92/43: 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества; 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества

15. Биотопи на скали, сипеи и каменни излази под склопа на гората

Скални образувания се срещат разпръснато върху цялата резерватна територия и представляват специфично местообитание за различни групи от биотата.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност тези биотопи се отнасят към:

EUNIS: H2.3 Temperate-montane acid siliceous scree; H3.152 Carpatho-Balkano-Rhodopide campion siliceous cliffs

Pal. class.: 61.1 Alpine and northern siliceous scree; 62.25 Helleno-Carpatho-Balkan campion siliceous cliffs

Directive 92/43: 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс; 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове

16. Биотопи водното течение на реки и потоци

Резерватната територия съдържа малки реки и потоци с целогодишен дебит на водното течение.

От гледна точка на тяхната консервационна стойност тези биотопи се отнасят към:

EUNIS: C2.21 Epirhithral and metarhithral streams; C2.22 Hyporhithral streams; E5.5 Subalpine moist or wet tall-herb and fern habitats

Pal. class.: 37.7 Humid tall herb fringes; 37.8 Subalpine and alpine tall herb communities

Directive 92/43: 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculus*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

fluitantis и *Callitricho-Batrachion*; 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс

Списък с природните местообитания в резерват „Риломонастирска гора“ е даден в Приложение 1.12

1.12.1.3. Анализ на данните от проекта на дирекция НСЗП, „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ за резерват „Риломонастирска гора“

КАРТИРАНЕ НА МЕСТООБИТАНИЯ ОТ ДИРЕКТИВА 92/43 ЕЕС

Резерват „Риломонастирска гора“ попада в защитена зона от мрежата Натура 2000 в България - BG000496 „Рилски манастир“ по Директивата за местообитанията и в едноименната защитена зона по Директивата за птиците. Бидейки част от тях, в периода 2011-2012 г. територията му е картирана по проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“. Една част от полигоните на хабитати от Директива 92/43 са посетени на място и верифицирани от изследователски екип, като за останалата част от територията на тези местообитания е изготвен индуктивен модел, за създаването на който е приложен географски тежестен регресионен анализ.

От материалите и картите, публикувани на сайта на Информационната система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000 (<http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites>), се вижда, че в рамките на резервата се срещат следните типове природни местообитания: 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*, 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, 4070* Храстови съобщества с *Pinus mugo*, 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6230* Богати на видове картьови съобщества върху силикатен терен в планините, 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества, 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6520 Планински сенокосни ливади, 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, 8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове, 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9170 Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, 9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове, 91BA Мизийски гори от обикновена ела, 9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*), 95A0 Гори от бяла и черна мура.

В рамките на теренните проучвания, свързани с подготовката на плана за управление на резервата не беше потвърдено наличие на местообитанието 6520 Планински сенокосни ливади. От направеното лесоустройство беше установено наличие на бял борови гори, които макар в ограничени по площ територии се отнасят към местообитание 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори. В ограничена по територия площ бе установено наличие на местообитание 7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища.

1.12.1.4. Преглед на литературните данни за минали проучвания на видовете и екосистемите в резерватната територия

Територията на резерват „Риломонастирска гора“ не е била предмет на самостоятелно проучване по отношение на разнообразието от екосистеми и природни местообитания. В монографската разработка на Радков (1961) са разгледани

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilaconsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

екологичните специфики на иглолистните гори в Рила планина, като няма конкретни данни за природни местообитания или растителни типове. Риломонастирска гора попада в зона по CORINE (F00002403) и свързаните с нея местообитания съответстват на Палеарктичната класификация (Devillers, Devillers-Terschuren 1996). В Плана за управление на природен парк Рилски манастир (2004) са посочени природни местообитания общо за Парка и за резерват Риломонастирска гора.

Както по отношение на природните местообитания, така също и за растителността на резервата данните са съвсем оскъдни. Не са провеждани целенасочени изследвания на тази територия. Проучванията на Ганчев (1963) върху растителността на орофитния пояс в северозападна Рила съдържат сведения за територии граничещи на резервата. Данни за растителността по варовитите терени прилежащи до резервата могат да се намерят в публикацията на Симеоновски и Бочуков (1967). Общи сведения за горите около Рилски манастир има в работата на Георгиев и Тюфекчиев (1989). Информация за растителността на резервата се съдържа в картата на растителната покривка на България (Бондев 1991). В проучванията върху високопланинската растителност на Рила провеждани от Русакова се съдържат данни за прилежащи райони на резерватната територия (Roussakova 2000).

За класификацията на горската растителност на територията на резервата са използвани главно данните от теренните проучвания, допълвани от предоставените данни от екипа, извършващ проучването на горите в парка. За интерпретация на резултатите са използвани публикуваните материали за горите от бял бор (Vulchev, Nikolov 1997), горите от смърч (Velchev Rusakova 1986; Roussakova, Dimitrov 2005) и горите от обикновен бук (Tzonev 2006), които въпреки че се отнасят за територии извън резервата, са свързани с растителността на Рила планина.

Рилският дъб е вид с неизяснен таксономичен статус. Този факт създава затруднение в определянето на неговите местообитания като такива на отделен таксон. Филогенетично индивидите, които са отнесени към рилския дъб най-вероятно следва да се разглеждат като представители на екоформа или вариетет на *Quercus daleschampii* – зимен дъб. В новото издание на Червена книга на България местообитанията на тези индивиди са отделени в самостоятелен тип „Гори от рилски дъб (*Quercus protoroburoides*)“ (Русакова 2015). Установените три находища са отдалечени помежду си, като две от тях са разположени в долината на р. Рилска на склон с източно изложение, а едно е по водоразделното било между р. Рилска и р. Илийна, на южно изложение. Южната компонента на изложението, плитките почви върху скалисти терени и сравнително големия наклон на терена са характерни за местообитанията на индивидите и са най-вероятната причина за наблюдаваната инверсия в разпространението им спрямо буковите ценози, които в споменатите участъци остават разположени при по-малка надморска височина, при която по-високата степен на почвена и въздушна влажност благоприятстват развитието на по-мезофилния по природа обикновен бук. Трудната достъпност на местообитанията са една от причините във времето да не са провеждани детайлни изследвания върху този дъб. Необходимо е да се положат усилия за изясняване на неговия таксономичен статус чрез модерни генетични изследвания. В зависимост от получените резултати, следва описаните вече местообитания или да запазят своята автентичност или да се отнесат към вече съществуващи такива местообитания, доминирани от конкретно установения вид дъб. Голямата възраст на някои дървета упомената от Русакова (2015) е свидетелство за устойчивото развитие на популацията на тези дървета във времето, което дава

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

основание да се счита, че тяхното съществуване при липса на физически нарушения
ще продължи напред във времето.

1.12.1.5. Анализ на съвременното състояние на екосистемите и промените настъпили в исторически план

Съвременното състояние на екосистемите на територията на резервата е резултат от провежданите в миналото стопански мероприятия и от естествените процеси, които протичат както в миналото, така и днес. Резерватният режим, запазен в продължение на 3 десетилетия, е оказал благотворно влияние върху горската растителност, в резултат на което на територията му се развиват стари гори от смърч, бяла мура, бял бор и бук. Издънков характер имат горите от дъб и габър, които в миналото са били подложени на стопанско ползване. Естествените процеси в горските екосистеми са свързани с подмяна на най-възрастните индивиди с млад подраст в отворените места. Естествен процес е също така обрастването на горските поляни с храстова и дървесна растителност, което бавно ще води до тяхното затваряне. Горските пожари са застрашаващ фактор, който може да доведе до унищожаване на значителни територии от резервата. При случай на такова явление, може да се предвиди бавно възстановяване на гората предвид огромния генетичен ресурс намиращ се наоколо. Екосистемите на високопланинските храсти и ниски храстчета имат първичен характер. Те са елемент на естествената природа и не са повлияни от човешката дейност в миналото. Екосистемите, в които участва балканския зановец, могат да се разглеждат в повечето случаи като вторични поради способността на този вид да се разпространява в нарушени територии.

Тревните екосистеми в зависимост от техния видов състав и височинно разпространение могат да се разглеждат в две групи – тези разположени при най-големи надморски височини или на стръмни склонове, където в миналото не е била провеждана интензивна паша, ще запазят своите характеристики и занапред; тези които са били обект на паша в по-ниските части на резерватната територия, най-вероятно ще бъдат обхванати от храсти и постепенно ще се възстанови гората върху тях, а разпространените над горна граница на гората ще проявяват тенденция към промяна на видовия състав, главно отпадане на картъла за сметка на други житни видове, като например чернеещата власатка.

Скалните екосистеми се характеризират с най-висока степен на устойчивост към промените. При условията на резерватен режим, не се очаква елемент на промяна, както от гледна точка на тяхната площ, така и на видовия състав от обитаващи ги организми. Единствено природни процеси с катаклитичен характер биха могли сериозно да нарушат тези екосистеми.

Екосистемите на планинските потоци и техните крайбрежия са един особено чувствителен тип. Те са основно зависими от водния режим. Това означава, че естествени процеси на засушаване могат да бъдат силно неблагоприятни за тях. Нови водохващания, макар извън резерватната територия също ще се отразят неблагоприятно върху тези местообитания и екосистеми.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.13 РАСТИТЕЛНОСТ

1.13.1. Класификация на растителността

1.13.1.1. Класификация на растителните съобщества

Разнообразието от растителни съобщества, установено по време на подготовката на плана за управление, на територията на резервата включва 14 класа, 15 разреда, 19 съюза и 24 фитоценона, някои от които са идентифицирани до асоциация, а други са оставени с неопределен ранг (съобщество), като за тях е необходимо допълнително проучване, за да се установи тяхната синтаксономична принадлежност. Класификационната структура и характеристиката на отделните синтаксони е представена в сборника към настоящия план и Приложение 1.13.1.1. По-долу е направен синтез на данните за отделните типове растителност.

Растителността на Субалпийските ниски храсти се отнася синтаксономично към клас *Loiseleurio-Vaccinietea*. В съобществата доминират сибирска хвойна (*Juniperus sibirica*) и ниски храстчета (*Vaccinium* spp., *Bruckenthalia spiculifolia*). Характерна особеност на класа е екологическата привързаност на растителността към местообитания със силно влияние на вятър и ниски температури. Тази растителност често формира храстово-тревни и храстово-горски мозайки на прехода между различните типове растителни съобщества. Синтаксономичното разнообразие в рамките на класа за територията на Рила не е докрай изяснено. Трябва да се подчертае, че тази растителност е типична за високопланинската зона и е устойчива на климатични екстремуми през зимните месеци. Видовият състав на съобществата носи спецификите на балканската флора и поради тази причина тази растителност следва да се разглежда като специфична за страната. Съобществата с доминиране на сибирска хвойна се отнасят към съюз *Juniperion nanae*. Сибирската хвойна се развива както сред тревните съобщества във високопланинската безлесна зона, така и във фитоценозите на горската зона. Като силно инвазивен вид, сибирската хвойна проявява тенденция към завладяване на нови територии. Конкурент на този процес е клекът.

Синтаксономично растителността на иглолистните гори се отнася към два класа – *Erico-Pinetea* и *Vaccinio-Piceetea*. Горите и храстовите съобщества, които се отнасят към клас *Vaccinio-Piceetea*, имат най-широко разпространение на територията на резервата. Разред *Junipero-Pinetalia mugo* и съюз *Pinion mugo* обединяват съобществата на клек, които се срещат преобладаващо над горната граница на гората, но на места формират и преходни горско-храстови съобщества с бялата мура, белия бор и смърча. Асоциация *Lerchenfeldio-Pinetum mugo* е една от най-широко разпространените съобщества, докато съобществата с доминиране на *Pinus mugo* и *Vaccinium myrtillus* са с по-ограничено разпространение. Видовият състав на двете асоциации е сходен.

Растителността, в границите на разред *Piceetalia excelsae*, включва два съюза, които обхващат съответно горите с основни ценообразуватели бял бор, смърч и ела (*Piceion excelsae*) и бяла мура (*Pinion peucis*). Съюз *Piceion excelsae* е представен от 3 асоциации и 3 съобщества. Специфична характеристика са честите преходи между различните типове гора в границите на разреда. Горите с доминиране на обикновена ела се отнасят към асоциация *Veronico urticifoliae-Abietetum albae*. Обикновената ела формира и смесени ценози с белия бор, които имат ограничено разпространение, но се срещат при същите екологични условия и са с подобен видов състав, както асоциация *Veronico urticifoliae-Abietetum albae*.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Смърчовите гори са елемент на клас *Vaccinio-Piceetea*. В дървесния етаж доминиращ вид е смърчът (покрытие 40-70%), а субдоминанти (покрытие 10-30%) са обикновената ела и бялата мура. Храстовият етаж преобладаващо не е добре развит и е с ниско проективно покритие (10-20 %). Формиран е от подраства на споменатите дървесни видове, но също така участват и *Rubus idaeus*, *Chamaecytisus absinthoides*, *Vaccinium myrtillus*. В тревния етаж се срещат *Luzula luzuloides*, *Poa nemoralis*, *Melica uniflora* и др. Участието на мъховете и лишеите е до 10%.

Горите на бялата мура се отнасят към съюз *Pinion peucis*. Преобладаващо тези гори се срещат на горната граница на гората, както и по сипеините и стръмни склонове. Това е обусловено от пионерната роля на бялата мура и нейната способност да се развива при условия на повишен стрес, предизвикан от плитки почви и неблагоприятен климат. В дървесния етаж освен бялата мура съпътстващи видове са *Abies alba*, *Pinus mugo*, *Picea abies*. Храстовият етаж е със средно проективно покритие 20-30%, като освен подраства на видовете от дървесния етаж участват и *Vaccinium myrtillus* и *Rubus idaeus*. В тревния етаж с по-високо обилие и покритие са *Luzula sylvatica*, *Moehringia pendula*, *Oxalis acetosella*, *Calamagrostis arundacea*, *Melica uniflora*. Процентното участие на мъховете и лишеите е подобно на това и при останалите типове иглолистни гори и достига 15-20%. В състава на иглолистните гори се срещат и някои консервационно значими видове, като *Taxus baccata*, *Soldanella rhodopea*, *Viola orbelica*, *Epipogium aphyllum*.

В рамките на клас *Vaccinio-Piceetea* се включват специфичните за резервата съобщества на *Chamaecytisus eriocarpus* (= *Chamaecytisus absinthoides*). В резервата фитоценозите на балканския зановец се срещат в пояса на бука, иглолистния пояс и над горна граница на гората, по припечни склонове. Почвите са плитки до средно-мощни, като често се наблюдава излаз на основната скала на повърхността. Общото проективно покритие на *Chamaecytisus eriocarpus* достига 60-70%. Съобществата му се характеризират с високо видово разнообразие и значителното участие на тревните видове и видовете от групата на разнотретието. Имат вторичен произход, като са се разпространили на места на изсечени в миналото или засегнати от природни нарушения гори.

Широколистните гори попадат в границите на два класа - *Quercetea pubescentis* и *Quercus-Fagetum*. Горите доминирани от обикновен горун (*Quercus daleschampii*) се отнасят към клас *Quercetea pubescentis* и съюз *Quercion petraeae*. В дървесния етаж доминиращ вид е *Quercus daleschampii*, като общото му проективно покритие е 60-80%. Липсата на пълна склопеност създава благоприятни условия за разпространението, както на сциофилни, но така също и на хелиофилни видове. Това е и причината от всички типове гора, които се срещат в резервата, горите на зимния дъб да имат най-голямо видово разнообразие. Храстовият етаж е с проективно покритие 10-20%, като в състава му участва освен подраствът на горун, но така също и *Chamaecytisus absinthoides*, *Rosa* sp., *Prunus spinosa*. Тревният етаж е добре формиран и с високо проективно покритие – 65-90%. Видовете с по-високо обилие и покритие са *Festuca hirtovaginata*, *Dactylis glomerata*, *Poa nemoralis*, *Brachypodium sylvaticum*, *Geranium sanguineum*. В състава на дъбовите гори участват и някои консервационно значими видове, като *Digitalis viridiflora*, *Verbascum jankeanum*, *Viola orbelica*, *Fritillaria gussichiae*.

Буковите гори се отнасят към клас *Quercus-Fagetum*. От установените синтаксони преобладава асоциация *Asperulo-Fagetum sylvaticae*. В повечето случаи букът има доминираща роля в първия етаж, но често той е с примес от смърч, бяла мура и ела, които имат ниско количествено участие. В състава на буковите гори се срещат и някои

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

консервационни видове, като *Verbascum jankeanum*, *Atropa bella-donna*, *Viola orbelica*, *Fritillaria gussichiae*, *Epipogium aphyllum*.

С по-ограничено разпространение са съобществата на бука с обикновената елата. Смесените ценози с обикновената ела се формират в зоните на контакт между иглолистните и буковите гори и имат различен размер и обхват.

Към този клас растителност се отнасят и съобществата, в които доминират *Populus tremula* и *Betula pendula*. Тази растителност е с ограничено разпространение, като се среща покрай планинските потоци, по урвести и скалисти места, където въздушната и почвената влажност е висока. Обикновено тази растителност формира съобщества лентовидно до потока и в ограничени по площ полигони. В дървесния етаж доминират *Populus tremula* и *Betula pendula*, а субдоминанти са *Fagus sylvatica*, *Pinus sylvestris*, *Picea abies*. По-често се формира нисък дървесен етаж с височина до 6-7 м и единични дървета с по-висока височина. В храстовия етаж участват *Rubus* sp. и подраства на същите видове. В тревния етаж се срещат *Urtica dioica*, *Geranium macrorrhizum*, *Poa nemoralis*, *Brachypodium sylvaticum* и др.

В границите на клас *Quercus-Fagetea* попадат и горите, които се отнасят към съюз *Tilio-Acerion*. Съюзът включва горите доминирани от планински ясен и явор, които са локално разпространени по стръмните скални склонове. Почвите са плитки до средно-мощни, влажни. В дървесния етаж участват още *Fagus sylvatica*, *Tilia cordata*, *Pinus sylvestris*, *Betula pendula*, *Pinus peuce*, *Picea abies*, *Ulmus glabra*. Характерна особеност е, че в горите от този тип навлизат много видове характерни за буковите фитоценози. В тревния етаж участват *Poa nemoralis*, *Festuca heterophylla*, *Melica uniflora*, *Pulmonaria rubra*, *Galium odoratum*, *Geranium macrorrhizum* и др.

Растителността на високопланинското високотревище се отнася към клас *Mulgedio-Aconitetea*, който е представен в резервата с 3 разреда - *Adenostyletalia alliariae*, *Rumicetalia alpini* и *Petasito-Chaerophylletalia*. Разред *Adenostyletalia alliariae* включва два съюза - *Cirsion appendiculati* и *Alnion viridis*, които обхващат хигрофилни растителни съобщества. Тази растителност се развива покрай планинските потоци и реки и формира малки по площ полигони около речното корито. Видове, които участват в състава му са *Arctium personata*, *Petasites hybridus*, *Heracleum verticillatum*, *Dryopteris* sp., *Senecio nemorensis*, *Valeriana tripteris*, *Pulmonaria rubra*, *Rubus idaeus*, *Pulmonaria rubra*, *Rumex acetosa*, *Aegopodium podagraria*, *Geum coccineum* и др. Към разред *Rumicetalia alpini* са отнесени монодоминантните съобщества на *Rumex alpinus*, които са локално разпространени покрай местата, които в миналото, преди обявяването на резервата, са били използвани за трайно пребиваване на домашни животни. Заемат малки площи, доминантен вид е *Rumex alpinus*, но се срещат и някои други видове, като *Urtica dioica*, *Heracleum verticillatum*, *Senecio nemorensis*, *Dactylis glomerata*, *Pulmonaria rubra*, *Hypericum maculatum* и др. Съобществата на *Petasites hybridus*, отнасящи се към разред *Petasito-Chaerophylletalia* са разпространени покрай планинските потоци и реки и заемат ограничени площи от по няколко десетки квадратни метра. Във видовия състав участват още и *Urtica dioica*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Aegopodium podagraria*, *Filipendula ulmaria*, *Heracleum verticillatum*, *Rumex acetosa*, *Valeriana tripteris*, *Lysimachia nummularia* и др. Участието на мъховете е значително и достига покритие до 80 %.

С много ограничено разпространение е сладководната растителност, която се отнася към клас *Potametea* и включва съобществата на *Ranunculus aquatilis*.

В субалпийската зона, над горна граница на гората се срещат алпийски тревни съобщества в границите на клас *Juncetea trifidi*. Класът е представен на територията на

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

резервата с 1 разред и 2 съюза - *Poion violaceae* и *Seslerion comosae*. Съюз *Poion violaceae* включва субалпийски тревни съобщества, в състава на които доминират високи треви, като например *Festuca valida* и *Festuca paniculata*. Общото проективно покритие е 80-95%. В състава на съобществата участват още и *Agrostis rupestris*, *Anthoxanthum odoratum*, *Carex kitaibeliana*, *Hieracium hoppeanum*, *Viola dacica*, *Scleranthus neglectus*, *Vaccinium myrtillus* и др. В тази растителност се срещат и голям брой консервационно значими видове – *Festuca riloensis*, *Jasione bulgarica*, *Gentiana lutea*, *Pyrola media*, *Anemone narcissiflora*, *Pedicularis oederi*, *Viola orbelica*, *V. pyrenaica*, *Crocus veluchensis*, *Nigritella nigra*, *Alopecurus riloensis*, *Lilium jankae*.

Съюз *Seslerion comosae* включва субалпийски тревни съобщества, в които доминират по-ниски житни видове, като *Sesleria comosa*, *Sesleria coerulans*, *Poa alpina*, *Alopecurus riloensis* и др. Екологичните условия, при които се развива тази растителност, са разнообразни – почвите са плитки до средно-мощни, често богати на скелетен материал, от заравнени до стръмни склонове с наклон на склона до 70°. Във видовия състав се срещат още и *Anthenaria dioica*, *Hieracium alpicola* gr., *Minuartia recurva*, *Anthemis carpatica*, *Campanula alpina*, *Dianthus microlepis*. Участието на мъховете и лишеите е значително и достига 60-80%, като се срещат също *Cetraria islandica* и *C. crispa*.

С ограничено разпространение в резервата са ксеро-мезофилните тревни съобщества на клас *Festuco-Brometea* и разред *Brachypodietalia pinnati* (съобщества на *Festuca hirtovaginata*), които по принцип са характерни за по-малки надморски височини. Срещат се в пояса на бука, по припечни склонове, преобладаващо с изложения с южна компонента. Тази растителност има локално разпространение в резервата, като във видовия състав на съобществата участват диагностични видове за разреда и класа, като *Achillea crithmifolia*, *Trifolium alpestre*, *Veronica austriaca*, *Galium verum*, *Bromus riparius* gr., *Coronilla varia*, *Polygala major*, *Teucrium chamaedrys*, *Thesium linophyllum*, *Carex caryophyllaea*. Доминантен вид е балканският ендемит *Festuca hirtovaginata*.

Хазмофитната растителност също е представена на територията на резервата и се отнася към клас *Thlaspietea rotundifolii*. Характерна особеност е бедният видов състав и ниското общо проективно покритие, което достига до 20%. Участието на мъховете е различно, но варира от 15 до 40%. В съобществата на тази растителност участват и някои консервационно значими видове – *Anthemis macedonica*, *Centaurea orbelica*, *Campanula moesiaca*, *Sedum kostovii*, *Festuca riloensis*, *Sesleria comosa*. По сипеите са установени някои видове от съседните типове растителност, като *Pinus mugo*, *Juncus trifidus*, *Poa airoides*, *Sesleria comosa* и др.

Съобществата на ниските върби във високопланинските области се включват към клас *Salicetea herbaceae* и заемат площ от няколко стотин квадратни метра в алпийската част на резервата. Основни ценообразуватели са *Salix herbacea* и *Vaccinium uliginosum*. В състава на съобществата участват още и *Sesleria comosa*, *Poa media*, *Nardus stricta*, *Geranophyllum flexuosum* и др.

Тревната растителност по силно преовлажнените местообитания е класифицирана в границите на клас *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*. Нейните съобщества се срещат покрай планинските потоци и извори, на местата, където се формират разливи и естествени понижения на релефа. В състава им участват *Eriophorum latifolium*, *E. vaginatum*, *Primula deorum*, *P. farinosa*, *Cirsium heterotrichum*, *Trichophorum caespitosum*, *Trollius europaeus*, *Swertia perennis* и др. Значително е участието на различни видове

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

мъхове. Тази растителност се характеризира със специфичен видов състав, като в съобществата участват някои редки и консервационно значими видове, като *Trollius europaeus*, *Primula deorum*, *P. halleri*, *Tozzia alpina ssp. carpatica*, *Swertia perennis*.

Рудералната растителност е с ограничено разпространение на територията на резервата и се отнася към клас *Galio-Urticetea*, като включва съобщества на *Urtica dioica*. Тази растителност е локално разпространена на места, на които в миналото е имало засилена антропогенна дейност, преди обявяването на защитената територия. Специфична особеност е натрупването на голямо количество мъртва растителна покривка. Във видовия състав доминира *Urtica dioica*. Срещат се също и *Pteridium aquilinum*, *Galium aparine*, *Arctium personata*, *Sambucus ebulus*, *Geranium phaeum* и др.

В Приложение 1.13.1.1 е даден синтаксономичен синопсис на установените типове растителност в резерват Риломонастирска гора

1.13.1.2. В приложение „Карти“ е дадена Карта на растителността на резерват „Риломонастирска гора“ и прилежащата му територия.

1.13.2. Характеристика на горскодървесната растителност

Резерват „Риломонастирска гора“ е обявен със Заповед №307 от 10.04.1986 г. на Комитета за опазване на природната среда с цел запазване на първичните горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори, характерни за района на Рила планина, находища на редки и застрашени от изчезване видове и естествената среда на архитектурно-историческият резерват „Рилски манастир“. Територията на резервата възлиза на 3445,6 ха.

Със Заповед № 114/24.02.1992 на министъра на околната среда и водите територията на резервата е увеличена и е 3676,5 ха. Резерватът се разширява със следните отдели на Държавно лесничество Рилски манастир по лесоустройствен проект от 1990 г.: 46 – а, б, в, г, е, 1, 2, 3, 4, 5; 47 – а, б, в, г, д, е, н, 1, 2, 3; 48 – а, б, в, г, д, м, н, п, 1, 2 с обща площ 230,9 ха.

В исторически план охраната, управлението и ползването на горите се е осъществявало в съответствие със законодателството по горите и ведомството, което е прилагало Закона за горите. Горите в резерват „Риломонастирска гора“ са били в границите на горско стопанство „Рилски манастир“, сега Държавно горско стопанство. Всички горски резервати са създадени с цел запазване на уникални, първични и слабо повлияни от човешка дейност гори. Релефът на резерват РМГ е силно пресечен с много скали и високи върхове. Тази особеност и отдалечеността от населени места е основен фактор за запазването на горите до обявяването на резервата. Основна заплаха за екосистемите са били пожарите, които са предизвиквали и смяната на видовете. През 2012 г. в съседство с резервата в Природен парк „Рилски манастир“ е имало пожар, в резултат на който са обгорели над 15 000 куб. м. дървесина, предимно смърч. През 2015 г. , края на юли е възникнал пожар в резервата. Засегнати са високопланинска растителност и единични дървета от бял бор и смърч, които се намират между местността „Калугерски дол“ и изворите на р. Друшлявица.

От 2000 година с изменението на Закона за защитените територии(чл.46, ал.2), охраната, управлението, поддържащите и възстановителни дейности в горите на Националните паркове и резерватите се осъществява от Министерството на околната среда и водите. Законът за горите не се отнася за защитените територии изключителна

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

държавна собственост (§ 11, ал.2 от Закона за горите обн. ДВ, бр.125/1997 г.; изменен и допълнен бр.77 от 1998 г., чл.3, ал.2).

Понастоящем площта на резервата на база цифровия модел възлиза на 3677.1 ха. Разликата от 0,6 ха се дължи на по-точното измерване.

Сега залесената площ в резервата е 2773.1 ха в това число 520.3 ха клек. Недървопроизводителната площ е 899.1 ха от които 674.1 ха са реки, блата и скали, 223,9 ха са поляни, 1.1 ха пътища, просеки и др.

След 1988 г. горите в резерват РМГ не са инвентаризирани и по тази причина сега се наблюдават значителни изменения в залесената площ и дървесния запас. Видовият състав се е променил много малко, но общият дървесен запас е нараснал с 201 500 куб. м. или 46.2 %. Сега запасът от дървесина е 742 085 куб. м. Средната възраст на горите в резервата е 141 години, което показва, че сечи и други горскостопански мероприятия в горите не са провеждани.

В старите гори има процес на отпадане на част от дървостоя, но пълнотата се увеличава защото се създават разновъзрастни насаждения.

Характерно за резерват РМГ е настаняването на рилския дъб над зоната на бука. Този процес се наблюдава само в резервата и в никоя друга планина. Рилският дъб още не е определен като самостоятелен вид, но се различава от всички останали и заслужава сериозно проучване.

Данните за таксационните показатели (площи, възраст, пълнота, запас, видов състав и др. са в Сборник „Гори“.

Номерата на отделите не са променени и са дадени в Сборник „Гори“.

Таксационните данни по отдели и подотдели (възраст, пълнота, дебелина, запас, дървесни видове и повреди), както и отчетните форми от 1 до 7 и картите също са в Сборник „Гори“.

Събланият запас е определен по растежни таблици.

На Фиг. 1.13. – 1 е представено разпределението на залесените площи по класове на възраст във високостеблените гори. Близко половината от залесените площи са с клас на възраст VIII, над 140 г.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

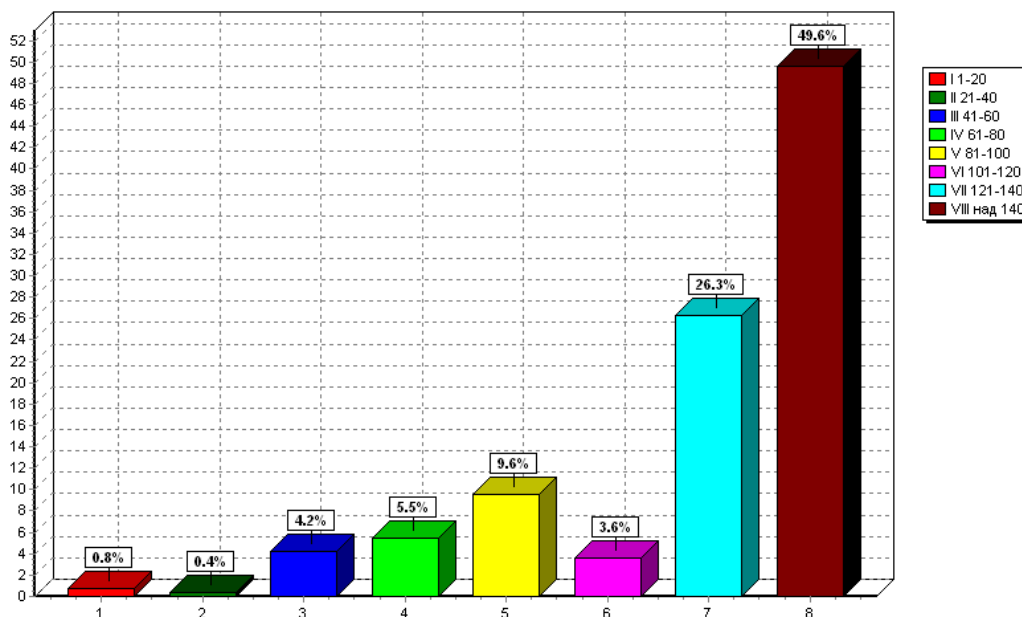
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

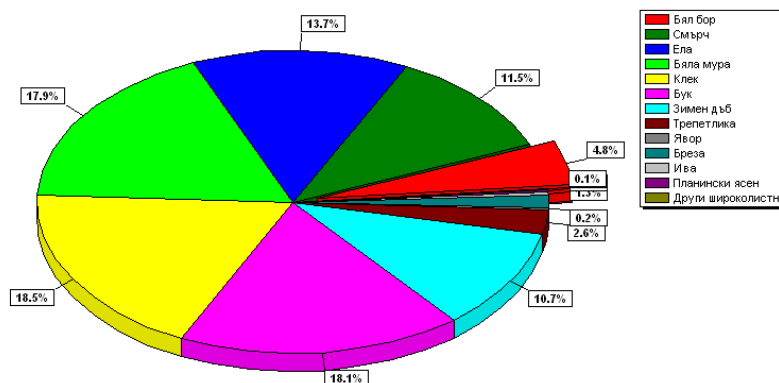

Решения за
по-добър живот

Фиг. 1.13 – 1.Разпределение на дървесния запас по класове на възраст във високостеблените гори на Резерват Риломонастирска гора 2015 г.

По отношение на разпределението на залесените площи по дървесни видове, много близък е делът на бялата мура, клека и бука (Фиг. 1.13 -2)

Фиг. 1.13 – 2. Разпределение на залесените площи на Резерват Риломонастирска гора 2015 г. по дървесни видове

Разпределението на дървесния запас по дървесни видове показва също близки стойности за бялата мура и бука, като по този показател до тези дървесни видове се доближава елата. (Фиг. 1.13. – 3).

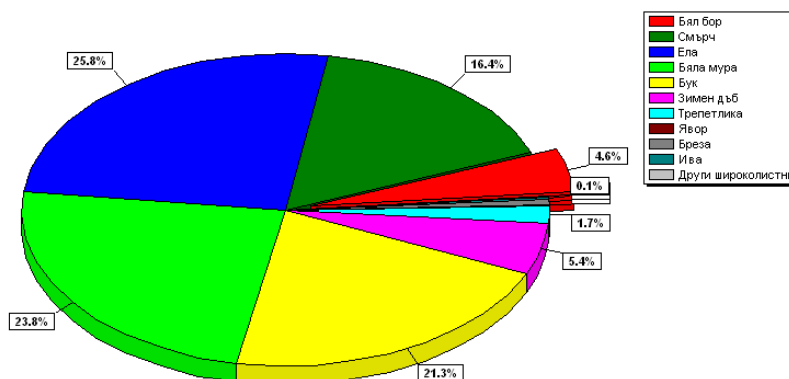
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

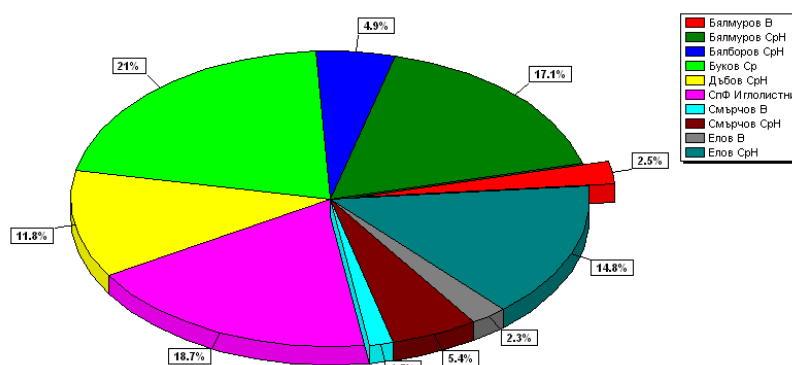

Решения за
по-добър живот

Фиг. 1.13 -3.Разпределение на дървесния запас на Резерват „Риломанастирска гора
„2015 г. по дървесни видове

Оценката на разпределението на залесените площи по стопански класове е
представено на Фиг. 1.13. – 4.

Фиг. 1.13. – 4. Оценката на разпределението на залесените площи по стопански
класове

Пълната информация от таксацията на горите и земите (таксационни описания, ОГП
1,2,3,4,6,7, среден бонитет, пълнота, прираст, здравословно състояние, месторастения)
е представена в Сборник „Гори“.

Въз основа на теренните проучвания е направена характеристика на горскодървесната
растителност по основни таксационни показатели, по площи и процентното им
съотношение за нуждите на управлението на Резервата. Пълната информация се
намира в сборник „Гори“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

надморска височина	площ (ха)	%
1101 - 1200 m	7,5	0,3
1201 - 1300 m	165,6	6,0
1301 - 1400 m	184,4	6,7
1401 - 1500 m	251,8	9,1
1501 - 1600 m	381,1	13,7
1601 - 1700 m	305,3	11,0
1701 - 1800 m	306,4	11,0
1801 - 1900 m	191,2	6,9
1901 - 2000 m	248,7	9,0
2001 - 2100 m	242,0	8,7
2101 - 2200 m	194,4	7,0
2201 - 2300 m	294,7	10,6
всичко	2773,1	100,0

Табл. 1.13.2.-1. Разпределение на дървопроизводителната площ по средна надморска височина

Над 44.8 % от горскодървесната растителност е в оптимума за развитие от 1400 до 1800 м н.в. Клековите формации са в диапазона от 2100 до 2300 м н.в.

Степени на наклон	Равно 0°-4°	Полегато 5°-10°	Наклонено 11°-20°	Стръмно 21°-30°	Много стръмно над 30°	Общо
площ хектари	0,0	18,2	1,8	172,7	2580,4	2773,1
проценти	0,0	0,7	0,1	6,2	93,0	100,0

Табл. 1.13.2.-2. Разпределение на дървопроизводителната площ по наклон на терена в градуси

Над 93 % от горските територии се развиват върху много стръмни терени.

Изложение	север	северо-изток	северо-запад	изток	юго-изток	юго-запад	запад	юг	Всичко
площ хектари	778,8	322,6	500,4	68,2	259,7	240,5	200,2	402,7	2773,1
проценти	28,1	11,6	18,0	2,5	9,4	8,7	7,2	14,5	100,0

Табл. 1.13.2.-3. Разпределение на дървопроизводителната площ по изложение на терена

Преобладава северната компонента с 39.7 %, което обуславя развитието на мезофилни гори от смърч, ела и бук.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.14. ФЛОРА

1.14.1. Низши растения и гъби

Лихенизирани гъби

Богатство на таксоните

На територията на резерват „Риломонастирска гора“ са установени 95 вида, 1 подвид, 2 разновидности и 2 форми лихенизирани гъби, от 49 рода и 24 семейства. Те съставляват приблизително 10% от познатите към момента лихенизирани гъби в страната. Най-богати на видове са семейства са: *Parmeliaceae* – 26 вида; *Physciaceae* – 9 вида; *Peltigeraceae* – 7 вида; *Pertusariaceae* – 6 вида; *Collemataceae* – 5 вида. Родовете, представени с най-много видове са както следва: *Usnea* (7 вида), *Peltigera* (7 вида), *Pertusaria* (6 вида), *Physcia* (4 вида), *Ochrolechia*, *Bryoria* (3). Слабо проучени все още са групите на закритоплодните (пиренокарпни лихенизирани гъби), както и на водните (амфибиални) видове.

Природозащитно-значими таксони

С природозащитна значимост е белодробният лишей (*Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm.) – вид от IUCN, със статус на застрашеност в Европа (Stoykov 2015). Установени са многобройни находища на вида в резервата, по всички обходени маршрути.

Лихенизираните гъби не са включени в Червената книга на Р. България, нито в приложенията към Закона за биологичното разнообразие. Голяма част от видовете са с малко находища, но това е резултат като цяло от отсъствието на системни и пълни проучвания. Затова не може с достатъчна сигурност да се посочат редките видове. Като по-редки видове у нас могат да се разглеждат: указаните в Националната стратегия за опазване на биоразнообразието (Воденичаров и др. 1993) – тук се отнася видът *Sticta sylvatica* (Huds.) Ach.; видовете с единични и малко находища в България; видове, оценявани като индикатори на атмосферна чистота и запазени стари гори, напр.: *Arthonia radiata* (Pers.) Ach., *Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm. (белодробен лишей); *Lobaria scrobiculata* (Scop.) DC.; *Pertusaria amara* (Ach.) Nyl.; *P. flavida* (DC.) J.R. Laundon; *Xylographa parallela* (Ach.: Fr.) Fr.

Ендемизъм

Ендемитите при лихенизираните гъби са пренебрежимо малко поради широката екологична амплитуда и тясната им привързаност към субстрата. За ендемити в България се приемат описаните от страната нови за науката видове. Такива видове на територията на резервата не са установени.

Видове, предмет на специални мерки

Мониторинг на състоянието на популациите на някои от по-редките видове, напр. на белодробния лишей (*Lobaria pulmonaria*), и на близкия му вид *Lobaria scrobiculata*.

Макромицети

Богатство на таксони

До този момент от територията на резерват „Риломонастирска гора“ са известни 128 вида макромицети от 2 отдела: *Ascomycota* (торбести гъби) – 15 вида и *Basidiomycota* (базидиални гъби) – 113 вида. Те представляват по-малко от 10% от известните за

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

страната видове. Гъбите се отнасят към 6 класа, 14 разреда, 41 семейства и 89 рода. Най-богати на видове са следните семейства: *Agaricaceae* (11), *Polyporaceae* (10), *Boletaceae* (7) и *Auriculariaceae*, *Marasmiaceae*, *Russulaceae* и *Tricholomataceae* (по 6). Най-много видове са установени от родовете: *Boletus* и *Stereum* (по 5), *Amanita*, *Mycena* и *Russula* (по 4). Най-голямо таксономично богатство на макромицетите е установено в иглолистните и буковите гори в резервата.

Територията на резерват „Риломонастирска гора“ все още е сравнително слабо проучена по отношение на макромицетите.

Природозащитно- значими таксони

На територията на резерват „Риломонастирска гора“ до този момент са установени 6 природозащитно-значими видове макромицети от Червения списък на гъбите в България. (Guosheva et al. 2006), а именно: *Bondarzewia montana* (Планинска бондарцевия), *Clavicornia pyxidata* (Чашеносец корал), *Geastrum quadrifidum* (Четириделна земна звезда), *Hericium flagellum* (Боров корал), *Porphyrellus porphyrosporus* (Пурпурноспорова манатарка) и *Strobilomyces strobilaceus* (Шишарковидна манатарка). Видовете са от 5 семейства и 6 рода. Единствено семейство *Boletaceae* е представено с два вида, всички останали са с по един вид. Два вида – *Clavicornia pyxida* и *Geastrum quadrifidum* са регистрирани за първи път в резервата, а един вид – *Bondarzewia montana* е потвърден при теренните изследвания през 2015 г.

Четири вида от категориите: Критично Застрашен (CR) и Застрашен (EN) са включени в Червената Книга на България (Пеев и др. 2015).

От изложената информация се вижда, че територията на резерват „Риломонастирска гора“ не е достатъчно проучена по отношение на природозащитно-значимите гъби. Необходимо е проучването им да продължи и в бъдеще.

Списък на природозащитно-значимите таксони макромицети в резерват „Риломонастирска гора“ е представен в Приложение 1.14, Табл. 1.14. – 1.

Видове, предмет на специални мерки

Видовете, които трябва да бъдат предмет на специални мерки, са консервационно-значимите видове от Червения списък на гъбите и Червената книга на Р. България, както и ядливите манатарки и Пачи крак.

1.14.2. Висши растения

Мъхообрази

Богатство на таксоните

На територията на резерват „Риломонастирска гора“ са установени 73 вида мъхове (10% от мъховата флора на страната), от които 58 са листнатите (отдел *Bryophyta*) и 15 са чернодробните мъхове (отдел *Marchantiophyta*). Те принадлежат към 60 рода и 35 семейства. Петте най-богати на видове семейства са *Amblystegiaceae* (4), *Brachytheciaceae* (11), *Grimmiaceae* (3), *Orthotrichaceae* (6) и *Pottiaceae* (5). Най-богатият на видове род е *Orthotrichum* с 5 вида.

Природозащитно-значими таксони

Общият брой видове с природозащитно значение е 6, принадлежащи към 4 семейства. Всички те са включени в националния Червен списък на мъховете (Natcheva & al. 2006) с

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

категориите Застрашен (2 вида), Уязвим (2 вида), Почти застрашен (1 вид) и С недостатъчно данни (1 вид). Два вида са включени в Червена книга на Р България (Пеев и др. 2015). Два вида са включени в европейския Червен списък на мъховете (ECCB 1995) с категориите Регионално застрашен (RT) и Рядък (R). Един вид – *Buxbaumia viridis* – е включен в Приложение 2 на ЗБР, Директива 92/43/ЕО и Бернската конвенция. Същият вид е обект на мониторинг от Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие.

Списък на природозащитно-значимите таксони мъхове в резерват „Риломанастирска гора“ е представен в Приложение 1.14, Табл. 1.14. – 2.

Видове, предмет на специални мерки

Предмет на мониторинг следва да бъдат видовете с консервационно значение поради тяхната уязвимост от неблагоприятно действащи фактори и малочислеността на техните популации. Особено внимание е необходимо да се обърне на видовете *Orthotrichum gymnostomum*, *Rhynchostegium rotundifolium* и *Ulota hutchinsiae*, чиито популации на територията на резервата са едни от малкото потвърдени за страната.

Папратовидни и семенни растения

Богатство на таксоните

В резултат на проведените теренни проучвания и проучвания на литературните източници е установено, че на територията на резервата са разпространени 816 вида папратовидни и семенни растения, отнасящи се към 81 семейства и 356 рода. Това представлява около 60% от установените за НП Рила висши растения, около 40% от видовете, посочвани за флората на Рила и 20% от видовете папратовидни и семенни растения, разпространени в България. Най-голяма е групата на покритосеменните растения (*Magnoliophyta*), наброяваща 782 вида (в т.ч. 641 вида двусемеделни и 141 едносемеделни). Папратообразните (*Polypodiophyta*) са представени с 20 вида, голосеменните растения (*Pinophyta*) с 10 вида, а Плаунообразните (*Lycopodiophyta*) и Хвощообразните (*Equisetophyta*) с по 2 вида; Най-богати на видове са семействата *Asteraceae* (101), *Poaceae* (64), *Caryophyllaceae* (50), *Rosaceae* (50) и *Fabaceae* (41). С най-голям брой видове са представени родовете *Carex* (14), *Festuca* (13), *Trifolium* (13), *Campanula* (12) и *Galium* (11).

Групата на папратовидните и семенни растения включва основно видове, характерни за преобладаващите в резервата бореални и планински съобщества, както и видове, привързани към открити скалисти терени.

Най-голямо видово разнообразие е установено в диапазона от 1000 до 1800 метра надморска височина, на склоновете с южно изложение (по маршрута Рилски манастир – вр. Баучер; в ниските части на Дългия рид; долните и средните части от долините на река Очова и Белия улей; южните склонове на дял Бричебор над Илийна река). Това богатство се обуславя от наличието на разнообразни горски местообитания (букови, буково-елови гори и гори от зимен и рилски дъб), открити тревисти и скални терени и сравнително по-мекия микроклимат. В тези топли части на резервата навлизат и някои субсредиземноморски флорни елементи. По-бедни на видове, поради суровите условия, са субалпийската зона и скалистите терени във високопланинската част на резервата.

Групата на папратовидните и семенните растения в резерват Риломанастирска гора е относително добре проучена по отношение на таксономичния състав. Независимо от това, твърде е възможно броят на видовете да е по-голям, поради наличието на някои

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

труднодостъпни участъци (напр. Злите потоци и склоновете на Елени връх, Орловец и Двуглав), откъдето данните са оскъдни или такива липсват.

Природозащитно-значими таксони

На територията на резервата са разпространени 52 вида с природозащитен статут. Защитени от ЗБР са 39 вида; 44 вида са от Червен списък на папратовидните и семенните растения в България (Petrova & Vladimirov 2009; Критично застрашени (CR) – 8 вида, Застрашени (EN) – 14 вида, Уязвими (VU) – 22 вида) и 26 вида са включени в Червена книга на Р България, том 1, Растения и гъби (Пеев и др. 2015). Най-богати на природозащитно-значими видове са семействата Asteraceae (6), Orchidaceae (5), Primulaceae (5), Gentianaceae (4), Rosaceae (4).

В различни международни природозащитни документи са включени 7 от установените в резервата консервационно-значими видове, от които в Червения списък на IUCN са записани 6 вида, в Бернската конвенция – 3 вида и в Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО – 1 вид.

Списък на природозащитно-значимите таксони папратовидни и семенни растения в резерват „Риломонастирска гора“ е представен в Приложение 1.14, Табл. 1.14. – 3.

Ендемизъм

В резервата са установени 10 български и 52 балкански ендемита.

Български ендемити: рилски ревен (*Rheum rhaponticum*), рилска иглика (*Primula deorum*), рилска лисича опашка (*Alopecurus riloensis*), рилско подрумиче (*Anthemis macedonica* subsp. *orbetica*), светииваново подрумиче (*Cota sancti-johannis*), оранжево подрумиче (*Cota tinctoria* var. *gaudium-solis*), българско вятърче (*Jasione bulgarica*), костова тлъстига (*Sedum kostovii*), давидово винче (*Anchusa davidovii*) и янкев лопен (*Verbascum jankaeanum*).

От балканските ендемити могат да се посочат бяла мура (*Pinus peuce*), планински явор (*Acer heldreichii*), златиста кандилка (*Aquilegia aurea*), нежна аубриета (*Aubrieta gracilis* subsp. *scardica*), балкански оклоп (*Androsace hedraeantha*), вълнеста камбанка (*Campanula lanata*), ресничест дебелец (*Sempervivum ciliosum*), черногорско прозорче (*Potentilla montenegrina*), българско омайниче (*Geum bulgaricum*), рилска теменуга (*Viola orbetica*), гусихиева ведрица (*Fritillaria gussichiae*).

Списък на ендемичните таксони папратовидни и семенни растения в резерват „Риломонастирска гора“ е представен в Приложение 1.14, Табл. 1.14. – 4.

Видове, предмет на специални мерки

Мониторинг се налага само за алпийската (карпатската) тоция *Tozzia alpina* subsp. *carpathica*, вид от Приложение 2 на Директива 92/43/ЕИО, за който се извършва периодично докладване на национално ниво.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.14.3. Лечебни растения

Богатство на таксони

Към настоящия момент, по литературни данни и данни от проведените теренни проучвания, в резерват Риломонастирска гора са разпространени 270 вида лечебни растения, принадлежащи към 194 рода и 68 семейства. Това представлява около 33,1% от видовото разнообразие на папратовидните и семенните растения в резервата и 34,4% от диворастящите лечебни растения в България. Таксономичното разпределение на лечебните растения в резервата може да се представи по следния начин: с най-голям дял са Покритосеменните растения (отдел *Magnoliophyta*) – 251 вида или около 93%. Папратовите (Отдел *Polypodiophyta*) са 8 вида, Хвощовите (Отдел *Equisetophyta*) – 1 вид, Плауновите (Отдел *Lycopodiophyta*) – 2 вида, Лишеите (Отдел *Lichenophyta*) – 1 вид и Голосеменните (Отдел *Pinophyta*) – 7 вида. С най-голям брой видове се отличават следните семейства: Сложноцветни – *Asteraceae* (25), Розоцветни – *Rosaceae* (21), Устноцветни – *Lamiaceae* (20), Бобови – *Fabaceae* (16).

Списък на видовете лечебни растения в резерват „Риломонастирска гора“ е представен в Приложение 1.14, Табл. 1.14. – 5.

Природозащитно-значими таксони

На територията на резервата, по литературни данни и данни от проведените теренни проучвания, са установени 17 вида, включени в Приложенията на ЗБР. Лечебните растения, включени в Приложение № 3 на ЗБР, трябва да бъдат опазвани територията на цялата страна. На територията на резервата това са 8 вида.

В Приложение № 4 на ЗБР попадат видовете под режим на опазване и регулирано ползване от природата. На територията на резервата това са 9 лечебни растения.

В Червения списък на папратовидните и семенните растения в България (Petrova & Vladimirov 2009) попадат 9 вида от лечебните растения в резервата. Четири вида са с категория застрашен (EN) – жълта тинтява (*Gentiana lutea* ssp. *Symphyandra*), тис (*Taxus baccata*), елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), петниста тинтява (*Gentiana punctata*). Критично застрашени (CR) са 3 вида – златовръх (*Rhodiola rosea*), клинолистен див тютюн (*Ligularia carpathica*), Рилски ревен (*Rheum rhaponticum*). Уязвими (VU) са 2 вида – обикновена кандилка (*Aquilegia nigricans*) и панчиchieва пиццалка (*Angelica pancicii*).

В Червена книга на Р България, т. 1. Растения и гъби (Пеев и др. 2015) в България попадат 7 вида от лечебните растения в резервата. Четири вида са с категория застрашен (EN) – жълта тинтява (*Gentiana lutea* ssp. *Symphyandra*), тис (*Taxus baccata*), елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), петниста тинтява (*Gentiana punctata*). Критично застрашени (CR) са 3 вида – златовръх (*Rhodiola rosea*), клинолистен див тютюн (*Ligularia carpathica*), Рилски ревен (*Rheum rhaponticum*).

Лечебните видове под специален режим на опазване и ползване (съгласно Заповед №РД-65 от 28.01.2013 г. и Заповед № РД-83 / 3.02.2014 г. на МОСВ) са 14 в резервата. От тях за 6 вида се определят годишни квоти за събирането им (безстъблена решетка – *Carlina acanthifolia*, лютивя тлъстига – *Sedum acre*, лечебен ранилист – *Betonica officinalis*, лечебна иглика – *Primula veris*, шапиче – *Alchemilla vulgaris* complex, лудо биле – *Atropa bella-donna*), а останалите 8 вида са забранени за събиране от естествените местообитания (исландски лишей – *Cetraria islandica*, иглолистна хуперция – *Huperzia*

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

selago, бухалковиден плаун – *Lycopodium clavatum*, обикновено изправниче – *Asplenium trichomanes*, лечебна диянка – *Valeriana officinalis*, панчиchieва пищялка – *Angelica pancicii*, бледен салеп – *Orchis pallens*, опърлен салеп – *O. ustulata*).

В Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES) са включени 5 от лечебните растения, срещащи се в резервата: комароцветна гимнадения (*Gymnadenia conopsea*), жълта тинтява (*Gentiana lutea* subsp. *Symphandra*), елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*), бледен салеп (*Orchis pallens*), опърлен салеп (*O. ustulata*).

Обект на опазване от Бернската конвенция е само рилският ревен (*Rheum rhaponticum*).

1.15. ФАУНА

1.15.1. Безгръбначни животни

Богатство на таксоните

Анализът на публикуваните литературни данни и резултатите от настоящите теренни проучвания показват, че до момента на територията на резерват „Риломанастирска гора“ са установени 1734 вида безгръбначни животни. Установените таксони принадлежат към 7 типа, 14 класа, 61 разряда и 306 семейства. Броят на видовете представлява около 6% от всичките 27 879 вида безгръбначни животни, установени в България и около 40-50% от очакваните за резервата 3500 вида (Приложение 1.15., Таблица 1.15.-1). Видовото богатство на безгръбначната фауна в резервата е значително по-малко в сравнение с това на НП „Рила“ (съответно 1734 и 4186 вида), но това е напълно логично, тъй като в границите на резервата е включена основно горска територия и разнообразието на местообитания е значително по-малко. Почти напълно липсват характерните обитатели на високопланинските глациални езера и представители на субалпийската и алпийската безгръбначна фауна (предимно от групите Rotifera, Araneae, Crustacea, Plecoptera, Coleoptera, Trichoptera, Lepidoptera). Трябва да се отбележи също така, че за редица групи изобщо липсват данни за видовия състав и разпространението им на територията на резервата (т.н. Nematoda, Oligochaeta, Hirudinea, Pseudoscorpiones, Homoptera), а за други групи данните са сравнително непълни и обхващат много малка част от видовете, които се очаква да бъдат установени в резервата (Acari, Odonata, Hymenoptera, Lepidoptera, Diptera, Mollusca и т.н.).

Видове с конзервационен статус

Пълен списък на конзервационно значимите таксони безгръбначни животни в резерват „Риломанастирска гора“ е даден в Приложение 1.15, Табл. 1.15. - 2. Обобщени данни за конзервационно значимите видове от разглежданите групи безгръбначни животни в Резерват Риломанастирска гора са дадени в Приложение 1.15., Табл. 1.15. -3: 10 вида от Директивата за местообитанията (Дир. 92/43/ЕЕС), 24 вида от Червения списък на застрашени видове на IUCN, 12 вида от приложенията на Бернската конвенция, 15 вида защитени в България (ЗБР), 3 вида от Червената книга на Република България и 47 вида включени в РСМБР.

Обща информация за локални, български, балкански ендемити и реликти

Ендемити. Към тази категория се разглеждат таксони, които не са разпространени извън Балканския полуостров. Най-често се разделят на **балкански** (установени на територията на повече от една балканска държава) и **български** (намерени в пределите

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

на България). Последните биват **регионални** (намерени в повече находища на даден район) и **локални** (известни от едно ограничено находище). Ендемитите са важен елемент с висока консервационна стойност при оценка на териториите и показват уникалността на фауната. Общият брой на ендемитите, установени в резерват „Риломонастирска гора“ е 124 (Приложение 1.15, Табл. 1.15.-4). Те са разпределени в отделните групи както следва: Araneae 19, Myriapoda 9, Ephemeroptera 3, Orthoptera 5, Plecoptera 9, Heteroptera 4, Coleoptera 43, Trichoptera 10, Lepidoptera 12, Diptera 3 и Mollusca 7. Балканските (62) и българските (53) ендемити са значително повече в сравнение с локалните, които са само 9. Най-много ендемити са установени в групата на твърдокрилите (Coleoptera) – общо 43, от които 6 са локални, 16 - български и 21 - балкански. От другите по-добре проучени групи сравнително голям брой ендемити имат паяците (Araneae) – 19, пеперудите (Lepidoptera) – 12, ручейниците (Trichoptera) – 10, многоножките (Myriapoda) – 9 и перлите (Plecoptera) - 9.

Реликти. Реликтната фауна е резултат на палеоклиматичните и палеогеографските промени от терциера до наши дни. Реликтите имат висока консервационна стойност и придават специфичност и уникалност на фауната. Значителна част от тях са и ендемити. Произходът им е различен, поради което те са хетерогенна група – терциерни, преглациални (монтанмедитерански и тропични) и кватернерни (интергласиални и гласиални). Повечето български реликти са концентрирани по високите планини и често имат ареали от бореомонтанен, бореоалпийски и арктоалпийски тип, което се свързва с гласиален или интергласиален произход. Терциерните и преглациалните реликти са концентрирани по-често в Южна и Източна България, в пещерите и рядко в орофитната зона на планините.

Общият брой на реликтите, установени в резерват „Риломонастирска гора“ е 94 (Приложение 1.15, Табл. 1.15.-5). Те са разпределени в отделните групи както следва: Rotifera 12, Araneae 6, Myriapoda 2, Orthoptera 3, Heteroptera 31, Coleoptera 7, Neuroptera 1, Lepidoptera 30 и Mollusca 2. Гласиалните реликти са общо 88 и са значително повече от преглациалните - 6. Близко 2/3 от всички реликти в резервата са представители на хетероптерите (Heteroptera) – 31 и пеперудите (Lepidoptera) – 30. При повечето групи безгръбначни животни, разпространени на територията на резервата, не са установени реликтни форми.

Редки (стенотопни) таксони. Към тази категория спадат таксони, обитаващи единични находища в малочислени популации. В повечето случаи те са привързани към ограничен тип биотопи и изискват специфични абиотични и биотични условия за живот. Всяка негативна промяна в климата, замърсяване на околната среда и разрушаване на естествените местообитания могат да бъдат фатални и да доведат до изчезване на видове в локален или ареален план. Общо 97 таксона са приети за редки (стенотопни) на територията на резервата. Те са разпределени в отделните групи както следва: Protozoa - 6, Rotifera - 3, Opiliones - 2, Araneae - 35, Crustacea - 1, Myriapoda - 3, Orthoptera - 2, Dermaptera - 1, Heteroptera - 2, Coleoptera - 5, Megaloptera - 2, Hymenoptera - 2, Trichoptera - 18, Lepidoptera - 10 Diptera - 3 и Mollusca - 2 (Приложение 1.15, Табл. 1.15.-5). Процентът на редките видове е най-голям при ручейниците (Trichoptera) – 55% и при паяците (Araneae) - 30%, а при повечето от останалите групи редките таксони не надминават 10% от всички установени таксони.

Видове предмет на специални мерки

Няма. Всички регистрирани до момента видове се характеризират с висока степен на естественост и типичност за съответните местообитания и ниска степен на рядкост и

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

уязвимост. Територията на резервата в настоящите си граници е достатъчна за оптималното съществуване на популациите на консервационно значимите видове безгръбначни животни.

1.15.2. Риби

Богатство на таксоните

Досега на територията на резервата са установени общо 2 вида, принадлежащи към 1 разред, 1 семейства и 1 род (Приложение 1.15, Табл. 1.15-6):

- Македонска пъстърва (*Salmo macedonicus*) – Доминантният и единствен естествено срещащ се вид пъстърва на територията на резервата. Ендемичен вид за Балканския полуостров. Таксономичния ѝ статус не е напълно изяснен.
- Балканска (речна) пъстърва (*Salmo cf. trutta / Salmo sp.*) – Среща се в резултат от провежданите зарибявания. Представява заплахата за автохтонните риби. Възможно е да съществува опасност от хибридизация с местните пъстърви и „генетично замърсяване“.

Видове с консервационен статус

Установените два вида са в IUCN Red List: Червен списък на световно застрашените животни в категории LC – нисък риск и DD – липса на данни. *Salmo cf. trutta* (балканска пъстърва), в т. ч. и *Salmo macedonicus* (македонска пъстърва) са видове обект на Националната система за мониторинг на биоразнообразието (НСМБР).

Обща информация за локални, български, балкански ендемити и реликти

Един вид е ендемичен за Балканския полуостров – *Salmo macedonicus* (Македонска пъстърва).

Видове предмет на специални мерки

Обект на специални мерки трябва да бъде македонската пъстърва (*Salmo macedonicus*), която е ендемична за Балканския полуостров и популациите ѝ са подложени на редица отрицателно действащи фактори с антропогенен произход.

1.15.3. Земноводни и влечуги

Богатство на таксоните

Досега на територията на резервата са установени два вида земноводни - *Salamandra salamandra* (дъждовник) и *Rana temporaria* (планинска водна жаба), принадлежащи към клас Amphibia, съответно разред Caudata (Опашати земноводни), семейство Salamandridae и разред Anura (Безопашати земноводни), семейство Ranidae. Влечугите (Reptilia) са представени от ливадния гушер (*Lacerta agilis*), отнасящ се към разред Squamata (Люспести), семейство Lacertidae (Същински гушери).

Няма видове, подлежащи на специално наблюдение.

Списъкът с видовете с консервационен статут е представен в Приложение 1.15, Табл. 1.15-7.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.15.4. Птици

Богатство на таксоните

Общо в резерват „Риломонастирска гора“ са установени по литературни данни и теренни проучвания 125 вида птици. Това видово богатство представлява 28,5% от общия брой видове птици, установени в България /439 вида/ (Приложение 1.15, Табл. 1.15. - 8). Броят на гнездящите видове птици е 107 (85,6% от установените). Останалите 18 вида са установени само по време на миграция или зимуване или имат неясен статус. Общо са установени птици от 12 разряда и 35 семейства.

Видове с конзервационен статус

От общия брой установени видове птици в резервата 118 вида са защитени според ЗБР (93,7%), 34 вида са включени в Червената книга на България (27,2%), 28 вида са включени в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС (%), 120 вида са включени в Бернската Конвенция (%), 23 вида са включени в Бонската Конвенция за опазване на мигриращите видове (%) и 24 са включени в Конвенцията CITES (%). В Червения списък на МСЗП са включени 3 вида от установените в резервата –картал, голям креслив орел и планински кеклик (Приложение 1.15, Табл. 1.15 - 9).

Обща информация за локални, български, балкански ендемити и реликти

Глациални реликти са три вида – врабчова кукумявка, пернатонога кукумявка и трипръст кълвач.

Ендемични подвидове –балкански ендемити и субендемители –7 вида -

Ендемити - алпийска чучулига, *Eremophila alpestris balcanica*, щиглец, *Carduelis balcanica*, качулат синигер, *Parus (Lophophanes) cristatus bureshi*, сиворуша завирушка, *Prunella modularis meinertzhageni*, дългоопашат синигер, *Aegithalos caudatus macedonicus*, жалобен синигер, *Parus lugubris*.

Субендемит - пъстрогуша завирушка, *Prunella collaris subalpina* /гнезди и в Мала Азия/.

Обект на мониторинг от НСМБР са всички гнездящи видове на територията на резервата-107 вида. От останалите видове установени в резервата, 11 вида също са обект на мониторинг от НСМБР, но извън територията на резервата.

Видове предмет на специални мерки

Сокол скитник (*Falco peregrinus*)
Скален орел (*Aquila chrysaetos*)
Осояд (*Pernis apivorus*)
Черен щъркел (*Ciconia nigra*)
Врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*)
Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*)
Черен кълвач (*Dryocopus martius*)
Сив кълвач (*Picus canus*)
Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*)
Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*)
Воден кос (*Cinclus cinclus*)
Глухар (*Tetrao urogallus*)
Лещарка (*Bonasa bonasia*)

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Планински кеклик (*Alectoris graeca*)

1.15.5. Бозайници

Богатство на таксоните

Бозайници (без прилепи). Бозайната фауна на резерват „Риломонастирска гора“ включва 38 вида бозайници (без прилепи и синантропни видове наземни бозайници) от 16 семейства и 5 разряда (Приложение 1.15, Табл. 1.15. - 10). Видовото разнообразие може да се оцени като сравнително голямо. То е типично за планинските екосистеми на територията на страната и се характеризира с висока консервационна значимост. На територията на резервата се срещат приблизително 66 % от автохтонната наземна бозайна фауна, типична за страната.

Прилепи (Chiroptera). Въз основа на наличната информация до този момент можем да твърдим, че в резерват „Риломонастирска гора“ се срещат 13 вида прилепи от две семейства и шест рода (Приложение 1.15, Табл. 1.15. - 9) или неговата територия представлява тяхно благоприятно потенциално местообитание. Присъстващите видове прилепи на територията на резервата съставляват 39 % от известното досега видово богатство на групата в България.

Видове с консервационен статус

Бозайници (без прилепи). Общо осем вида бозайници са включени в Директива 92/43: осемте вида са в Приложение 4, а четири от тях и в Приложение 2. Общо десет вида са включени в ЗБР като шест са в Приложение 2 и девет са в Приложение 3. Пъстрият пор има категория „уязвим“ (Vulnerable) в Световния Червен списък (IUCN, 2015). Видрата е в категория „почти застрашени“ (Near Threatened). Общо осем вида са включени в Червената книга на Република България: четири вида в категория „застрашени“ (Endangered), три вида в категория „уязвими“ (Vulnerable) и един вид в категория „критично застрашени“ (Critically Endangered). Общо шест вида са включени във Вашингтонската конвенция (CITES). Три от тях са в Приложение 1, четири – в Приложение 2 и един - в Приложение 3. Единадесет вида от наземните бозайници, разпространени на територията на резервата, са обект на мониторинг в НСМБР. Това са дивата коза, благородният елен, кафявата мечка, чакалът, вълкът, дивата котка, видрата, златката, пъстрият пор, катерицата и белозъбото спящо куче. Дивата коза, дивата котка, видрата, златката и мечката са приоритетни за мониторинг (Приложение 1.15, Табл. 1.15. - 11).

Прилепи (Chiroptera). Всички видове прилепи на територията на резервата имат природозащитен статус по българското законодателство и са включени в редица международни конвенции за опазване на биологичното разнообразие (Приложение 1.15, Табл. 1.15. - 11).

Обща информация за локални, български, балкански ендемити и реликти

Три вида от наземната бозайна фауна на резерват „Риломонастирска гора“ са редки: дивата коза, златката и рисът (в случай, че присъствието му се потвърди). Два подвида бозайници са балкански ендемити. Това са дивата коза, която принадлежи към подвида *Rupicapra balcanica*, и невестулката, отнасяща се към подвида *Mustela nivalis galinthis*. Единственият реликт от бозайната фауна на територията на резервата е снежната полевка (гласиален реликт).

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Видове предмет на специални мерки

Прилепи. Като видове, които изискват специални мерки, могат да бъдат определени двата вида подковоноси (*Rhinolophus ferrumequinum* и *Rhinolophus hipposideros*) и големия и остроухия нощник (*Myotis myotis* и *Myotis blythii*). Тези четири вида използват подземни убежища по време на зимуването и са особено уязвими през този период. При посещения на тяхното убежище (цитираната по-горе изкуствена галерия над м. Кирилова поляна) е възможно те да бъдат прогонени и обезпокоени, което да доведе до загиване на индивиди. Необходими са следните мерки за тяхното опазване:

- поддържане на проходимостта на входа на галерията с координати N 42.153906° E 23.418125° над Кирилова поляна чрез разчистване на храстовата и дървесна растителност пред него с цел безпрепятствен полет на прилепите;
- продължаване на дългосрочния мониторинг върху числеността на зимуващото прилепно съобщество с цел идентифициране на възникнали отрицателни въздействия и оценка на състоянието на популациите.

Бозайници (без прилепи). Уязвими видове наземни бозайници, които следва да се разглеждат като предмет на специални мерки на територията на резерват „Риломанастирска гора“, са кафявата мечка, вълкът и дивата коза. За тези видове е необходимо да се провеждат дългосрочни наблюдения и ежегоден мониторинг, за да се следят популационните тенденции. Предвид възможността от хибридизация на вълци с кучета и диви с домашни котки, вълкът и дивата котка следва да бъдат предмет на дългосрочен генетичен мониторинг.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

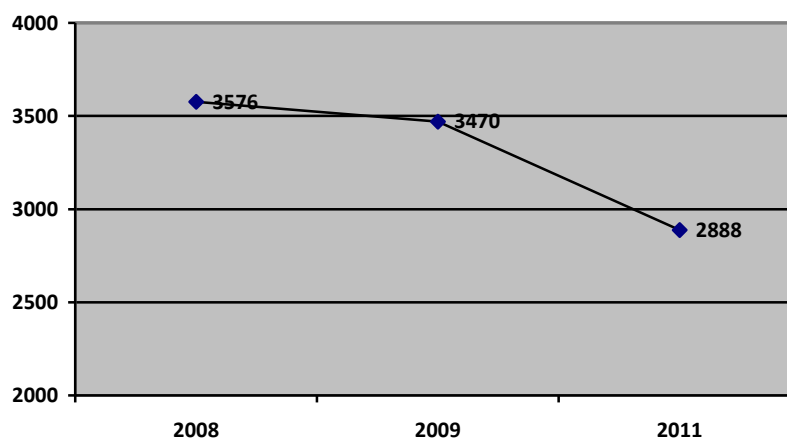
Решения за
по-добър живот

КУЛТУРНА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.16. ПОЛЗВАНЕ НА РЕЗЕРВАТА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ

1.16.1. Население, демографска характеристика на община Рила, област Кюстендил

Населението в община Рила през 2011 г. е 2888 души, като тенденцията е към трайното му намаляване – например само за периода от 2008 до 2011 г. то е намаляло с 13%.

Фиг. 16.1.1. – 1. Брой население на община Рила

Източник: НСИ

Общината е много рядко населена – гъстотата на населението е 7,8 души/кв.км при 66 души/кв. км. за страната. Това обаче се дължи на наличие на голяма планинска територия в границите на общината, която е без население. Населението е съсредоточено в голямата си част в градския център гр. Рила (82%). Селското население е 18%, като в с. Рилски манастир - населението през 2011 г. е 39 души.

Съотношението на населението по пол се запазва близко до това в страната. Община Рила се отличава със застаряваща възрастова структура, лицата над 60 год. възраст надвишават 15% от общия брой на населението. Коефициентът на възрастова зависимост, който показва дела на лицата в зависимите възрасти (0-14 и над 65 г.) е по-висок от средното за страната - т.е. неблагоприятен – 66,8 (при 47,5 за страната). Естественят и механичният прираст са отрицателни.

Пол		Възрастови групи							
		0-14	15-17	18-30	31-40	41-50	51-60	61-84	85+
Мъже	1429	131	39	194	187	224	243	387	24
Жени	1459	124	34	126	150	169	222	574	60
Общо	2888	255	73	320	337	393	465	961	84

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Табл. 16.1.1. – 1. Разпределение на населението по пол и възрастови групи

Източник: НСИ

Делът на лицата с висше образование е относително нисък – 11,4% при 29% средно за страната. От гледна точка на икономическа активност, заетост и безработица състоянието в община Рила е по-неблагоприятно, но все пак относително близко до това в страната, съгласно посочваните от НСИ данни за 2012 г.:

- коефициент на икономическа активност: 66,4% (при 67,1 в страната);
- коефициент на заетост: 55,5% (при 58,8% в страната);
- коефициент на безработица: 16,2% (при 12,4 в страната)

Делът на населението над трудоспособна възраст е 35,5% при 24% за страната.

Табл. 16.1.1. – 2. Население под, във и над трудоспособна възраст, естествен и механичен прираст, коефициент на възрастова зависимост

Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Естествен прираст на 1000 души	Механичен прираст	Коефициент на възрастова зависимост
10,3%	54,2%	35,5%	-15,2	-21,0	66,8

Източник: НСИ

Табл. 16.1.1. – 3. Икономическа активност, заетост и безработица

Общо население 15-64	Икономически активно население - общо	Икономически активни		Икономически неактивни	Коефициент на икономическа активност	Коефициент на заетост	Коефициент на безработица
		Заети	Безработни				
1796	1193	997	196	603	66,4	55,5	16,4

Източник: НСИ

Табл. 16.1.1. – 4. Образование

Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавал и училище	Дете до 7 г
2888	330	1252	791	290	84	13	128

Източник: НСИ

1.16.2. Селищна мрежа

Резерват „Риломанастирска гора“ попада в територията на община Рила, област Кюстендил. На територията на резервата няма населени места. В прилежащата на резервата територия на община Рила има 5 населени места, от които 1 град - гр. Рила и селата Падала, Смочево, Пастра и Рилски манастир. Гр. Рила е административният център на общината. Село Рилски Манастир не е типично населено място и се намира

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

между двата дяла на резервата, в непосредствена близост до неговите граници и Рилски манастир.

1.16.3. Техническа инфраструктура, застроени площи и сгради

Автомобилните подходи за туристически посещения в района на резервата не навлизат в неговата територия. Те имат частично отношение към туристическите посещения в резерват „Риломонастирска гора“ и са преди всичко от основно значение за разпределяне на туристическия поток за територията на Природен парк „Рилски манастир“ и в по-малка степен за територията на Национален парк „Рила“.

Автомобилни подходи за туристите, с последващи пешеходни туристически преходи:

- Рилски манастир – град Рила – Калайджийски камък ;
- Рилски манастир – град Рила – махала Тачовци – местност Мандрата;
- Рилски манастир – село Пастра – местност Побит камък;
- Рилски манастир – село Пастра – язовир „Калин“;
- Рилски манастир – хижа „Елешница“ - Белчевица (Мусов връх);
- Рилски манастир – път Илийна река;
- Рилски манастир – път Краварско дере;
- Рилски манастир – път Радовичка река;
- Рилския манастир – Кирилова поляна – Средния говедарник.

1.16.4. Селско стопанство

Резерват „Риломонастирска гора“ е заобиколен почти изцяло от Природен парк „Рилски манастир“ и малка част граничи с НП „Рила“ и ДГС „Рилски манастир“.. Това разположение на резервата е изключително благоприятно, тъй като в значителна степен намалява външното неблагоприятно въздействие.

Горите около резервата заемат 9840.0 ха, в това число 1736.1 ха клекови формации. Безлесната зона е 2864.3 ха . Най-разпространени са буквите формации 21.6%, следвани от клек 17.4 ха, смърч 16.7 ха , бял бор 14.6 ха и др. Средната възраст на горите е 99 години, а дървесния запас 1 965514 куб. м.

Режимите на ПП „Рилски манастир“, който огражда резерват „Риломонастирска гора“ са идентични с тези на националния парк и това е още една гаранция за опазване на резервата.

Няма обработваеми земеделски земи. Високопланинските ливади се използват за паша на домашен добитък и много малко за сенокос. Има паша на коне, без пастир, които често навлизат в резервата. Няма точни данни за животните, които пасуват във високопланинските ливади.

В миналото са извършвани залесявания с лиственица, дугласка и веймутов бор, но не представляват заплахата за местните видове.

1.16.5. Горско стопанство

Здравословното състояние на горите е добро. При 84% от насажденията не се наблюдават повреди, в 14.8 % повредите са между 10 и 25%. По вид повреди преобладават гниенето по бука и суховършието при горуна. Този процес е естествен защото повредите са на дървета над 140 години.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Заплахите за горските екосистеми са предимно от пожари, ветровали и снеголоми. Старите гори са неустойчиви на резки и екстремни климатични явления. Засиленият туристически поток в Светата рилска обител и природен парк „Рилски манастир“ също са заплаха за възникване на пожари поради небрежност. Такъв е последният пожар в резервата, при който са засегнати горски територии и безлесна площ над 400 декара.

1.16.6. Лов, риболов, събиране на природни продукти

Ловът на диви животни в прилежащите територии на резерват „Риломанастирска гора“ е забранен. Съществува информация от местни жители, че има браконьерството на диви кози, елени и сърни. Браконьерство е имало и преди обявяването на резервата. Браконьерства се във високата част на планината от малко хора, но добре организирани, които познават отлично местностите. В резервата има косвени данни за браконьерство – гилзи от ловни патрони, палене на огън и др. Използването на фотокапани дава отлични резултати както за оценка на състоянието на популациите на животните, така и за борба с нарушителите. По този начин е заловен да браконьерства управител на хижа.

Популацията на бозайниците е устойчива, защото районът е силно пресечен и недостъпен за хората. През 2012 г. само на един фотокапан са регистрирани – скален орел, лисица, глутница от 7 вълка и мечка с мече, на същия фотокапан е заснет и браконьер с пушка и куче. Няма данни за преброяване на дивите животни, но наблюденията през зимните месеци показват много голямо движение от различни животни. Районът се обитава целогодишно от мечки, вълци, диви кози, златки, белки, сърни и др.

Няма издавани разрешителни за събиране на природни продукти за търговски цели, но местното население събира главно боровинки в ограничени количества. Основен район е по долината на река Тиха рила до кантона на ВИК и във високата част на планината.

На територията на резервата няма разрешено стопанско ползване на природни продукти. Практиките за лична употреба сред населението в прилежащата на резервата територия на община Рила са ограничени сред малки групи. Доколкото има интерес, той е насочен предимно към риболова, билките и дивите плодове, и по-ограничен към гъбите. Ползването на тези ресурси е предимно за удоволствие и лична употреба. Риболовът се практикува най-често, като групата на практикуващите достига 15%. Практикуващите риболов се отдалечават значително, на разстояние средно 26 км, което означава, че много вероятно навлизат и на територията на резервата.

Табл. 16.1.1. – 5. Лов, риболов, събиране на природни продукти

Ходите ли за: %	Да, лично	Друг член на д-вото	Отдалечаване от дома в км	Начин на достигане	Цел на събирането
Риболов	11	4	26	Автомобил пеша	Лична употреба/ удоволствие
Лечебни растения/ билки	6	3	3,5	пеша	Лична употреба/ удоволствие
Диви плодове	3	4	2	Пеша автомобил	Лична употреба/ удоволствие
Гъби	3		5	Пеша	Лична употреба/ удоволствие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.16.7. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

1.16.7.1. Регионални и Общински стратегии, програми и планове за развитие на туризма:

Общинският план за развитие на община Рила е основният планов документ, който ръководи развитието на територията в плановия период. В актуалния План дефинираната визия за община Рила определя развитието ѝ като съвременен културен и туристически център, с подобрена жизнена среда и укрепен човешки ресурс при съхранено природно и културно наследство. Туризмът се разглежда като един от двата сектора, поддържащи икономиката на територията (наред със земеделието), а природните дадености са дефинирани като основния ресурс за развитие и растеж.

Биоразнообразието се определя като ценно богатство на територията на община Рила. Според общинския план въпросите по опазване на околната среда са пряко свързани с възможностите за развитие, които се определят главно от планинския характер на териториите и близостта до природен парк „Рилски манастир“, Национален парк „Рила“, резерват „Риломанастирска гора“.

Специално е отбелязана ролята на Рилския манастир, като основен обект, около който гравитира икономиката на община Рила. Отчетен е и фактът, че поради неразвита друга местна туристическа инфраструктура (разнообразни услуги и продукти), с Рилския манастир на практика се изчерпва туристическата привлекателност и така територията на общината остава непозната за масовия турист. Това поставя задачата за развитие и на други обекти и разнообразяване формите на туризъм. В тази връзка в документа се отбелязва значението на Рилския манастир, който е разположен на територията на Природен парк „Рилски манастир“, както и резервата „Риломанастирска гора.“

Резерват „Риломанастирска гора“ с неговите защитени първични горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори и видове от флората и фауната е отчетен като природен ресурс, който има голямо значение за общата привлекателност и състояние на района, но не се свързва пряко с конкретни туристически дейности, което е логично предвид действащите опазващи ограничителни режими в него – на територията на резервата има туристически пътеки, по които е разрешено само преминаването.

В много по-голяма степен общината свързва плановете си за развитие с ПП „Рилски Манастир“, като ясно личи обвързване на дейността на местните власти и стопанските практики с плана за управление на парка, в съответствие с режима на защита на съответната територия. Изрично е отбелязано като задължително съгласуването на инвестиционни намерения от всякакъв характер с дирекцията на ПП „Рилски манастир“, както и с РИОСВ-Благоевград, за извършване на оценка на съвместимостта с обектите на защита в парка, както и за оценка на степента на въздействие на съответното инвестиционно намерение. Отчита се стремеж към съгласуване на концепциите на ППРМ и на общината за дърводобив и дървопреработване, както и за ползване на недървесни горски ресурси, така че да се постигне развитие на устойчиво горско стопанство.

Като основополагащ принцип на реализацията на своя план общината изтъква партньорството си с всички заинтересовани страни и прозрачността на управлението,

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

като може да се формулира изводът, че съществува разбиране за важността на взаимодействие с управлението на защитените територии.

На ниво стратегическо планиране съхраняването на околната среда и природата са предмет на Стратегическа цел 2: Съхраняване на екологично чистата природна среда, социализиране и популяризиране на културно-историческото наследство и идентичност, като основа за комплексно хармонично развитие на общината, приоритет 1 Опазване на околната среда, на биоразнообразието и природните богатства, като основа за балансирано и устойчиво развитие, предпоставка за високо качество на живот на гражданите на общината.

Визията и планирането в ОПР на община Рила са в съзвучие с визията на месното население. Повече от половината от населението на общината разглеждат като основен ресурс за привличане на туристи чистата природа и чистия въздух, като 1/5 считат че историческите забележителности са друг важен ресурс.

1.16.7.2. Туристически маршрути

Туристическите маршрути, които са регламентирани с разрешение за преминаване в частта им през резервата, съгласно заповед РД-113 от 06.02.2012 г. са:

- Пътека от Рилски манастир до местността „Елешница“;
- Пътека от Рилски манастир през Калугерски дол; Павлов дол; Равна; Върла за хижа „Иван Вазов“;
- Пътека от Рилски манастир през Дългия рид до Додов връх;
- Пътека от Рилски манастир до връх Бричебор;
- Пътека от Рилска река (Манастирска река), по Черней дол и по Гьолска река (Мандренска река) до местността „Студения кладенец“;
- Пътека от местността „Кирилова поляна“ до Сухото езеро.

Туристически маршрути, обявени в ПУ на ПП „Рилски манастир“ като разрешени за транзитен туристически пешеходен преход са :

- Местността „Кирилова поляна“ – Сухото езеро – заслон „Кобирино бранище“;
- Рилски манастир през Дългия рид – Додов връх – към района на Седемте езера;
- Църква „Св. Богородица“ – Рилски манастир;
- Бачкова чешма – гроба на Св. Иван Рилски;
- Местността „Кирилова поляна“ – кантон Тиха Рила – х. Рибни езера - Сврадливо езеро

В Приложение 1.16.7.2 са представени маршрутите, масово ползвани от туристите, които преминават през или тангират територията на резервата.

1.16.7.3. В приложение „Карти“ е представена Карта на туристическите маршрути на територията на резерват „Риломонастирска гора“.

1.16.8. По-значими дейности и занаяти в района

По официални данни от НСИ най-голям дял от заетите са ангажирани в преработващата промишленост (32%), както и в административно-спомогателни дейности (12%). Най-голям е броят на отчетените предприятия в областта на търговията - 42 от общо 94 предприятия, но делът на ангажираните в тази сфера не е сред най-

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

високите (7%). Отрасти, свързани с природните ресурси, като селско, горско, рибно стопанство, осигуряват заетост на не много голям дял от населението.

В сектор хотелиерство и ресторантьорство са заети 8% от наетите по трудово или служебно правоотношение лица, а предприятията в сектора представляват 1/5 от всички предприятия в общ. Рила. По данни от проведените анкети общо около 2% от населението са ангажирани с услуги в туризма, най-вече чрез даване на стаи под наем. Тенденцията, която може да се проследи по данните на НСИ за 2000, 2005, 2010, 2014 г., е към увеличаване на броя на местата за настаняване – до 2010 г. те са под 5 (места за настаняване с над 10 легла, за които се поддържат данни от НСИ), докато през 2014 г. вече са 14. Над двойно са се увеличили пренощуващите лица през 2014 г. (11 033), като над 40% от тях са чужденци.

Във визията на местното население най-печеливша дейност на територията е земеделието (29%), включително производство на млечни продукти и пчеларство, следвани от дърводобива (17%), туризма (12%) и занаятите – най-вече дърворезба (3%). Занаятчийското майсторство обаче е все по-рядко явление. Около 7% определено искат да се занимават с туризъм, като дейностите, с които са най-склонни да се ангажират, са даване на стаи под наем, заведения за хранене и кафенета, водачи на туристи по природни и културни забележителности, организиране на събития, практикуване/демонстрация на традиционни занаяти.

Таблица 1.16.8. – 1. Наети лица по трудово и служебно правоотношение през 2013 година

Номенклатура на икономическите дейности A21 (по КИД-2008 – виж таблицата по-долу)																			
Общо	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
720	6	-	231	58	51	..	61	-	-	-	-	85	52	..	29	-	83

„..“ Конфиденциални данни; „-“, Няма случай. НСИ

Таблица 1.16.8. – 2. Брой на отчетените нефинансови предприятия за 2013 г. по икономически дейности

Отрасъл	брой
A Селско, горско и рибно стопанство	5
C Преработваща промишленост	12
D Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	3
F Строителство	3
G Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	42
H Транспорт, складиране и пощи	..
I Хотелиерство и ресторантьорство	23
J Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..
M Професионални дейности и научни изследвания	..
Q Хуманно здравеопазване и социална работа	3

.. Конфиденциални данни

Източник: НСИ

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Таблица 1.16.8. – 3. Групи предприятия според заетите в тях лица за 2013 г.

	(Брой)
Общо общ. Рила	94
Микро до 9 заети	85
Малки от 10 до 49	..
Средни от 50 до 249	..
Големи над 250	-

..! Конфиденциални данни

Източник: НСИ

Таблица 1.16.8. – 4. Средногодишна брутна заплата Рила в сравнение с други общини, 2013г.

Белица	5042
Благоевград	7801
Разлог	6929
Симитли	5892
Якоруда	5255
Костенец	6272
Самоков	6415
Долна баня	6910
Белово	7280
Рила	6451
Сапарева баня	5950
Дупница	7085

Източник: НСИ

Табл. 1.16.8. – 5. Дейност на категоризирани средства за подслон и места за настаняване

Година	Места за настаняване – бр.	Легла – бр.	Реализирани нощувки		Пренощували лица	
			Общо	В т.ч. чужденци	Общо	В т.ч. чужденци
2000	3*	330	5264	1282	3986	1273
2005	2*	188	..***	..***	..***	..***
2010	5**	275	6209	176	4079	172
2014	14**	558	14176	4823	11033	4623

Източник: НСИ

*Включват се категоризирани средства за подслон и местата за настаняване с над 30 легла, функционирали през съответната година

**Включват се категоризирани средства за подслон и местата за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

*** Данните са конфиденциални

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.16.9. Информираност на обществеността за резервата и отношението към него

1.16.9.1. Информираност на обществеността за резервата и отношението на местното население към него на база анкети или друга информация

Като цяло информираността за резервата е ниска и е тясно свързана с неговото име – популярността на Рилския манастир влияе значително и по асоциация прилежащите му територии се приемат за познати. Като защитена територия обаче за него са чували под 1/6 от населението на общината. Може да се направи извода, че защитените територии не се отличават ясно и тяхната познатост е свързана с основната планина, където са разположени – например половината от анкетиранияте от община Рила посочват НП Рила като защитена територия в близост до тяхното населено място, и в много по-малка степен дори ПП Рилски Манастир, който реално е в непосредствена близост.

Можете ли да посочите ЗТ в близост – спонтанен отговор:

НП Рила	50%
ПП Рилски манастир	16%
Резерват РМГ	13%
Резерват Скакавица	7%
Резерват Парангалица	6%
Резерват Ибър	6%

В същото време информираността за съществуването на резервата определено нараства с приближаване към неговата територия и е най-висока сред населението на общината.

Чували ли сте за Резерват Риломанастирска гора? Отговори „Да“

Населението от община Рила в много по-голяма степен е запознато с някои основни факти, свързани с природната ценност на резервата, отколкото неговите институционални аспекти – управление, собственост, граници. Графиката по-долу показва нивото на съгласие със следните основни твърдения:

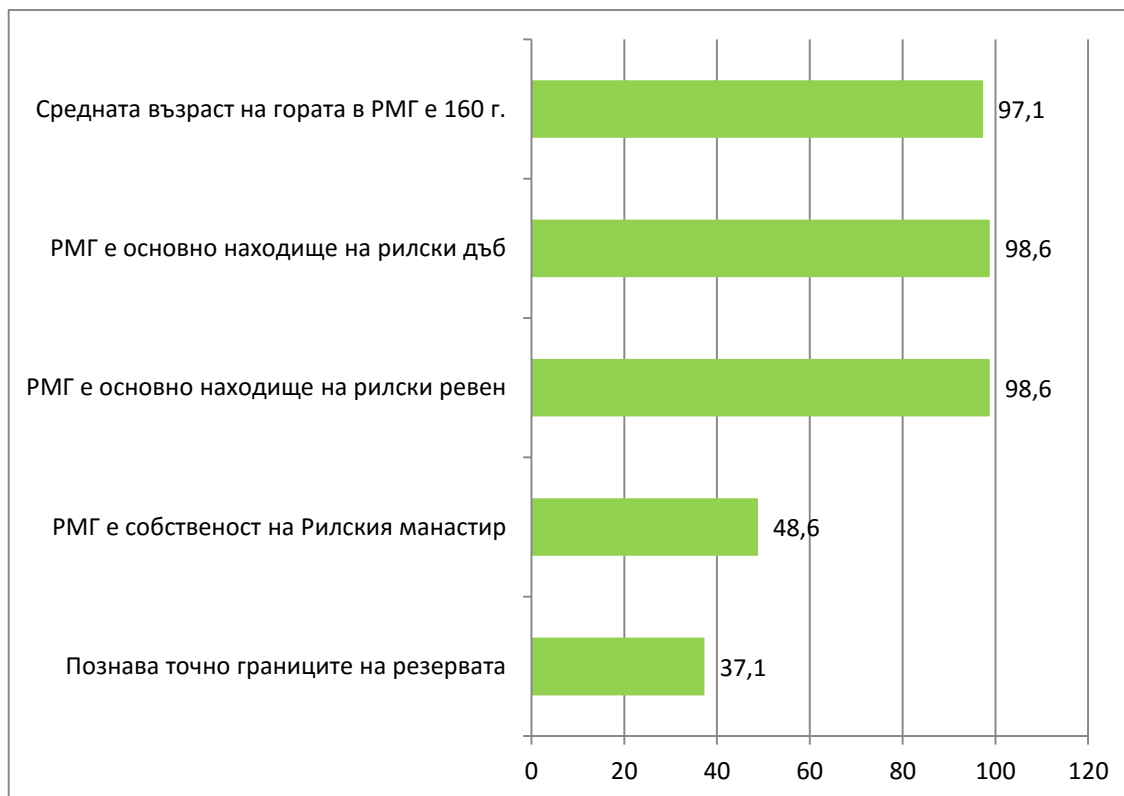
ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Ценността на резервата в обществената визия се свързва в най-голяма степен с горите и растителния свят, водните и рибни ресурси и културните ценности в близост, което показва една доста обективна представа.

С какво свързвате ценността на резерват Риломанастирска гора?

- ✓ Уникални стари дървета 23%
- ✓ Уникално красива природа 18%
- ✓ Рилски ревен 15%
- ✓ Езера, реки, риболов, пъстърва 14%
- ✓ Манастира, културни забележителности 8%
- ✓ Рилска иглика 3%
- ✓ Гъбите 5%

В същото време представата и информираността за дейностите, които са подходящи и могат да се практикуват на неговата територия показват значително несъответствие с актуалните режими и норми, действащи в момента на територията на резервата, с цел неговото опазване. Основните заплахи за резервата се свързват с изсичане, пожари и браконьерство.

Разбиране за подходящи дейности в резервата:

- Пикник, барбекю, палене на огън 19%
- Пешеходни преходи 12%
- Разходка, излет 12%
- Печене на слънце 10%

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- Риболов 9%
- Събиране, празник 7%
- Фотографиране 7%
- Къпане 5%
- Лов 5%
- Пчеларство 3%
- Събиране на дърва 2%

1.16.9.2. Дейности на ДНП/РИОСВ-Благоевград и на териториалните поделения на ИАГ (ДЛС/ДГС) за резервата, други органи, организации и лица по отношение на образователни проекти и програми, производство и разпространението на информационни и рекламни материали за резервата, работа с медии и др.

Дейности, насочени специално към резервата не са осъществявани. Резерватът се е разглеждал в контекста на дейности и програми, свързани с Природния парк.

1.16.9.3. Възможностите за ползване/обособяване на съществуващи информационно-туристически центрове в населените места

Повишаването на информираността относно резервата е много наложителна дейност, която следва да се развие в две посоки:

- значение, природна стойност, биоразнообразие
- разрешени дейности, режими и норми на поведение, отговорни институции по управление, охрана, безопасност

Местната общност от община Рила представлява приоритетна целева група, но популярността на резервата следва да се повиши и сред националната общественост, тъй като по-голяма част от посещенията, включително в резервата по преминаващите туристически пътеки, както и в непосредствена близост до неговите граници се извършват от посетители от други места.

Институционалните аспекти за момента остават неясни за обществените групи, и затова координацията на дейностите в тази насока между двете Дирекции – на НП „Рила“ и на ПП „Рилски манастир“ е много наложителна и има голямо значение за развитие на обществените представи за защитените територии.

В този смисъл не е необходимо установяването на специални информационни пунктове за популяризиране на резервата, а по-скоро използване на всички съществуващи в момента, както и евентуални бъдещи, които са свързани с двата парка – НП „Рила“ и ПП „Рилски манастир“.

1.16.9.4. Публикации, пътеводителите, книгите и др. материали за резервата

Като част от ПП „Рилски манастир“, резерватът е включван в подготвяните материали за Природния парк.

1.17. НАСТОЯЩО ПОЛЗВАНЕ НА ПРИЛЕЖАЩИТЕ ТЕРИТОРИИ И ВЛИЯНИЕТО ВЪРХУ РЕЗЕРВАТА

1.17.1. Граници, разположение, собственост, административна и фондова принадлежност на прилежащата територия

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Резерват „Риломонастирска гора“ граничи с територията на Природен парк „Рилски манастир“. Природният парк обхваща средните и високопланинските части на западния дял на Рила планина. Най-ниската част е 750 м. н.в., а най-високата, вр. Рилец - 2713 м. н.в.

Територията на Природния парк е 25253.2 ха, в това число приблизително около 13 000 ха от тях са гори. Разположен е във водосборите на реките Рилска и Илийна и граничи изцяло на север, изток и юг с НП „Рила“. В тези граници той попада на територията на три землища – с. Рилски манастир, с. Пастра и с. Падала, община Рила, област Кюстендил. Статутът на Природния парк е като на Национален парк.

Собственик на земите и горите около резерват „Риломонастирска гора“ е Рилската Света обител.

1.17.2. Горскостопански дейности и функции на прилежащата територия

Прилежащата територия на резервата е Природен парк „Рилски манастир“, НП „Рила“ и ДГС „Рилски манастир“.

В Природния парк съгласно новоприетите Горскостопански планове се водят и главни и отгледни сечи.

Горите в прилежащите територии на резерват „Риломонастирска гора“ се управляват съгласно Закона за защитените територии и Закона за горите. Режимите в НП „Рилски манастир“ са съгласно чл.21 от ЗЗТ. В горите се провеждат предимно санитарни сечи и сечи след пожар, отгледни сечи и ограничено главни сечи. През 2012 г. след голям пожар са засегнати над 15 000 куб. м. дървесина, които се оползотворяват. Тези дървета не са били своевременно отсечени и изнесени от НП „Рилски манастир“ и са станали причина за масово развитие на корояди, в резултат на което сега има съхнене на петна в старите смърчови гори. Констатациите за здравословното състояние за горите в резерват РМГ напълно важат и за горите в НП „Рилски манастир“. Има хралупати дървета при бука и дъбовете и суховършии при дъбовете, но това са естествени процеси, защото над 40% от горите са 100 годишни.

Рила планина е жизнена планина с запазен природен потенциал и самовъзобновяване на горите.

В миналото е залесявано с дугласка, лиственца и веймутов бор. Най –добре се развива лиственцата, но няма добро възобновяване и не представлява заплаха.

Най-голяма заплаха за горите и за общото екологично състояние на територията са пожарите, които в болшинството от случаите са предизвикани от човешка небрежност и безотговорност. През 2015 г. отново имаше пожар и то в резервата.

1.17.3. Ловно и рибно устройствените дейности в ППРМ

Ловът в Природния парк е забранен, съгласно режима на парка. Разрешен е риболовът в река Илийна от вливането ѝ в р. Рилска до местност „Турското парче“ само събота и неделя и празнични дни. Всяка година се публикува заповед на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, в която се посочват разрешените места за риболов.

1.17.4. Настоящи дейности на населението – информацията е представена в 1.16.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.17.5. Състояние и влияние на застроените прилежащи територии

Доминиращо влияние върху прилежащата територия на резерват „Риломонастирска гора“ има Рилският манастир, който е привлекателно място за посещение от българските граждани и основен туристически обект в туристическите програми на чуждестранните туристи. Състоянието на сградите в комплекса на Рилския манастир и околните сгради, с предназначение основно да обслужват туристическия поток е добро и отговаря на съвременните изисквания. Застроените, прилежащи на резервата територии са в границите на ПП „Рилски манастир“ и се управляват съгласно изискванията на неговия План за управление.

За всички сгради и съоръжения е изготвен Кадастрален регистър който се прилага към документацията и в него са посочени:

- Местоположение
 - Собственост, предназначение и начин на ползване
 - Застроена площ
 - Документи за собственост
 - Конструкция
- Структурата на сгради и съоръжения е както следва:
- Метох „Св. Теодосий“ – 4 бр.
 - Метох „Св. Лука“ – 4 бр.

Към раздела за сгради и съоръжения се прилага обобщен списък, отразяващ наименованието на сградата и съоръжението с посочване на координати за местоположение.

1.17.6. Обекти на техническа инфраструктура, строителство, пътища, съоръжения, имащи отношение към територията на резервата

Както беше посочено в т.1.16.3., всички съоръжения на техническата инфраструктура и пътища в прилежащата територия на резерват „Риломонастирска гора“ основно са предназначени да обслужват комплекса на Рилския манастир и околните му туристически обекти и не навлизат в неговата територия. Те обаче косвено обслужват туристите, решили да ползват туристически маршрути, преминаващи през резерватната територия с крайна цел – природата на Национален парк „Рила“. Състоянието на обектите на техническата инфраструктура, строителството на сгради, поддържането на пътищата и другите съоръжения в прилежащата територия на резервата е под управлението на община Рила, на Рилския манастир и на съответните специализирани инфраструктурни институции от национален или регионален мащаб.

В прилежащата територия се намират

- Метох „Св. Теодосий“ на границата с - отдел „21“, подотдел „к“
- Метох „Св. Лука“ на границата с отдел „21“, подотдел „к“.

1.17.7. Начин на ползване на земеделски и други земи в прилежащите територии

Дейностите са описани в т. 1.16.7.

1.17.9. Туристическа дейност и рекреационни ресурси в прилежащата територия

Туристическа инфраструктура и услуги. На територията на община Рила функционират 22 обекта за подслон с обща леглова база от 550 легла в 186 стаи. За 2012 г. броят

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

пrenoшували лица е 10 055 души, от които са реализирани приходи от 251 662 лв. Хотелите са 4, с обща леглова база от 261 легла в 120 стаи. За 2012 г. броят преношували лица в хотелите е 6 829 души, а реализираните приходи са 192 125 лв. Материалната база е предимно ниско-категорийна - 1 и 2 звезди, но на добро ниво, отговаряща на европейските стандарти.

С цел обслужване на туристите, на територията на община Рила има изградени туристически информационни центрове, които са:

- Туристически информационен център - гр. Рила. През 2003 г. по проект „Красива България“ е изграден Туристически информационен център - гр. Рила.
- Обучителен и информационен център на Природен парк „Рилски манастир“. Центърът се намира в м. Пчелино, на 16 км от гр. Рила, в посока Рилски манастир.
- Посетителски и информационен туристически център на ПП „Рилски манастир“ в местността Кирилова поляна.

На територията на община Рила, с цел привличане интереса на посетителите на Рилски манастир и ПП „Рилски манастир“, има създадени специализирани туристически маршрути - екопътеки и образователни туристически маршрути: Дендрологичен маршрут „Бачкова чешма - Гробът на Св. Иван Рилски“; Еко-маршрут „Пътека на младия природолюбител“; Маршрут „Културно-историческото наследство на Рилски манастир“; Еко-маршрут „В горския дом“; Ботанически маршрут „Кирилова поляна - Рибни езера“; Ботанически маршрут „Кирилова поляна - Сухото езеро“; Екопътека „Старата железница“; Екопътека „Кръста“; Екопътека „Бохемия“; „Стобски пирамиди“. Част от тези специализирани маршрути се посещават и от туристите, които преминават през резервата в посока НП „Рила“.

Основни туристически услуги. В региона са застъпени основните туристически услуги - настаняване и хранене. Средствата за подслон, местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечения са категоризирани. Липсва цялостно интегриран туристически продукт. Конкурентоспособността на предлагания туристически продукт в Община Рила е ниска. Проблем представлява и липсата на квалифицирани туристически кадри.

Допълнителни туристически услуги. Нивото на допълнителните туристически услуги е ниско. На територията на общината предлагането на услуги като професионален екскурзовод, планински водач, аниматор, транспорт до различни туристически дестинации и др. е на ниско ниво и се предлага спорадично.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.18. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

1.18.1. Списък на археологически обекти, архитектурни паметници и исторически места в прилежащите територии

На територията на резервата има единични обекти на недвижимото културно наследство, някои собственост на Рилския манастир, като основните обаче остават в прилежащите територии. Поради тази причина, като цяло по-голямата част от туристическия поток остава извън границите на резервата. Най-значимият паметник на културното наследство в района на резервата е груповият паметник на културата „Рилски манастир“ - национален исторически архитектурен резерват (постановление 38/11.05.1976) и паметник на световното културно наследство под егидата на ЮНЕСКО (1983).

Сградният комплекс на Рилски манастир включва

- Манастирско ядро (свободна площ 3220 кв. м)
- Манастирски крила
- Манастирски елементи (параклиси, порти)
- Манастирски обслужващи сгради
- Манастирското гробище

Други археологически обекти, архитектурни паметници и исторически места:

- Гробът на Джеймс Баучър;
- Култово място „Св. Иван Рилски“ (вкл. Църква „Успение на Св. Иван Рилски“);
- Култово място „Св. Лука“ Църква „Св. Евангелист Лука“, Църква „Покров Богородичен“;
- Метох „Пчелино“;
- Църква „Успение Богородично“ (на север от метох „Пчелино“);
- Метох „Орлица“.
- Поклонническият път

В прилежащата територия преминава най-значимата част от Поклонническият път, който минава от гр. Рила до Рилския манастир и е последният етап от историческото шествие за пренасяне на мощите на Свети Иван Рилски от Търново през 1469 г. Процесията, описана от Владислав Граматик в „Повест за пренасяне мощите на Свети Иван от Търново в Рилския манастир“, се е превърнала в централно събитие и общонароден празник за поробените българи. След пренасянето на мощите на светеца, интересът към манастира се засилил, като възникнало масово поклонническо движение.

- Стражницата (от 1869 г., на около 10 км от манастира, на Поклонническият път по пътя за Дупница);
- Жилището на архимандрит Теодосий в местността „Бачкова чешма“. Състои се от 3 каменни сгради, собственост е на Рилската Света Обител.

1.18.2. Дейности от миналото, свързани с поминалка на населението в прилежащите територии

По данни от проведените анкети основните дейности от миналото, свързани с поминалка на населението могат да бъдат организирани в две основни групи:

Дейности, свързани с развитие на селско стопанство:

- Отглеждане на овце и кози, биволи
- Конярство

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- Пчеларство
- Лозя
- Производство на млечни продукти
- Производство на ракия и вино

Дейности, свързани с ползване на природни продукти:

- Събиране на борова манатарка и пачи крак, диви ягоди
- Риболов
- Лов на кози

Съпоставката с актуалната заетост показва, че по-голямата част от тези дейности наистина са отминал поминък, но в съвременните представи селското стопанство все още се приема за перспективна дейност, от която може да се печели добре.

Дейностите, свързани с ползване на природни продукти, осигурявали поминък и доходи на населението в миналото, днес са само дейности за удоволствие. Местното население посочва като един от най-ценните природни ресурси дивата коза и има специално отношение, очевидно свързано с отминал поминък. В нито една от защитените територии в близост обаче не могат да се ловуват диви кози и тази забрана изисква специално разяснение сред местните хора с цел да се изгради адекватно разбиране в съвременните реалности.

Традиционните занаяти, които са били практикувани на територията в миналото включват:

- Дърворезба;
- Кожарство;
- Плетене на 1 или 2 куки;
- Бродирание;
- Кошничарство;
- Иконопис;
- Плетене на дантели;
- Тъкачество;
- Килимарство;
- Каменоделство.

С намаляването и застаряването на населението в района уменията, свързани с традиционни дейности и местни занаяти, все повече се губят. Под 2% от населението в община Рила владее някакъв занаят, като практиката днес е ограничена основно до дърворезба и иконопис. Възраждането на някои от занаятите като съпътстваща туристическото обслужване дейност, може да стане предмет на специална програма, която обаче не може да бъде ограничена до територията на резерват „Риломонастирска гора“, а следва да бъде съвместно прилагана от дирекциите на НП „Рила“ и ПП „Рилски манастир“.

1.19. ЛАНДШАФТ

1.19.1. Структура на ландшафта

Ландшафтът е специфична географска територия, представляваща система от всички природни компоненти (скали, почва, въздух, вода, растителност и животни), която се променя във времето под влиянието на природните фактори и човешката дейност.

Потенциален ландшафт е ландшафт, който се е формирал и функционира само под въздействието на природните фактори за ландшафтна диференциация.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Антропогенната дейност често се намесва и трансформира даден ландшафт в известна степен, като по този начин се формира **съвременният ландшафт**, който представлява потенциалния с оказаното антропогенно влияние. **Пространствената структура** ландшафтите включва подредеността и взаимното разположение на елементите на геосистемата и отразява многообразието от различни по териториален обхват и свойства ландшафти на определена територия.

Таксономична йерархия

Пространствената структура отразява многообразието от различни по териториален обхват и свойства ландшафти на Земята, а класификацията на ландшафтите тяхната хоризонтална диференциация. Класификационната система изразява съществуващото разнообразие от различни по ранг и пространствено изражение ландшафти, а ландшафтната карта илюстрира диференциацията на определено таксономично ниво (нива). За изясняване на ландшафтната диференциация на територията на НП Рила е използвана класификационна система със следните таксономични нива:

Основни таксономични нива

Клас

Тип

Подтип

Род

Вид

Подвид

Диагностични критерии

проявление на зоналността

хидро-климатични условия

типове растителност

тип релефообразуващ процес

скална основа

според степента на трансформация

Клас ландшафти. Най-висшата таксономична единица в класификацията е клас ландшафти. За нейното отделяне се приемат критерии, свързани с макроеоморфоложките особености на територията. На територията на резерват „Риломонастирска гора“ може да се обособи само един клас – планински ландшафти. Като основание за това може да се изтъкне ясно изразената диференциация на ландшафтите във височина, която се изразява във формирането на добре обособени растителни пояси, обусловени от различията в трансформацията на слънчевата енергия с увеличаване на надморската височина и оттам на хидро-климатичните условия.

За диференцирането на ландшафтите на ниво **тип** се използват комплексни хидро-климатични показатели и индекси, като тези на Де Мартон, Иванов, Торнтуйт. Този подход дава възможност хидро-климатичните условия да бъдат представени посредством количествени характеристики. На територията на резервата се обособяват три типа ландшафти: 1) Студени хумидни; 2) Хладни хумидни и 3) Умерени хумидни (Приложение 1.19, Табл. 1.19 – 1.).

В рамките на типовете ландшафти обикновено се обособяват **подтипове**, като за диагностичен критерий е възприет екологичният тип растителност. В планините те са представени под формата на височинни пояси, които също добре се корелират със стойностите на хидро-климатичните показатели. Първият тип ландшафти – Студени хумидни в Рила планина, включително на територията на резервата, се диференцира на два подтипа – на ландшафти, формиращи в пояса на алпийската тревна растителност и подтип ландшафти, формиращи в пояса на субалпийската храстова растителност. Хладните хумидни имат само един подтип – ландшафти, развити в пояса на иглолистните гори. Типът с умерени хумидни ландшафти се диференцира на два подтипа – ландшафти, развити в пояса на буковите гори, който заема по-голяма

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

надморска височина и ландшафти, развити в *габърво-горуновия горски пояс*, който обикновено е на по-малка надморска височина. Поради значителното влияние на експозицията, в обхвата на резервата двата подтипа се намират на приблизително еднаква надморска височина. Ландшафтите с букови гори са разположени в долната част на северния склон на Бричеборското било, където условията са по-мезофитни. Обратното в основата на склона, спускащ се от Мальовишкото било, който е предимно с южно изложение и където условията са по-ксерофитни, са разположени ландшафтите от габърво-горуновия пояс.

На ниво **род ландшафти** като основен диагностичен критерий се приема преобладаващият тип релефообразуващ процес. Геоморфоложки проучвания показват, че над около 1900 – 2000 m н.в. преобладаващите съвременни морфогенетични процеси са периглациалните. От друга страна в тази част на планината най-характерен облик придава глациалната морфоскулптура, която е изключително реликтна. Затова тук преобладаващият тип релеф е периглациалният и реликтногласиалният. В по-ниските части на планината преобладаващите съвременни морфогенетични процеси са ерозионно-денудационните. Там където ландшафтите са изградени върху метаморфна или магмена основна скала родът ландшафти е ерозионно-денудационни. По-различен характер има релефът в ландшафтите, формирани върху моренни материали. Те имат реликтногласиален произход, но преобладаващите съвременни процеса са ерозионно-денудационните. Затова те формират отделен род ландшафти – *реликтногласиални и ерозионно-денудационни*.

Вид ландшафти. При диференциацията на ниво вид за водещ фактор е приета литогенната основа. За целите на ландшафтната диференциация разнообразната скална основа трябва да се генерализира в определена степен. Предвид значението на скалите за формирането и функционирането на ландшафтите, като основен признак за тяхното обединяване се използват състава и свойствата им, докато възрастта и генезиса имат по-малко значение. След анализ на литоложките единици са отделени три групи скали: 1) магмени (гранитоидни) скали; 2) метаморфни скали; 3) глациални и флувиогласиални седиментни скали.

Подвид ландшафти. В тази таксономична единица се отчита антропогенното влияние, което в една или друга степен е трансформирало потенциалните ландшафти. В зависимост от степента на антропогенизация могат да се отделят първични ландшафти, вторични ландшафти и антропогенни ландшафти. Като защитена територия със строг режим в резерват Риломонастирска гора силно преобладават първичните ландшафти. В горските пояси това са естествени гори от видове, характерни за съответния пояс. В безлесната част първични се явяват ландшафтите с тревна алпийска растителност или с храсти от клек и хвойна. Към първичните ландшафти се отнасят и тези с голи скали и сипеи, които са много характерни тук. Вторични ливадни ландшафти се наблюдават в северозападната част на резервата близо до връх Баучер, по Водния чал, западно от в. Бричебор и западно от в. Терезия. Антропогенни ландшафти на територията на резервата не са установени.

1.19.2. Естетически качества

1.19.2.1 Ландшафтно-естетическа оценка

Естетическата стойност на ландшафта е пряко свързана с възприятията на хората за заобикалящата ги среда. Като водещи критерии при ландшафтно-естетическата

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

оценка се вземат предвид визуални показатели като атрактивност на външния облик на ландшафта, видимост, характер на ландшафта. Основната функция на резервата е консервационната и по тази причина естетическата стойност не е от чак толкова съществено значение при създаването на план за управление. Като се има предвид обаче местоположението на резервата в рамките на природен парк Риломанастирска гора и непосредствената му близост до едни от най-натоварените туристически маршрути в планината естетическите му качества следва също да се оценят подобаващо. За оценка на естетическата стойност на ландшафтите е разработена пет степенна скала, която се базира на характерните особености на ландшафтите от отделните таксономични нива, свързани с тази категория. Като се има предвид, че основната цел при създаването на резервата е да се запазят първични горски екосистеми от иглолистни и смесени елови и букови гори на ниво тип и подтип ландшафти по-висока стойност би следвало получават хладните хумидни ландшафти с иглолистни гори и умерените хумидни ландшафти с букови гори. На ниво род с най-висока естетическа стойност се открояват реликтно-гласиалните и ерозионно-денудационни ландшафти. Техните геоморфоложки особености предопределят наличието на различни по характер скални образувания, които придават по-атрактивен характер на горските пейзажи. Степените за оценка на естетическата стойност са следните: 1) уникална стойност – характерна е за природни образувания с уникални характеристики като скалните форми, в горната част на резервата, атрактивни водни обекти като Сухото езеро; 2) много висока стойност – с нея се оценяват гори с висока степен на консервационна значимост, като в случая към тях се отнасят повечето от горските площи в резервата; 3) висока стойност – в тази категория попадат всички останали естествени и слабо изменени ландшафти; 4) средна стойност – средно изменените ландшафти; 5) ниска стойност – силно изменените ландшафти. Ландшафти от четвърта и пета категория на територията на резервата практически отсъстват.

За пълноценното възприемане на ландшафта от посетителите е важно да се установят места с особени естетически качества и подходящи места за наблюдения, от които да се разкриват възможности за живописни или обзорни гледки. От гледна точка на ландшафтната структура най-голям брой подобни места са разположени в студените хумидни ландшафти от алпийския и субалпийски пояс с перигласиални и реликтно гласиален релеф. Като обект с най-висока стойност в резервата и неговата прилежаща част е Сухото езеро. С особено висока естетическа стойност са и върховете по билото в северната част на резервата.

1.19.2.2 Фактори и процеси, водещи до негативни нарушения на ландшафтната структура

Природните ландшафти са подложени на различни по характер и интензитет въздействия вследствие на човешката дейност. За защитена територия от категорията резерват със строг ограничителен режим и високи изисквания към опазването на екосистемите оценката на антропогенните въздействия е от особено важна. Според степента на въздействие върху ландшафтите в Рила са обособени три категории – първични (естествени) вторични (полуестествени) и силно изменени. На територията на резервата практически отсъстват ландшафти от третата категория. Преобладаващата попада в категорията на първичните ландшафти и само незначителна част се отнася към вторичните.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Проявленията на човешката дейност в района на резервата, които водят до нарушаване на структурата на ландшафта и намаляване на неговата естетическа стойност се изразяват основно в причиняването на горски пожари, негативните въздействия от туризма и изграждането на съоръжения в непосредствена близост до неговата територия. Горските пожари са елемент от естественото развитие на ландшафтните и важна част от сукцесионната смяна на растителната му покривка. Въпреки това те са крайно нежелано явление за защитените територии тъй като променят значително характера на ландшафта и намаляват съществено естетическите му качества. Тъй като голяма част от пожарите през последните години са причинени от човека, тук те се разглеждат като елемент на влиянието на антропогенната дейност. Района на резерват Риломонастирска гора, който беше засегнат от пожар и през настоящата 2015 година. В непосредствена близост до района на резервата се намират останки от миннодобивна дейност, където в близкото минало се е добивала уранова руда. Въздействието на туризма има най-съществено и постоянна във времето проявление. Територията на резервата се намира в непосредствена близост до един от на-посещаваните туристически обекти в страната – Рилският манастир. Това създава сериозна опасност от замърсяване с битови отпадъци, които при силен вятър много лесно могат да бъдат пренесени и на територията на резервата. През самия резерват преминават и туристически пътеки като най-важните са маркираната пътека от Рилски манастир през Дългия рид към връх Мраморец и Седемте езера и пътеката от Кирилова поляна за Кобирино бранище. Друга пътека върви от Рилския манастир по долината на р. Друшлявица към хижа Иван Вазов. По билото на Баучер минава друга пътека която върви по границата на резервата.

Освен антропогенни фактори, водещи до негативни нарушения на ландшафтната структура, в резервата се проявяват и природни. Стръмните склонове са причина за честата лавинна активност. Пролетните лавини с мокър и тежък сняг, които често влачат със себе си и голямо количество скална маса, могат да унищожат гората и по този начин да доведат до промени в ландшафтната структура. Това се случва често в подножието на улеите, водещи от Мальовишкото било, но понякога по-мощни лавини излизат от тях и това води до катастрофални явления. Такива се наблюдават в местността Къркулиците и в района, където Белия улей се слива с улей, идващ от в. Голям Купен.

1.20. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Резултатите от анализите на пробите от почва и мъртва горска постилка от 2015г. показват, че няма замърсяване с тежки метали и металоиди.

Речните води в РРМГ се характеризират с много високо качество по основните групи физико-химични параметри (кислороден статус, ацидификация/вкисляване, биогенно натоварване, солеви режим), като не са регистрирани случаи на антропогенно замърсяване на територията на резервата (в обследваните 3 реки - Рилска, Водница и Друшлявица)

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ПЪРВА ОЦЕНКА

1.21. ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

1.21.1. Уязвимост

Всички природни местообитания са с ниска степен на уязвимост, поради строгия режим на опазване на защитената територия. При макромисетите средната степен на уязвимост се дължи на събирането на ядливи гъби, въпреки, че режимите в резервата не разрешават такава дейност. Мъховете и останалите представители на висшата флора са уязвими при природни бедствия като пожари, свлачища и др. Представителите на фауната са уязвими поради малките популации при някои от тях, поради нарушения в местообитанията при пожари, поради браконьерство.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
ЛАНДШАФТ	++	Резерватът е територия, в която са забранени човешки дейности. Уязвими са горските местообитания, главно от пожари	Противопожарни мерки и ранно оповестяване при пожари
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ			
3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculus fluitantis и Callitriche-Batrachion	+	Природното местообитание е в добро състояние и не са установени фактори, които могат да окажат негативно въздействие. Потенциални заплахи са засушаването и замърсяването на водите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в парка. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+	Тази растителност е добре запазена и не са установени заплахи, които могат оказват негативно въздействие. Потенциална заплаха са пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
4070 * Храстови съобщества с Pinus mugo	+	Природното местообитание е в добро състояние и не са установени фактори, които могат да окажат негативно въздействие.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
			природното местообитание.
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+	Природното местообитание е в добро състояние и не са установени фактори, които могат да окажат негативно въздействие.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
6230 *Богати на видове картьлови съобщества върху силикатен терен в планините	+	Природното местообитание е в добро състояние. Потенциална заплаха са естествените сукцесионни процеси на настъпление на храстовата и горската растителност.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в парка. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
62D0 Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества	+	Природното местообитание е в добро състояние. Потенциална заплаха са естествените сукцесионни процеси на настъпление на храстовата и горската растителност, които в условията на строг резерват не могат да се регулират.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	+	Тази растителност заема малки площи на територията на резервата. Потенциални заплахи са промяна в а хидрологичния режим и настъплението на храстовата и горската растителност.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
7140 Преходни блата и плаващи подвижни торфища	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Не са установени потенциални заплахи.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
8110 Силикатни сипейи от планинския до снежния пояс	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Не са установени потенциални заплахи.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Не са установени потенциални заплахи.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Потенциална заплахата са пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
9130 Букови гори от типа Asperulo- Fagetum	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Потенциална заплахата са пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
9170 Дъбово- габъррови гори от типа Galio- Carpinetum	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Запахата са и пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
9180 *Смесени гори от съюза	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние.	Осъществяване на ефективен контрол

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове		Потенциална заплаха са природни нарушения, като ветровали, снеголоми, както и пожарите.	върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
91BA Мизийски гори от обикновена ела	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Потенциална заплаха са природни нарушения, като ветровали, снеголоми, както и пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
91CA Рило- Родопски и Старопланински бялборови гори	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Потенциална заплаха са природни нарушения, като ветровали, снеголоми, както и пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio- Piceetea)	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Потенциална заплаха са природни нарушения, като ветровали, снеголоми, както и пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
95A0 Гори от бяла и черна мура	+	Природното местообитание е в много добро и запазено състояние. Потенциална заплаха са природни нарушения, като ветровали, снеголоми, както и пожарите.	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.
ФЛОРА			
Лихенизирани гъби	+	Лишейната микота в резервата не е уязвима, поради трудния достъп в и до прилежащите му територии	Мониторинг на състоянието на популациите на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
			редки видове, напр. белодробния лишей (<i>Lobaria pulmonaria</i>), <i>L. scrobiculata</i>
Макромицети	++	Степента на уязвимост на макромицетите не е висока поради строгия резерватен режим. Уязвими са ядливите гъби при наличие на браконьерско събиране, особено около туристическите пътеки. Микоризообразуващите гъби са уязвими при наличие на снеголоми и ветроломи. Познанията за макромицетите в резервата още не са достатъчни за точна оценка на степента им на уязвимост.	Препоръчва се мониторинг на състоянието на посочените групи гъби
Мъхообразни	++	Мъховата флора в резервата е уязвима предимно от природни нарушения, поради строгият характер на стопанисване	мониторинг на състоянието на популациите
Папратовидни и семенни растения	++	Като цяло флората на резервата е със средна степен на уязвимост. По-голяма част от територията е трудно-достъпна и видовете са с ниска степен на уязвимост от директно антропогенно въздействие. Същевременно, видовете растения (особено дървесните и храстовите) са уязвими от въздействието на естествени природни процеси и явления – лавини, срутвания на скали, свлачища, бури (изкореняване на дървета). Пожарите, причинени от човека повишават степента на уязвимост.	Завишаване на превантивната дейност по отношение на пожарите. Продължаващи наблюдения и оценка на степента на уязвимост във времето
Лечебни растения	++	Лечебните растения в резервата са уязвими от нерегламентирано събиране и от въздействието на природни явления – лавини, причиняващи каменоломи, и засягащи основно скална и дървесна растителност	Ограничаване на браконьерското събиране на лечебни растения. Мониторинг на видове с висок природозащитен статут, напр. рилския ревен
ФАУНА			
Безгръбначни	++	Безгръбначната фауна е уязвима	Препоръчва се

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
		от пресушаване на влажни местообитания Силно уязвими са малките изолирани популации от реликтен и рефугиален тип. Като уязвими трябва да се разглеждат всички локални ендемити, част от редките видове и старите реликти (ако имат ограничено разпространение). Общо степента на уязвимост при популациите на консервационно значимите елементи от безгръбначната фауна в резерват „Риломонастирска гора“ е средно висока	мониторинг на състоянието на популациите на консервационно значимите видове
Риби	+++	Регистрирани са изкуствени напречни миграционни бариери (на р. Друшлявица преди вливането й в р. Рилска	Изграждане на рибни проходи. Осигуряване на санитарен воден минимум.
Земноводни и влечуги	+	Херпетофауната в резервата не е уязвима.	Препоръчва се мониторинг на състоянието на популациите
Птици	+++	Доста много от приоритетните за опазване видове птици в резервата са уязвими трипръст кълвач, белогръб кълвач, сив кълвач, пернатонога кукумявка, врабчова кукумявка, сокол скитник, скален орел. Популациите на тези видове са малки и уязвими на различни въздействия. Сред въздействията върху птиците и техните местообитания трябва да се посочат браконьерство, потенциалното засягане на горските местообитания при санитарни сечи и пожари, туристическото развитие и безпокойство поради големия брой туристи в определени участъци от резервата.	Недопускане на сечи в горите на резервата. Недопускане на санитарни сечи с изключение на случаите на каламтитети след природни бедствия. Ограничаване на туристическия поток само до определени маркирани пътеки. Подобряване на организацията и мерките за превенция на пожарите. Недопускане на повсеместно палене на огън от туристите.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
			Недопускане на моторизирани офроуд машини на територията на резервата. Определяне на места подходящи за алпинизъм и скално катерене и такива които са забранени. За целта е нужно специализирано проучване.
Прилепи	++	<p>Уязвими са видовете, използващи изкуствени подземни местообитания: Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>), Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>), Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>) и Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>). Тези видове могат да бъдат подложени на силно безпокойство, прогонване в резултат на вандалски действия на посетителите на убежището. Възможна е и смъртност на индивиди.</p> <p>Уязвими към пожари, които могат да унищожат техни убежища или да доведат до пряка смъртност на индивиди са всички горски видове: Широкоух прилеп (<i>Barbastella barbastellus</i>), голям (гигантски) вечерник (<i>Nyctalus lasiopterus</i>), ръждив вечерник (<i>Nyctalus noctula</i>) и мустакат нощник (<i>Myotis mystacinus</i>)</p>	<p>Регламентиран достъп до убежищата. Поставяне на метални врати-решетки на входовете на убежищата. Дизайнът на вратите-решетки трябва да осигурява безпрепятствен полет на прилепите и трябва да бъде съгласуван със специалисти-хироптеролози.</p> <p>Дългосрочен мониторинг на зимуващите прилепи в изкуствените подземни убежища.</p> <p>Всички приложими мерки за пожароизвестяване и пожаробезопасност.</p>
Бозайници (без прилепи)	++	Основните заплахи за едрите бозайници са следните: Безпокойство от човешко присъствие, незаконен лов, скитащи кучета, изолация (дива коза)	Препоръчва се засилен регулярен контрол и проверки за незаконен лов; засилен контрол

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
			върху ловните и пастирските кучета в околностите на резервата; мерки за намаляване на безпокойството по време на размножителния сезон и други ключови периоди от жизнения цикъл (зимен сън): ограничаване на достъпа до места, които са подходящи за леговища на хищници или такива са налични, както и ключовите за дивата коза – в радиус от 500 м.;

1.21.2. Рядкост

По-голямата част от природните местообитания са оценен със средна степен на рядкост, тъй като се срещат във високопланинския пояс и на други планини в България. Местообитанието на торфищата и мочурите (7140) е с ограничено разпространение в страната. С висока степен на рядкост са оценени и горите от бяла и черна мура, както и местообитание 9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове. Макромицетите и висшата флора – папратовидни и семенни растения се отличават с висока степен на рядкост, тъй като в резервата има находища на значителен брой редки, застрашени и ендемични видове висши растения, като някои от тях се срещат единствено в границите на Рила планина. Сред безгръбначните животни има такива, които са известни само от резервата. Около 74% от птиците са редки и много редки. Бозайната фауна също е представена от видове с ограничено разпространение в страната и с висок консервационен статут.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
ЛАНДШАФТ	+	Ландшафт, характерен за планините в България	
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ			
3260 Равнинни	++	Природното местообитания се среща в	Мониторинг на

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
или планински реки с растителност от Ranunculus fluitantis и Callitriche- Batrachion		цялата страна.	състоянието
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	++	Този тип растителност е с широко разпространение във високите планини на страната, Европа и резервата.	Мониторинг на състоянието
4070 * Храстови съобщества с Pinus mugo	++	Този тип растителност се среща във високите планини на страната с субалпийския и алпийския пояси.	Мониторинг на състоянието
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	++	Среща се в алпийския и субалпийския пояси на Стара планина, Рила и Пирин.	Мониторинг на състоянието
6230 *Богати на видове картълви съобщества върху силикатен терен в планините	++	Природното местообитание се среща в планинските части на страната.	Мониторинг на състоянието
62D0 Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества	++	Природното местообитание се среща във високите планини на страната.	Мониторинг на състоянието
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	++	Широко разпространен на територията на страната и резервата.	Мониторинг на състоянието
7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища	+++	Природното местообитание е с ограничено разпространение на територията на страната.	Мониторинг на състоянието
8110 Силикатни сипейи от планинския до снежния пояс	++	Природното местообитание се среща във високите планини на страната.	Не

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	++	Природното местообитание се среща в планините на страната.	Не
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	++	Природното местообитание е с широко разпространение на територията на страната.	Мониторинг на състоянието
9130 Букови гори от типа Asperulo- Fagetum	++	Природното местообитание е с широко разпространение на територията на страната.	Мониторинг на състоянието
9170 Дъбово- габъррови гори от типа Galio- Carpinetum	++	Природното местообитание е с широко разпространение на територията на страната.	Мониторинг на състоянието
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	+++	Среща се в планинските райони на страната.	Мониторинг на състоянието
91BA Мизийски гори от обикновена ела	++	Срещат се преобладаващо в планините от югозападна България и по-ограничено в Стара планина.	Мониторинг на състоянието
91CA Рило- Родопски и Старопланински бялборови гори	++	Срещат се преобладаващо в планините от югозападна България и по-ограничено в Стара планина.	Мониторинг на състоянието
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio- Piceetea)	++	Срещат се преобладаващо в планините от югозападна България и по-ограничено в Стара планина.	Мониторинг на състоянието
95A0 Гори от бяла и черна мура	+++	Имат ограничено разпространение в страната.	Мониторинг на състоянието
ФЛОРА			
Лихенизирани гъби	++	В резервата е установен 1 вид със статут на застрашеност в редица европейски страни – белодробният лишей (<i>Lobaria pulmonaria</i>). Срещат се и други редки за страната видове, като <i>Sticta sylvatica</i> , <i>Arthonia radiata</i> , <i>Lobaria scrobiculata</i> , <i>Pertusaria amara</i> , <i>P. flavida</i> , <i>Xylographa parallela</i>	Проучване на разпространението и състоянието на редките видове на територията на резервата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
			Опазване на местообитанията, в които се срещат редките видове
Макромицети	+++	В резервата са установени 6 вида макромицети с консервационно значение, включени в Червения списък на гъбите в България. От тях 4 вида са включени и в Червена книга на Р. България, т. 1, Растения и гъби. Регистрирани са и редки за страната видове	По-задълбочено проучване на видовия състав на макромицетите в резервата и състоянието на природозащитно-значимите таксони. Мониторинг на консервационно-значимите видове
Мъхообразни	++	В резервата са установени видове с ограничено разпространение, оценени като застрашени и уязвими спрямо критериите на IUCN и включени в ЗБР (<i>Rhynchostegium rotundifolium</i> и <i>Buxbaumia viridis</i>)	мониторинг на състоянието на популациите
Папратовидни и семенни растения	+++	Посочената висока степен на параметъра се определя от факта, че в резервата има находища на значителен брой редки, застрашени и ендемични видове висши растения, като някои от тях се срещат единствено в границите на Рила планина. Резерватът съхранява 52 консервационно-значими вида, в т.ч. 39 вида от ЗБР; 44 вида, включени в Червен списък на папратовидните и семенните растения в България (8 критично застрашени, 14 застрашени, 22 уязвими); 10 български и 52 балкански ендемити; 3 вида – в Бернската конвенция и 1 вид е включен в Директивата за местообитанията	Мониторинг на състоянието на избрани консервационно-значими видове. Проучване на състоянието на популациите на видове с висок консервационен статут – критично застрашени и включени в Приложение 2 на Директивата за местообитанията
Лечебни растения	++	На територията на резервата се срещат 8 защитени вида лечебни растения, 9 вида от Червен списък на папратовидните и семенните растения в България вида	Мониторинг на популациите на природозащитно-значимите видове, контрол и санкции за неспазване на законовите разпоредби

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
ФАУНА			
Безгръбначни	+++	С висока степен по този показател трябва да се отбележат популациите на видовете, които се срещат у нас само в резерват „Риломонастирска гора“. Причина за тяхната рядкост е силно изразената им стенопопност. Това е достатъчно да се определи висока степен на рядкост при популациите на много групи безгръбначни животни. Много редки са някои локални ендемити, за които паркът е значим при опазване на популациите им. На територията на резерват „Риломонастирска гора“ са установени 24 вида от 6 групи безгръбначни животни, включени в Червения списък на IUCN. По тези критерии най-много са представителите на пеперудите (Lepidoptera) – 10, твърдокрилите (Coleoptera) – 5 и дървениците (Heteroptera) – 5.	Мониторинг на популациите на консервационно значимите видове
Риби	+	От 2 вида установени в резервата, единият е неместен, зарибен вид, а другият е балкански ендемит.	Предприемане на мерки за опазване на местния вид.
Земноводни и влечуги	+	В резервата не са установени редки видове земноводни и влечуги	Препоръчва се мониторинг на състоянието на популациите
Птици	+++	От сигурно гнезещите в резервата видове птици 79 вида са оценени като редки или много редки – 73,8%, а 28 вида са често срещани и обикновени -26,2%.	Да, посочен е списък от мерки в по-горната глава който е насочен към опазване главно на редките видове и техните местообитания.
Прилепи	++	Два от видовете (или 15 % от обитаващите резервата прилепи) са изключително редки на територията на България: северен прилеп (<i>Eptesicus nilssonii</i>) и голям (гигантски) вечерник (<i>Nyctalus lasiopterus</i>). Северният прилеп е установен досега единствено на територията на Рила преди повече от 30	Провеждане на целенасочени проучвания върху разпространението на двата вида с цел установяване на съвременния статус на техните

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
		години, като впоследствие е регистриран еднократно в началото на 21-ви век с помощта на ултразвуков детектор.	популации и предприемане на адекватни мерки за тяхното опазване.
Бозайници (без прилепи)	++	Общо 8 вида от бозайната фауна на резерват „Риломонастирска гора“ са включени в Директива 92/43: 8 вида са в Приложение 4, а 4 от тях и в Приложение 2. Общо 10 вида са включени в ЗБР като 6 са в Приложение 2 и 9 са в Приложение 3. Пъстрият пор има категория „уязвим“ (Vulnerable) в Световния Червен списък (IUCN, 2015). Видрата е в категория „почти застрашени“ (Near Threatened). Общо 8 вида са включени в Червената книга на Република България: 4 вида в категория „застрашени“ (Endangered), 3 вида в категория „уязвими“ (Vulnerable) и един вид в категория „критично застрашени“ (Critically Endangered). Общо 6 вида са включени във Вашингтонската конвенция (CITES). Три от тях са в Приложение 1, четири – в Приложение 2 и един - в Приложение 3. Редки видове са дивата коза, рисът и златката. Присъствието на риса понастоящем е под въпрос. Два подвида бозайници са балкански ендемити: дивата коза (<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>) и невестулката (<i>Mustela nivalis galinthis</i>).	Мониторинг на популациите на приоритетните видове бозайници, който да включва детайлни екологични и генетични проучвания.

Оценка на местообитанията и видовете по отношение на „Рядкост“ в национален, европейски и световен мащаб:

Организмови групи/местообитания	Значение		
	Национално	Европейско	Световно
Природни местообитания			
3260 Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculion fluitantis</i> и <i>Callitriche-Batrachion</i>	+	+	+
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+	+	+
4070 * Храстови съобщества с <i>Pinus mugo</i>	+	+	+
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+	+	+

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Организмови групи/местообитания	Значение		
	Национално	Европейско	Световно
6230 *Богати на видове картьови съобщества върху силикатен терен в планините	+	+	+
62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества	+	+	+
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	+	+	+
7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища	+	+	+
8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс	+	+	+
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+	+	+
9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum	+	+	+
9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum	+	+	+
9170 Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum	+	+	+
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	+	+	+
91BA Мизийски гори от обикновена ела	+	+	+
91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори	+	+	+
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)	+	+	+
95A0 Гори от бяла и черна мура	+	+	+
Флора			
Мъхообразни	+	+	
Лихенизирани гъби	+	+	
Макромицети	+		
Висши растения	+	+	+
Лечебни растения	+	+	+
Фауна			
Безгръбначни	+	+	
Риби	+	+	
Земноводни и влечуги	+	+	
Птици	+	+	
Бозайници – прилепи	+	+	
Бозайници без прилепи	+	+	

1.21.3. Естественост

Всички компоненти на биотата се характеризират с висока степен на естественост, което е обяснимо предвид статута на защитената територия.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
ЛАНДШАФТ	+++	Ненарушена абиотична среда и растителност	
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ			
3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculum fluitantis и Callitriche-Batrachion	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
4070 * Храстови съобщества с Pinus mugo	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
6230 *Богати на видове картьлови съобщества върху силикатен терен в планините	++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
7140 - Преходни блата и плаващи	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
подвижни торфища			
8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
9130 Букови гори от типа Asperulo- Fagetum	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
9170 Дъбово- габъррови гори от типа Galio- Carpinetum	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
91BA Мизийски гори от обикновена ела	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
91CA Рило- Родопски и Старопланински бялборови гори	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio- Piceetea)	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
95A0 Гори от бяла и черна мура	+++	Естествен компонент на растителната покривка	Мониторинг на състоянието
ФЛОРА			
Лихенизирани гъби	+++	Лишейната микота се характеризира с висока степен на естественост, главно	Запазване на естествения

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
		поради естествения характер на местообитанията. Не са регистрирани чужди видове.	характер на местообитанията
Макромицети	+++	Макромицетите се характеризират с висока степен на естественост, главно поради естествения характер на местообитанията. Не са регистрирани чужди видове.	Запазване на естествения характер на местообитанията
Мъхообразни	+++	Мъховата флора се характеризира с висока степен на естественост	Няма
Папратовидни и семенни растения	+++	Висшата флора се характеризира с висока степен на естественост главно поради естествения характер на местообитанията. Делът на регистрираните чужди видове е незначителен, като са установени само единични индивиди, с липсващо или незначително въздействие върху местното биологично разнообразие на този етап. По-голямо участие на рудерални и нитрофилни видове се наблюдава единствено в зоните около хижите, пътищата, най-натоварените туристически пътеки, както и в териториите, засегнати от пожари (напр. южните склонове на дял Бричебор над Илийна река).	Запазване на естествения характер на местообитанията.
Лечебни растения	+++	Групата на лечебните растения се характеризира с висока степен на естественост.	Запазване на естествения характер на местообитанията.
ФАУНА			
Безгръбначни	+++	В резервата няма интродуцирани безгръбначни животни, обособили популации. Всички установени видове са автохтонни. Известна част от тях са възникнали в специфичните за Рила формообразуващи центрове и придават висока уникалност на фауната. Това определя висока степен на естественост при популациите от безгръбначни животни в резервата. С висока степен на естественост по произход (над 80%) са горските съобщества в резервата, в сравнение с горските територии на национално и европейско ниво.	Не са необходими

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
Риби	++	Ихтиофауната в резервата се характеризира със средна степен на естественост. Повечето от уловените риби носят белезите на местните пъстърви.	Не са необходими
Земноводни и влечуги	+++	Херпетофауната в парка се характеризира с висока степен на естественост	Не са необходими
Птици	+++	Орнитофауната на резервата се отличава с много висока степен на естественост. Интродуцирани или инвазивни видове не се срещат трайно в него.	Не са необходими
Прилепи	+++	Популациите от прилепи, обитаващи резервата се характеризират с висока степен на естественост. Видовият състав на прилепите съответства на наличните потенциални възможности за намиране на убежища от горски, мигриращи и обитаващи подземни убежища видове.	Не са необходими
Бозайници (без прилепи)	+++	Бозайната фауна в резервата се характеризира с висока степен на естественост.	Не са необходими

1.21.4. Типичност

Всички компоненти на биотата и ландшафта са с висока степен на типичност, дължащо се на ненарушената природна среда в резервата.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока		
ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ЛАНДШАФТ	+++	Висока степен, определена от физикогеографските особености и свързаните с тях местообитания
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ		
3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculum fluitantis и Callitriche-Batrachion	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и парковият режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
4070 * Храстови съобщества с Pinus mugo	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
6230 *Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и парковият режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
62D0 Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
9130 Букови гори	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
от типа Asperulo-Fagetum		Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
9170 Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
91BA Мизийски гори от обикновена ела	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
95A0 Гори от бяла и черна мура	+++	Видовият състав е типичен за това природно местообитание. Екологичните условия, както и резерватният режим, са предпоставка за запазване на типичния характер на местообитанието.
ФЛОРА		
Лихенизирани гъби	+++	Лишейната микота е с висока степен на типичност. Видовият състав е обусловен от наличието на разнообразни форми на релефа, растителни сообщества, което е предпоставка за богатство от видове, обитаващи съответните местообитания (гористи и открити пространства).
Макромицети	+++	Установените видове макромицети на територията на парка са типични и характерни за изследваните местообитания.
Мъхообразни	+++	Мъховата флора на резервата е с висока степен на типичност. Характерно е съчетанието на типични видове за бореалните сенчести местообитания с ксерофити, разпространи в открити скални територии
Папратовидни и семенни растения	+++	Групата на папратовидните и семенните растения е с висока степен на типичност и включва видове, характерни за представените в резервата бореални и планински

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
		съобщества, както и характерни видове за открити скалисти терени. На склоновете с южно изложение, докъм 1500 м. надм. в., в обхвата на горите от зимен и рилски дъб, поради по-топлия микроклимат навлизат и някои субсредиземноморски елементи. В резервата са установени 10 български и 52 балкански ендемита.
Лечебни растения	+++	Лечебните растения на резервата се характеризират с висока степен на типичност. Характерно е съчетанието на типични видове за горски местообитания и видове, разпространи в открити скални територии.
ФАУНА		
Безгръбначни	+++	Популациите на безгръбначните животни образуват типични съобщества за различните хабитати в карстовите и силикатни терени в планината. Независимо че подобни съобщества обитават подобни хабитати и в други наши планини, определяме степента на типичност при популациите на повечето групи безгръбначни животни в Рила като висока. Резерватът има висока степен на типичност за планинските силикатни скални ландшафти и трогови долини, които се обитават от специфична фауна.
Риби	+++	Ихтиофауната в резерватната територия се характеризира с висока степен на типичност. Според Рамковата директива за водите, местообитанията на пъстрьвовите популации в резервата принадлежат към речен тип R3.
Земноводни и влечуги	+++	Херпетофауната на парка е с висока степен на типичност.
Птици	+++	Орнитофауната на резервата включва почти всички видове типични за планинските горски екосистеми у нас – най-вече за смърчовите, беломуровите, буковите и смесените планински гори.
Прилепи	+++	Прилепното съобщество е с висока степен на типичност. Доминират горските видове прилепи, които характеризират среднопланинския и високопланински височинен пояс в Рилородопския масив. Примери: Характерни обитатели на стари широколистни и смесени иглолистни гори са Широкоух прилеп (<i>Barbastella barbastellus</i>), Ръждив вечерник (<i>Nyctalus noctula</i>). В подземните убежища зимуват четири характерни вида за пещерната фауна на България: Голям нощник (<i>Myotis</i>), Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>), Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>) и Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>).
Бозайници (без	+++	Бозайната фауна в резервата е представена от типични за

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
прилепи)		нашите планини видове.

1.21.5. Размери

За по-голямата част от биотата границите на резервата са достатъчни за оптимална проява и съществуване на популациите. По отношение на рибите малка част от подходящите местообитания – притоци на р. Рилска са в резервата. За земноводните и влечугите, привързани към по-влажни местообитания също територията е оценена като недостатъчно голяма. Площта на резервата е само част от индивидуалните територии на видовете прилепи. За едрите бозайници, които се отличават с големи индивидуални територии, резерватът също не е достатъчно голям по площ.

СТЕПЕНИ: + - недостатъчни +++ - достатъчни

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ПРОМЯНА ГРАНИЦИТЕ РЕЗЕРВАТА	ОТ В НА
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ				
3260 Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculus fluitantis</i> и <i>Callitriche-Batrachion</i>	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
4070 * Храстови съобщества с <i>Pinus mugo</i>	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
6230 *Богати на видове картьови съобщества върху силикатен терен	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ПРОМЯНА ГРАНИЦИТЕ РЕЗЕРВАТА	ОТ В НА
планините				
62D0 Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
8110 Силикатни сипейи от планинския до снежния пояс	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
9130 Букови гори от типа Asperulo- Fagetum	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
9170 Дъбово- габъррови гори от типа Galio- Carpinetum	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипейи и стръмни склонове	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
91BA Мизийски	+++	Територията на резервата е достатъчна за	Не	

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ПРОМЯНА ГРАНИЦИТЕ РЕЗЕРВАТА	ОТ В НА
гори от обикновена ела		опазването на природното местообитание		
91СА Рило- Родопски и Старопланински бялборови гори	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio- Piceetea)	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
95A0 Гори от бяла и черна мура	+++	Територията на резервата е достатъчна за опазването на природното местообитание	Не	
ФЛОРА				
Лихенизирани гъби	+++	Резерватната територия в сегашните си граници е достатъчна за оптималното съществуване на лихенизираните гъби	Не необходима	е
Макромицети	+++	Територията на резервата в настоящите си граници е достатъчна за оптималното съществуване на популациите на макромицетите	Не необходима	е
Мъхообразни	+++	Резерватната територия в настоящите си граници е достатъчна за оптималното съществуване на популациите на мъховете	Няма	
Папратовидни и семенни растения	+++	Резерватната територия в настоящите си граници е достатъчна за оптималното съществуване на популациите на папратовидните и семенните растения	Не необходима	е
Лечебни растения	+++	Територията на резервата в настоящите си граници е достатъчна за оптималното съществуване на популациите на лечебните растения	Не необходима	е
ФАУНА				
Безгръбначни	+++	Размерите на резервата осигуряват необходимите предпоставки за опазване на естествените екосистеми и природните процеси, протичащи в тях и изпълнение на природозащитните му функции като защитена територия. Общата площ на резервата в голяма	Не	

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ПРОМЯНА ГРАНИЦИТЕ РЕЗЕРВАТА	ОТ В НА
		степен спомага за опазването на образците от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни дивни растителни и животински видове и местообитанията им.		
Риби	++	Територията на резервата в настоящите си граници не е достатъчна да гарантира опазването на пъстървовите популации в него. Само някои по-малки притоци на р. Рилска попадат в резервата, а главната река има отделни сравнително къси участъци, които се явяват граница на резервата.	Включване на участъци от Рилска река в границите на резервата.	
Земноводни и влечуги	+	Територията на резервата в настоящите си граници не е достатъчна за оптималното съществуване на популациите на земноводни и влечуги.	Разширение на границите и включване на повече открити пространства	
Птици	+++	Размерите на резервата са достатъчни за опазване на популациите на видовете в тази част на Рила	Предложения за полигони от горската зона за включване в националния парк	
Прилепи	+	Площта на резервата е само част от индивидуалните територии на видовете прилепи. По отношение на налични убежища (стари дървета с хралупи и хлабави кори, скални формации и изкуствени подземни галерии) те предоставят особено благоприятни условия за съществуването на тринадесетте установени вида. В резервата съществуват и оптимални ловни местообитания за всички установени видове.	Не	
Бозайници (без прилепи)	+++ +	дребни бозайници (насекомоядни бозайници и гризачи) – в резервата са предоставени достатъчно големи и разнообразни местообитания за оптималното им съществуване. Едрите бозайници (копитни и хищници) имат големи индивидуални участъци (от няколко стотин квадратни километра) – в	Не е необходима промяна в границите на резервата, но трябва да се осигури връзка (биокоридори)	

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОМЯНА В ГРАНИЦИТЕ НА РЕЗЕРВАТА
		резервата са предоставени достатъчно големи и разнообразни местообитания за оптималното им съществуване, но обитаващите резервата индивиди от тези видове са част от по-големи популации, чието разпространение обхваща цялата територия на Рила планина, а в редица случаи и съседни територии.	със съседни територии с оглед генетичен обмен между субпопулациите на някои видове едри бозайници

1.21.6. Биологично разнообразие

Местообитания от класификационни типове от Директивата за местообитанията

В резервата са идентифицирани 18 типа природни местообитания, включени в Приложение I на Директивата за местообитанията. Сред тях приоритетни за опазване на Европейско ниво са:

- 4070 * Храстови съобщества с *Pinus mugo*
- 6230 * Богати на видове картьови съобщества върху силикатен терен в планините
- 9180 * Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове

Лихенизирани гъби – 95 вида, от които белодробният лишей (*Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm.) е застрашен по критериите на IUCN.

Макромицети - 128 вида, 6 природозащитно-значими от Червения списък на гъбите в България: *Bondarzewia montana* (Планинска бондарцевия), *Clavicornia pyxidata* (Чашеносещ корал), *Geastrum quadrifidum* (Четириделна земна звезда), *Hericium flagellum* (Боров корал), *Porphyrellus porphyrosporus* (Пурпурноспорова манатарка) и *Strobilomyces strobilaceus* (Шишарковидна манатарка).

Мъхове – 73 вида. 6 вида са включени в националния Червен списък на мъховете с категориите „Застрашен“ (2 вида), „Уязвим“ (2 вида), „Почти застрашен“ (1 вид) и „С недостатъчно данни“ (1 вид). Два вида са включени в Червена книга на Р България. Два вида са включени в европейския Червен списък на мъховете с категориите „Регионално застрашен“ (RT) и „Рядък“ (R). Един вид – *Vuxbaumia viridis* – е включен в Приложение 2 на ЗБР, Директива 92/43/ЕИО и Бернската конвенция.

Висши растения – 816 вида, от които 52 с природозащитен статут. Защитени от ЗБР са 39 вида; 44 вида са от Червен списък на папратовидните и семенните растения в България „Критично застрашени“ (CR) – 8 вида, „Застрашени“ (EN) – 14 вида, „Уязвими“ (VU) – 22 вида. В резервата са установени 10 български и 52 балкански ендемита.

Безгръбначни - 1734 вида. 10 вида от Директивата за местообитанията (Дир. 92/43/ЕЕС), 24 вида от Червения списък на застрашени видове на IUCN, 12 вида от приложенията на Бернската конвенция, 15 вида защитени в България (ЗБР), 3 вида от Червената книга на Република България и 47 вида включени в НСМБР. Реликтните видове са 94, а ендемитите 124.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Риби –2 вида, от които Македонска пъстърва (*Salmo macedonicus*) е ендемичен вид за Балканския полуостров.

Земноводни и влечуги – 1 вид

Птици –125 вида. 118 вида са защитени според ЗБР (93,7%), 34 вида са включени в Червената книга на България (27,2%), 28 вида са включени в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС (%), 120 вида са включени в Бернската Конвенция(%), 23 вида са включени в Бонската Конвенция за опазване на мигриращите видове(%) и 24 са включени в Конвенцията CITES. 3 вида глациални реликти, 7 вида Балкански ендемити и субендемити.

Прилепи –13 вида, всички с природозащитен статут.

Бозайници (без прилепи) –.38 вида, от които 8 вида са включени в Директивата за местообитанията. Единадесет вида от наземните бозайници, разпространени на територията на резервата, са обект на мониторинг в НСМБР. Два вида Балкански ендемити – дива коза и невестулка. Реликтен вид –снежната полевка.

С ниско биоразнообразие се отличава местообитание 3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculus fluitantis* и *Callitriche-Batrachion*, както и 8110 Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс, които са сравнително бедни на видове. Сред организмовите групи рибите и херпетофауна са представени с по-малко видове.

СТЕПЕНИ: + - ниска ++ - средна +++ - висока		
ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ		
3260 Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculus fluitantis</i> и <i>Callitriche-Batrachion</i>	+	Характеризират се с ниско биоразнообразие
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
4070 * Храстови съобщества с <i>Pinus mugo</i>	++	Характеризират се умерена степен на биоразнообразие
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
6230 *Богати на видове	++	Характеризират се умерена степен на биоразнообразие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
картълови съобщества върху силикатен терен в планините		
62D0 Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
6430 Хидрофилни съобщества от високи тревни в равнините и в планинския до алпийския пояс	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища	++	Характеризират се с умерена степен на биоразнообразие
8110 Силикатни сипейи от планинския до снежния пояс	+	Характеризират се с бедно биоразнообразие, поради екстремните условия, при които се срещат
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+++	Характеризират се относително бедно биоразнообразие, но богатство от конзервационно значими видове
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	++	Характеризират се с умерена степен на биоразнообразие
9130 Букови гори от типа Asperulo- Fagetum	++	Характеризират се с умерена степен на биоразнообразие
9170 Дъбово- габъррови гори от типа Galio- Carpinetum	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипейи и стръмни склонове	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
91BA Мизийски гори от обикновена ела	++	Характеризират се с умерена степен на биоразнообразие
91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)	++	Характеризират се с умерена степен на биоразнообразие
95A0 Гори от бяла и черна мура	+++	Характеризират се със значително биоразнообразие
ФЛОРА		
Лихенизирани гъби	++	В резервата, с изключение на <i>Lobaria pulmonaria</i> и <i>L. scrobiculata</i> , не са регистрирани приоритетни за опазване видове. Броят на регистрираните лишейни таксони е около 10% от общия им брой в страната, което е показател за значително биоразнообразие, имайки предвид площта на защитената територия.
Макромицети	+++	Броят на установените видове макромицети на територията на резервата е 128 (около 10% от известните за страната). Консервационно значимите видове са 6. За точна оценка на биологичното разнообразие и консервационната значимост на макромицетите в резервата са необходими значително по-задълбочени проучвания
Мъхообразни	++	В резервата е регистриран един приоритетен за опазване вид (<i>Buxbaumia viridis</i>). Общият брой на регистрираните видове е 8% от българската мъхова флора, което и показател за добра проява на този компонент на биоразнообразието, предвид площта на резервата
Папратовидни и семенни растения	+++	Територията на резервата съхранява значително разнообразие от папратовидни и семенни растения – 816 вида или около 40% от разпространените в Рила папратовидни и семенни растения. Флората има висока консервационна стойност, поради наличието на голям брой редки, защитени и ендемични видове. Видовете с природозащитна стойност са 52 (около 6.4% от флората на резервата), от които 39 са защитени. В Червен списък на папратовидните и семенните растения в България са включени 44 вида. Общо 62 вида са ендемични, от които 52 вида са балкански ендемити и 10 вида – български ендемити. и около 60 вида български и балкански ендемити.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
		Среща се и един вид от Директивата за местообитанията – <i>Tozzia alpina subsp. carpathica</i> .
Лечебни растения	++	Общият брой установени видове лечебни растения е 270 (34% от видовете лечебни растения за страната). От тях 8 вида са защитена, а 9 вида са включени в Червен списък на папратовидните и семенните растения в България. Под специален режим на опазване и ползване според ЗЛР са 14 вида.
ФАУНА		
Безгръбначни	++	В територията на резервата групата на безгръбначните животни включва около 6% от видовете, установени в България. Като се има предвид, че общата проученост на безгръбначната фауна в планината не надхвърля 40-50%, разнообразието от таксони може да се прецени като високо. Реално процентите и степента ще се окажат по-високи след пълното проучване на резервата. Резерватът е основен елемент от Общоевропейската екологична мрежа "НАТУРА 2000" в България. От безгръбначната фауна са установени 1734 вида. Ендемичните форми са 124 вида. От тях 62 вида са балкански, 53 вида са български и 9 вида са локални ендемити. Резерватът е формообразуващо огнище за растения и безгръбначни животни. Резерватът е екологичен коридор, способстващ обмена, разпространението и връзката на видовете от планините в тази част на Балканския полуостров.
Риби	+	Ихтиофауната на резервата се характеризира с ниска степен на биологично разнообразие и 1 консервационно значим вид – македонската пъстърва (<i>Salmo macedonicus</i>).
Земноводни и влечуги	+	Подходящите местообитания за земноводни и влечуги в резервата не са много, затова и биологичното разнообразие е ниско. Потенциални местообитания има за <i>Rana temporaria</i> , <i>Zootoca vivipara</i>
Птици	++	Установените 125 вида птици представляват около 28% от орнитофауната на България. Можем да оценим това разнообразие на птици като средно, което е типично за високите планини, където условията са твърде екстремни, а много местообитания и видове обитаващи на малка надморска височина не са представени.
Прилепи	+++	Територията на резервата се обитава или представлява благоприятно местообитание на 13 вида прилепи, или около 39 % от състава на българската прилепна фауна. Специфичното зоогеографско положение на територията, заедно с ландшафтните особености, определят наличието и на два от най-редките видове прилепи в България: северен прилеп (<i>Eptesicus nilssonii</i>) и голям (гигантски) вечерник

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ
		(<i>Nyctalus lasiopterus</i>).
Бозайници (без прилепи)	+++	Наземната бозайна фауна на резерват „Риломонастирска гора“ включва 38 вида бозайници (без прилепи и синантропни видове наземни бозайници) от 16 семейства и 5 разряда. Видовото разнообразие е високо и се характеризира с висока степен на консервационна значимост. На територията на националния парк се срещат приблизително 66 % от автохтонната наземна бозайна фауна, типична за страната.

1.21.7. Стабилност и нестабилност

Като стабилни във времето са оценени горските местообитания. Стабилността на местообитанията, зависещи от промените в хидрологичния режим е по-ниска. Такива са торфища, мочури, планинските потоци и реки, хидрофилните съобщества, както и скалните и картьловите местообитания, ацидофилните тревни съобщества, поради възможност за обрастване с храсти и дървесни видове. Популациите на растенията са стабилни, като възможни негативни влияния са свързани главно с природни бедствия, а при лечебните растения – с неразрешено събиране. Стабилността на популациите на животните е свързана със заплахи като браконьерство, безпокойство, пожари.

СТЕПЕНИ: + - ниска степен или нестабилни ++ - средна +++ - висока степен или стабилни

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
ЛАНДШАФТ	++	Средната степен се определя от високата пожароопасност	Противопожарни мерки и ранно оповестяване
ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ			
3260 Равнинни или планински реки с растителност от <i>Ranunculus fluitantis</i> и <i>Callitriche-Batrachion</i>	++	Природното местообитание е запазено, стабилността му се определя от запазването на хидрологичния режим на прилежащите територии.	Мониторинг на състоянието
4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества	+++	Природното местообитание е стабилно. В условията на високата планина на много места то формира крайна фаза на развитие на растителността, което обуславя стабилността му във времето.	Мониторинг на състоянието
4070 * Храстови съобщества с <i>Pinus mugo</i>	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Проявява тенденция към разширяване на ареала на разпространение.	Мониторинг на състоянието

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества	++	Природното местообитание проявява висока степен на стабилност, но е възможно да бъде намалена неговата площ при разширяване на териториите заемани от местообитание 4070.	Мониторинг на състоянието
6230 *Богати на видове картълви съобщества върху силикатен терен в планините	++	Природното местообитание проявява висока степен на стабилност, но е възможно да бъде намалена неговата площ при разширяване на териториите заемани от местообитание 4070.	Мониторинг на състоянието
62D0 Оро- мизийски ацидофилни тревни съобщества	++	Природното местообитание проявява висока степен на стабилност, но е възможно да бъде намалена неговата площ при разширяване на териториите заемани от местообитание 4070.	Мониторинг на състоянието
6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс	++	Природното местообитание е запазено, стабилността му се определя от запазването на хидрологичния режим на прилежащите територии.	Мониторинг на състоянието
7140 - Преходни блата и плаващи подвижни торфища	++	Много уязвимо местообитание, но на територията на Рила планина, предвид голямото изобилие от водоизточници, проявява стабилност, като условие за това е запазването на хидрологичния режим на прилежащите територии.	Мониторинг на състоянието
8110 Силикатни сипей от планинския до снежния пояс	+++	Природното местообитание е стабилно.	Мониторинг на състоянието
8220 Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове	+++	Природното местообитание е запазено и стабилно.	Мониторинг на отделни представители на флората и фауната, които го обитават
9110 Букови гори от типа Luzulo- Fagetum	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условието на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	Мониторинг на състоянието
9130 Букови гори	+++	Природното местообитание е стабилно	Мониторинг на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
от типа Asperulo-Fagetum		във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	състоянието
9170 Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	Мониторинг на състоянието
9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	Мониторинг на състоянието
91BA Мизийски гори от обикновена ела	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	Мониторинг на състоянието
91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	Мониторинг на състоянието
9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със стабилността му.	Мониторинг на състоянието
95A0 Гори от бяла и черна мура	+++	Природното местообитание е стабилно във времето. Условията на резерватния режим са фактор за запазване на тази стабилност. Протичането на възобновителна динамика е естествен процес, който не е в противоречие със	Мониторинг на състоянието

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИ МОСТ ОТ МЕРКИ
		стабилността му.	
ФЛОРА			
Лихенизирани гъби	+++	Популациите са в стабилно състояние, поради това, че не са повлияни от антропогенно въздействие	Мониторинг на видовете с природозащитен статут
Макромицети	++	На територията на резервата не се наблюдава антропогенен натиск върху гъбните групировки	Строг контрол за недопускане на браконьерско събиране на гъби в резервата. По-задълбочено проучване на видовия състав на макромицетите и състоянието на популациите на консервационно-значимите видове
Мъхообразни			
Папратовидни и семенни растения	++	Популациите на висшите растения са в относително стабилно състояние, не са повлияни съществено от антропогенен натиск, но в известна степен са уязвими от природни явления.	Мониторинг на видовете от НСМБР и от Директивата за местообитанията. Проучване на състоянието на критично застрашените видове. Оценка на въздействието на естествени природни процеси върху популациите на застрашени, редки и ендемични таксони.
Лечебни растения	++	Популациите на видовете по скалистите местообитания не са стабилни, напр. популациите на <i>Rheum raponticum</i> (рилски ревен), <i>Rhodiola rosea</i> (златовръх), <i>Sedum acre</i> (лютив тлъстига) и др., които са уязвими от природни явления.	Мониторинг на видове с висок консервационен статус.
ФАУНА			
Безгръбначни	+++	Поради естествения характер на съобществата и ограниченото антропогенно натоварване популациите	+++

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
		на видовете, представени с висока численост, са стабилни. Редките изолирани популации трудно се поддават на отчитане и на практика липсват данни за тяхната стабилност. Сегашното ниво на проучване на безгръбначната фауна в резервата не позволява реална преценка на стабилността на популациите за повечето видове. Относително по-ниска стабилност е възможна при пасищата в резултат на прекомерен брой пасящи животни, което води до загуба на растителни видове около кошарите, прокарите и местата за водопой, почвена ерозия и нитрофилизация.	
Риби	++	Пъстървовите популации в резервата са със средна стабилност. Независимо от сравнително неповлияната от човешка дейност резерватна територия, значителната уязвимост на популациите от различни отрицателно-действащи фактори, понижава степента на стабилност.	++
Земноводни и влечуги	++	Популациите са в стабилно състояние, но в резервата няма много подходящи местообитания	Препоръчва се мониторинг на състоянието на популациите
Птици	++	За голяма част от видовете птици в планината няма данни които да ни позволят да оценим дали техните популации са стабилни или нестабилни. Това важи за повечето врабчоподобни птици, совите, кълвачите, глухаря, лещарката и др. За редица видове има сигурни данни че са намалели или изчезнали. Изчезнали като гнездещи са лешоядите, а вероятно и малкия орел. Вероятно скалния орел също не гнезди на територията на резервата. Намаляващи са планинския кеклик, хайдушката гарга и др. Необходим е задълбочен и по-дълготраен мониторинг, за да се направят категорични изводи за тенденциите в числеността на популациите на видовете птици в	Необходими са мерки за опазване на горите за подобряване на състоянието на видовете птици с нестабилни популации и техните местообитания.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВИД	СТЕПЕН	ПРИЧИНИ / ОСНОВАНИЯ	НЕОБХОДИМОСТ ОТ МЕРКИ
Прилепи	+++	резервата. Прилепното съобщество е в стабилно състояние поради изключително слабия антропогенен натиск върху екосистемата. Част от територията е труднодостъпна и на практика се намира в естествено състояние. В ключовите местообитания, в т.ч. и в ловните територии не са идентифицирани сериозни заплахи и въздействия. Повишен риск от проява на отрицателно въздействие върху зимувалите прилепи съществува в подземното убежище (изоставено минна галерия над м. Кирилова поляна) в резултат на нерегламентирани посещения на хора и възможност за вандалски действия. Пожарите в горските територии са фактор на въздействие върху горските видове, водещ до унищожаване на техните убежища и смъртност на индивиди.	Регламентиран достъп до убежищата. Поставяне на метални врати-решетки на входовете на убежищата. Дизайнът на вратите-решетки трябва да осигурява безпрепятствен полет на прилепите и трябва да бъде съгласуван със специалисти-хироптерофизиолози. Прилагане на мерки за пожароизвестяване и пожаробезопасност.
Бозайници (без прилепи)	++	Популациите на едрите бозайници като цяло са стабилни, но регистрираните заплахи от антропогенен характер застрашават устойчивото им съществуване в дългосрочен план. Съществува потенциалната заплаха от хибридизация при вълка и дивата котка, както и липса на информация в това отношение.	Засилен контрол на територията на парка. Екологичен мониторинг на популациите на кафява мечка, вълк и дива коза. Генетичен мониторинг на вълк, дива котка и дива коза.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Обобщение на основните заплахы и предложени мерки е представено в таблицата по-долу:

ЗАПЛАХА	ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЗАСЕГНАТИ ОБЕКТИ, МЕСТООБИТАНИЯ, ВИДОВЕ	МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
Нерегламентирана сеч (потенциална)	Ще доведе до унищожаване на популации на видове и промени в структурата и състава на растителните съобщества	9110 Букови гори от типа Lazuli-Acetum, 9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum, 9170 Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum, 9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове, 91BA Мизийски гори от обикновена ела, 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea), 95A0 Гори от бяла и черна мура	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Мониторинг на състоянието на природното местообитание.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЗАПЛАХА	ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЗАСЕГНАТИ ОБЕКТИ, МЕСТООБИТАНИЯ, ВИДОВЕ	МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
Пожари	<p>Ще доведе до унищожаване на популационни видове и промени в структурата и състава на растителните съобщества</p> <p>Унищожаване на убежища на горски видове прилепи, смъртност на индивиди</p>	<p>9110 Букови гори от типа Luzulo-Fagetum, 9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum, 9170 Дъбово-габърови гори от типа Galio-Carpinetum, 9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове, 91BA Мизийски гори от обикновена ела, 91CA Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори, 9410 Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea), 95A0 Гори от бяла и черна мура, 4070 *Храстови съобщества с Pinus mugo, 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества, 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6230 *Богати на видове картьлови съобщества върху силикатен терен в планините</p> <p>Широкоух прилеп (Barbastella barbastellus), голям (гигантски) вечерник (Nyctalus lasiopterus), ръждив вечерник (Nyctalus noctula), мустакат нощник (Myotis mystacinus)</p>	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЗАПЛАХА	ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЗАСЕГНАТИ ОБЕКТИ, МЕСТООБИТАНИЯ, ВИДОВЕ	МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
Замърсяване с битови отпадъци	Може да доведе до навлизането на инвазивни видове в природните местообитания	Всички природни местообитания	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата. Почистване на незаконните сметища.
Събиране на консервационно значими видове растения (без тези от Прил. 4 на ЗБР) за колекции (изкл. за събиране за национални научни колекции, след получаване на надлежно разрешение от МОСВ). Събиране на гъби и лечебни растения	Унищожаване на популации на видове	Всички природни местообитания	Осъществяване на ефективен контрол върху спазването на ограничителните режими в резервата.
Строителство на хидротехнически съоръжения	Изграждане на напречни прегради, които не могат да бъдат преодоляни от рибите и така прекъсват техните естествени миграции	Повечето представители на сладководната безгръбначна фауна. Местните пъстървови популации	Изграждане на рибни проходи или премахване на миграционната бариера. Забрана за строителство на допълнителни съоръжения.
Водовземане	Драстично спадане на водното ниво в реките.	Повечето представители на сладководната безгръбначна фауна. Местните пъстървови популации	Осигуряване и поддържане на екологичен воден минимум.
Нерегламентиран риболов	Пряко унищожаване на ихтиофауната.	Местните пъстървови популации	Строга охрана и контрол.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЗАПЛАХА	ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЗАСЕГНАТИ ОБЕКТИ, МЕСТООБИТАНИЯ, ВИДОВЕ	МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
Зарибяване с неместни видове	Негативно влияние върху местните популации.	Местните пъстървови популации	Забрана за зарибяване с неместни видове.
Санитарни сечи и премахване на сухата стояща и паднала дървесна маса	Намаляване на местата подходящи за хранене и гнездене на кълвачите и местата за гнездене на совите	Трипръст кълвач Белогръб кълвач Черен кълвач Сив кълвач Голям пъстър кълвач Гълъб хралупар Врабчова кукумявка Пернатотога кукумявка Горска улулица	Недопускане на санитарни сечи с изключение на случаите на каламитети след природни бедствия
Засилен туристически поток	Безпокойство на птиците	Всички видове гнездещи птици	Ограничаване на туристическия поток само до определени маркирани пътеки
Лавини	Загуба на местообитания и влошаване на качествата им, намаляване на хранителната база	Всички видове горски птици	Подобряване на организацията и мерките за превенция на пожарите. Недопускане на повсеместно палене на огън от туристите.
Водовземания за различни нужди и замърсяване на води. Наличие на ВЕЦ по някои от реките.	Влошаване на качествата на речните местообитания	Воден кос, планинска стърчиопашка, бяла стърчиопашка, късокрил кюкавец	Забрана за изграждане на съоръжения, които не отговарят на изискванията за опазване на околната среда
Отстрел на птици	Нарушаване структурата и числеността на популациите	Глухар, лещарка, гълъб хралупар, планински кеклик, горски бекас, дневни грабливи птици	Регулярен контрол и проверки за браконьерска дейност

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЗАПЛАХА	ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЗАСЕГНАТИ ОБЕКТИ, МЕСТООБИТАНИЯ, ВИДОВЕ	МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
Офроуд моторизирани спортове на открито	Безпокойство поради силния шум и човешко присъствие	Всички видове птици гнездещи в резервата	Недопускане на моторизирани офроуд машини на територията на резервата
Алпинизъм и скално катерене	Безпокойство	Скалолазка, хайдушка гарга, пъстрогуша завирушка, дневни грабливи птици	Определяне на места подходящи за алпинизъм и скално катерене и такива които са забранени .За целта е нужно специализиран о проучване.
Нерегламентирани посещения и вандалски действия на хора в подземни убежища	Безпокойство, прогонване и смъртност на индивиди,	Изкуствени подземни убежища на прилепи, скални местообитания Голям нощник (<i>Myotis myotis</i>), Остроух нощник (<i>Myotis blythii</i>), Голям подковонос (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>) и Малък подковонос (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	Регламентиран достъп до убежищата. Поставяне на метални врати-решетки на входовете на убежищата. Дизайнът на вратите-решетки трябва да осигурява безпрепятствен полет на прилепите и трябва да бъде съгласуван със специалисти-хироптеролози.
Скитащи кучета и домашни котки	Намаляване хранителната база на хищници, безпокойство на копитни бозайници. Възможност за хибридизация на вълка и дивата котка.	Вълк, рис, мечка, дива коза, благороден елен и сърна.	Засилен контрол върху ловните и пастирските кучета в околностите на резервата. Контрол върху скитащите котки.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЗАПЛАХА	ВЪЗДЕЙСТВИЕ	ЗАСЕГНАТИ ОБЕКТИ, МЕСТООБИТАНИЯ, ВИДОВЕ	МЕРКИ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ
Спорт и отдих на открито, развлекателни дейности	Безпокойство	Всички видове едри бозайници	Мерки за намаляване на безпокойството по време на размножителния сезон и други ключови периоди от жизнения цикъл (зимен сън): ограничаване на достъпа до места, които са подходящи за леговища на вълк и мечка или такива са налични – в радиус от 500 м., както и в ключовите местообитания на дивата коза
Незаконен лов	Пряко унищожаване на видове хищни и копитни бозайници, намаляване на хранителната база на хищниците	Вълк, рис, мечка, дива коза, благороден елен, сърна, заек, дива свиня	Регулярен контрол и проверки за браконьерска дейност
Изоляция	Потенциална възможност за инбридинг	Дива коза	Генетични изследвания и последващ дългосрочен генетичен мониторинг

1.22. СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ОЦЕНКА

1.22.1. Социално-икономически условия

Като цяло информираността за резервата е ниска и е тясно свързана с неговото име – популярността на Рилския манастир влияе значително и по асоциация прилежащите му територии се приемат за познати. Защитените територии в района не се отличават ясно. Населението от община Рила в много по-голяма степен е запознато с природната ценност на резервата, отколкото с институционалните аспекти – управление, собственост, граници. Ценността на резервата в обществената визия се свързва в най-

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

голяма степен с горите и растителния свят, водните и рибни ресурси и културните ценности в близост, което показва една доста обективна представа.

Информираността за дейностите, които могат да се практикуват на територията на РМГ показват значително несъответствие с актуалните режими и норми и повишаването на информираността е много наложителна дейност, както по отношение на природна стойност, така и по отношение на разрешени дейности, режими и норми, отговорни институции. Местната общност от община Рила представлява приоритетна целева група, но популярността на резервата следва да се повиши и сред националната общественост, тъй като по-голяма част от посещенията по преминаващите туристически пътеки, се извършват от посетители от други места.

Институционалните аспекти за момента остават неясни за обществените групи, и затова координацията на дейностите в тази насока между двете Дирекции – на НП „Рила“ и на ПП „Рилски манастир“ е много наложителна и има голямо значение за развитие на обществените представи за защитените територии.

На територията на резервата има единични обекти на недвижимо културно наследство, някои собственост на Рилския манастир. Развитието на техния потенциал обаче е несъвместимо със съществуващите режими и норми и целите за опазване на резервата. Подходящата форма на туризъм е единствено пешеходното преминаване по съществуващите маршрути, пресичащи територията на резервата. Управлението на съществуващия значителен туристически поток в прилежащите територии следва да ограничава навлизането му в резервата.

1.22.1.1. Оценка на рекреационната дейност

Туризмът е сред основните сектори, които могат да се използват за поддържане на поминъка, като тук трябва да се имат предвид големите възможности за привличане на туристи в района на Рилския манастир чрез предлагане на продукти-местно производство (млечни продукти, мед, сладка от горски плодове, плетива, дърворезба и др.) Разпространението на рекламни печатни материали за историческото минало, интересни природни забележителности в близост, брошури да природното богатство на резервата, водачество на туристически групи, също са сред дейностите, които постоянно могат да осигуряват приходи за местното население.

Рекреационната дейност в резерват „Риломонастирска гора“ е забранена. Той цели опазване на ценните природни ресурси и следва да запази тази си функция. В този смисъл разширяването на рекреационни дейности на територията е неприемливо, като е удачно запазването на съществуващите режими за преминаване по пресичащите резервата туристически пътеки.

1.22.1.2. Оценка на дейностите от ползване на ресурсите

Статутът на резерватната територия не предполага дейности по ползване на ресурсите в него. Проучването показва, че събиране на горски плодове, билки и в по-малка степен гъби се осъществява в прилежащите територии, но вероятно се практикуват и на територията на резервата, за което е необходим постоянен контрол от страна на парковата охрана.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

1.22.2. Собственост

Цялата площ на територията на РМГ е изключително държавна собственост, за което има издадени решения на ОСЗГ- гр. Кочериново, към която служба се води територията на землище „Рилски манастир“. За територията на РМГ има изготвена кадастрална карта, но все още не одобрена и е в сила Картата на възстановената собственост.

Намиращите се на територията на РМГ – 8 сгради – 4 от тях към метох „Св. Теодосий“ и 4 към метох „Св. Лука“ са записани в ККР със собственик „Рилска света обител“, като липсва информация за документ.

Четири имота, записани като „Религиозни“ са със следните идентификатори – 62685.6-0.516 дка, представляващ част от метох „Св. Теодосий“; 62685.26.5 – 1835 дка, представляващ църква „Покров Богородичен“; 62685.26.6 – 0.801 дка, представляващ църква „Св. Лука“

Тази собственост е отразена в ККР, но поради факта, че към момента същата не е одобрена от АГКК, защото се обслужва в съда, показаната собственост не е валидна и доказана и остава действието на КВС, а там същата липсва.

1.22.3. Управление

Управлението на РМГ се осъществява с административния и технически капацитет на ДНП „Рила“. Резерватната територия обаче изисква специализирана охрана, редовно обхождане на територията с цел контрол на преминаващите туристи, както и превантивни наблюдения за възможни опасности от пожари. За тази цел е необходимо кадрово и техническо укрепване на ДНП „Рила“, насочено към територията на резервата.

1.22.4. Формиране на основните и на специфичните проблеми на територията

Резерват „Риломанастирска гора“ е изключителна държавна собственост. Статутът на резервата ограничава възможностите за разнообразна човешка намеса. Основните проблеми на територията могат да се сведат до следното:

- ✓ Антропогенно влияние главно в близост до границите на резервата, предизвикващо замърсяване с битови отпадъци, шумово замърсяване, повишена пожароопасност, поради близостта на културно-исторически обекти и постоянното присъствие на туристи ;
- ✓ Естествени причини: слаба репродуктивна способност за някои видове; обрастване на тревните съобщества с храстова растителност;
- ✓ Необходимост от кадри и техника за охрана на резервата, вкл. пожарна охрана;
- ✓ Необходимост от повишаване на интереса към защитената територия от страна на местното население – чрез образователни програми и информационни материали;
- ✓ Необходимост от продължителни научни изследвания за оценка на състоянието на популациите на приоритетни видове и природозащитното състояние на природните местообитания;

1.23. ПОТЕНЦИАЛНА СТОЙНОСТ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Стойността на резерват „Риломанастирска гора“ се определя от съчетанието на абиотични фактори, които са основа за формиране на типична естествена растителност, представена главно от иглолистни гори и високопланинска безлесна

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

зона с богатство от видове на флората и фауната. Допълнително консервационната стойност на резервата се определя от:

- ✓ Сравнително голямо биологично разнообразие – присъствие в резервата на естествени гори от смърч, бял бор, ела, рилски дъб и на богатство от видове от флората, фауната и микотата;
- ✓ Резерватът попада в защитена зона от мрежата Натура 2000 в България BG000496 „Рилски манастир“ по Директивата за местообитанията и в едноименната защитена зона по Директивата за птиците;
- ✓ Резерватната територия съхранява популациите на редица застрашени и уязвими видове от флората и фауната на България, ендемити и реликти. Заедно с природните местообитания, включени в Директивата за местообитанията, „Риломанастирска гора“ придобива статут на територия от европейско значение за опазване на биоразнообразието;
- ✓ Резерватът предоставя възможности за разгръщане на редица образователни и научно изследователски програми като мониторинг на приоритетни видове и местообитания, организиране на ученически, студентски и любителски експедиции с образователна цел, включване на доброволци в мониторинговите програми, подготовка на печатни материали за популяризиране стойността на резервата като ценен природен обект (брошури, атласи и др.);
- ✓ Близостта на резервата до територии, широко използвани за туризъм, поклонничество и отдих, дава възможност за популяризиране на неговата стойност като природно богатство.

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧАСТ 2: ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ И ОГРАНИЧЕНИЯ

2.1. ДЪЛГОСРОЧНИ ЦЕЛИ

2.1.1. Определяне на главните цели

Формулирането на главните цели е в пряка връзка с предназначението на защитената територия, а именно опазване на богатата реликтна растителност. Тези цели произтичат от ЗЗТ.

Чл.16.

(2) Резерватите се управляват с цел:

1. запазване на естествения им характер;
2. научна и образователна дейност и/или екологичен мониторинг;
3. опазване на генетичните ресурси;
4. запазване на естествени местообитания и на популациите на защитени редки, ендемитни и реликтни видове;
5. развитие на мрежа от представителни за България и Европа екосистеми и застрашени местообитания

Въз основа на констатациите и оценките в Част 1 на настоящия ПУ, са формулирани следните главни цели:

1. Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на екосистемите;
2. Насърчаване на научни изследвания с цел проучване и мониторинг на разпространението и състоянието на популациите на видовете, с акцент върху консервационно значимите, както и природните местообитания, включени в Директивата за местообитанията и ЗБР.

2.1.2. Определяне на второстепенните цели

- ✓ Ненамеса в горските местообитания в резервата; (в съответствие с гл. цел 1)
- ✓ Опазване от браконьерство и бране на защитени растителни видове; (в съответствие с гл. цел 1)
- ✓ Подобряване качеството на природозащитното образование и насърчаване на дейности, свързани с популяризиране на резервата като обект с изключително важно значение за опазване на биоразнообразието в България; (в съответствие с гл. цел 1)
- ✓ Усъвършенстване на управлението и охраната на защитената територия; (в съответствие с гл. цел 1)
- ✓ Задълбочаване на познанието за биоразнообразието в резервата и природозащитното състояние на популациите на консервационно значимите видове (в съответствие с гл. цел 2)
- ✓ Изграждане на партньорства за законосъобразни дейности между заинтересовани страни в прилежащите на резервата територии. (в съответствие с гл. цел 1)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

2.2. ОГРАНИЧЕНИЯ

2.2.1. Тенденции от естествен характер

Промени в климата

Глобалното затопляне, промяната в количеството на годишните валежи и промените в средните температури в сравнение с типичните за умерената континентална зона, винаги влияят върху растителността на даден район. Най-силно се засягат хигрофилните съобщества. Промените в климата в посока повишаване на средногодишните температури може да доведе до промени във видовия състав.

Значение на заплахата: *потенциално, средно за видове и местообитания.*

Сукцесии (смяна на растителността)

Естественото развитие на растителността се характеризира с промени в състава на видовете, произтичащо от дългогодишни взаимоотношения между популациите на видовете в съчетание с абиотичните фактори на средата. Обрастването с храсти и настъпването на дървесната растителност е естествен процес на изместване на тревните съобщества.

Значение на заплахата: *средно, за растителността.*

Ниска репродуктивност

Естествен процес при част от растителните видове и едрите бозайници. С ниска възможност за семенно размножаване се характеризират редица ендемични и застрашени видове растения.

Значение на заплахата: *средно, за видовете.*

Генетично замърсяване

Процес на въздействие на рудерални и чуждестранни инвазивни растителни видове от прилежащите на резервата територии.

Значение на заплахата: *средно, за растителни видове.*

2.2.2. Тенденции от антропогенен характер

2.2.2.1. Конкретно установени в резервата заплахи или тенденции от антропогенен характер, възпиращи постигането на някои от главните или второстепенните цели

Пожари

Паленето на огън на нерегламентирани места по време на туристически изleti застрашава резервата от пожар. Човешкото присъствие в близост до границите е значително и това повишава заплахата от пожари, причинени по невнимание.

Значение на заплахата: *високо, за видове, местообитания и хора.*

Отпадъци

Човешкото присъствие в близост до резервата е предпоставка за увеличаване на отпадъците – строителни и битови.

Значение на заплахата: *средно, локално, за местообитания и видове.*

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Събиране на лечебни растения и такива за декоративни цели

Редица видове представляват декоративен интерес, други се използват като билки. В достъпните части на резервата този тип човешко влияние е негативно върху популациите на видовете, много от които са с висок консервационен статус.

Значение на заплахата: *високо, локално, за растителните видове.*

Бракониерство

Въпреки строгият режим на резервата, в териториите в близост до границите му и в достъпните части браконьерството води до пряко унищожаване или безпокойство.

Значение на заплахата: *високо, локално, за животинските видове.*

2.2.2.2. Ограничения и тенденции извън резервата

Практики в селското, горското, ловното стопанство в съседни територии

Съседните територии попадат в ПП „Рилски манастир“ и НП „Рила“, което е благоприятна предпоставка за запазване на резерватната територия. Съществува обаче непозволено събиране на билки, плодове, гъби, както и браконьерство.

Значение на заплахата: *средно, локално за видове*

Туристически натиск

Наличието на подходящи за туризъм места в околностите на резервата, както и посещенията в Рилския манастир и околностите му са причина за засилено човешко присъствие в пограничните части.

Значение на заплахата: *високо, локално, за местообитания и видове.*

2.2.3. Други ограничения и тенденции

Недостатъчни бюджетни финансови средства за охрана и обучение на персонал

Значение на заплахата: *високо, повсеместно, за местообитания и видове.*

Недостатъчно финансови средства за финансиране на научни мониторингови програми и образователни програми

Значение на заплахата: *високо, повсеместно, за местообитания и видове.*

Липса на интерес към природозащитни дейности

Условия за проява на това ограничение са пропуски в природозащитното и биологичното образование.

Значение на заплахата: *високо, повсеместно, за местообитания и видове.*

Липса на административен и организационен капацитет

Недостиг на подготвен персонал в държавния и общинския сектор.

Значение на заплахата: *високо, повсеместно, за местообитания и видове.*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ВТОРА ОЦЕНКА

2.3. ЕФЕКТ НА ОГРАНИЧЕНИЯТА ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ЦЕЛИ

Дългосрочни цели	Ограничения	Въздействие	Значимост на въздействието	Честота на въздействието	Обхват на въздействието	Мярка
Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на екосистемите	✓ Климатични промени	✓ Възможно засушаване или силни и продължителни дъждове	средно	постоянно	повсеместно	✓ Невъзможна
	✓ Сукцесии	✓ Смяна на растителността	средно	постоянно	повсеместно	✓ Невъзможна
	✓ Ниска продуктивност	✓ Ограничено разпространение и намаляване броя на младите индивиди	средно	постоянно	локално (за определени видове)	✓ Невъзможна
	✓ Генетично замърсяване	✓ Хибридизация	средно	постоянно	потенциално	✓ Мониторинг на навлизането на чужди инвазивни видове в територията на резервата
	✓ Пожари	✓ Увреждане на местообитания и	значително	периодично	локално до повсеместно	✓ Превантивни мерки и охрана, изграждане на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Дългосрочни цели	Ограничения	Въздействие	Значимост на въздействието	Честота на въздействието	Обхват на въздействието	Мярка
		унищожаване на популации на растителни видове				противопожарни планове
	✓ Шумово замърсяване	✓ Безпокойство на животни	средно	периодично	локално	✓ Контрол върху честотата и периода на посещенията, информирание на посетителите за правилата на поведение в резервата
	✓ Отпадъци	✓ Влошаване качеството на средата	средно	периодично	локално	✓ Осигуряване на места за събиране на отпадъци и контрол върху навременното им извозване
	✓ Събиране на растения и гъби	✓ Намаляване числеността на популациите	значително	периодично	локално	✓ Охрана и мерки за информирание на посетителите за правилата на поведение в резервата
	✓ Браконьерство	✓ Унищожаване	значително	периодично	локално	✓ Засилена охрана в

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Дългосрочни цели	Ограничения	Въздействие	Значимост на въздействието	Честота на въздействието	Обхват на въздействието	Мярка
		на видове				резервата и контрол на достъпа до него
Насърчаване на научни изследвания с цел проучване и мониторинг на разпространението и състоянието на популациите на видовете, с акцент върху конзервационно значимите, както и природните местообитания с приоритетно значение на национално и европейско ниво	✓ Недостатъчно финансови средства за научни проекти	✓ Дефицит на познания за популациите на видовете и състоянието на местообитанията и невъзможност за вземане на адекватни решения по опазване	значително	периодично	повсеместно	✓ Подготовка на проекти и кандидатстване за финансиране на научноизследователски дейности
Ненамеса горските местообитания в резервата	✓ Браконьерство	✓ Пряко унищожаване на растения и животни и безпокойство	значително	периодично	локално	✓ Засилена охрана в резервата и контрол на достъпа до него
Подобряване	✓ Недостатъчно	✓ Неразбиране	значително	периодично	повсеместно	✓ Осигуряване на

150

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Дългосрочни цели	Ограничения	Въздействие	Значимост на въздействието	Честота на въздействието	Обхват на въздействието	Мярка
качеството на природозащитното образование	финансиране	на ролята на защитените територии като природно богатство и възможностите за използването им за екотуризъм и привличане на посетители				финансови средства на проектен принцип. Разработване на обучителни програми и информационни материали
Усъвършенстване на управлението и охраната на защитената територия и институционално укрепване	✓ Недостатъчно финансиране	✓ Липса на кадри и техника	значително	периодично	повсеместно	✓ Обучение и усъвършенстване на инфраструктурата
Изграждане на партньорства за законосъобразни дейности между заинтересовани страни в прилежащите на	✓ Липса на интерес към природозащитни дейности	✓ Създаване на предпоставки за дейности в разрез с предназначението, нормите и режимите в	значително	постоянно	локално	✓ Обучителни програми, планове за интегриране на екологичен, културен и поклоннически туризъм

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Дългосрочни цели	Ограничения	Въздействие	Значимост на въздействието	Честота на въздействието	Обхват на въздействието	Мярка
резервата територии		резервата				
	✓ Липса на административен и организационен капацитет	✓ Затруднения и пропуски при планиране, организация и контрол на дейности	значително	периодично	локално	✓ Обучителни програми

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

152

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

2.4. ПОТЕНЦИАЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Резерват „Риломанастирска гора“ съхранява богато разнообразие от видове на флората, фауната и микотата, които заедно с типове природни местообитания, включени в ЗБР и Директивата за местообитанията правят защитената територия особено ценна за съхранение на биологичното разнообразие. Осъществяването на целенасочено проучване на особеностите в популационните характеристики на конзервационно значимите видове и мониторинга ще предоставят важна информация за еколого-биологичните особености на редица защитени и ендемични видове и ще предоставят база за сравнителни и обобщаващи разработки с научен и природозащитен характер. Близостта на резервата до места, традиционно използвани за отдих и туризъм, дава възможност за съчетаване на природозащитни дейности с образователни програми. Привличането на финансови средства за популяризиране на защитената територия и организиране на посещения с образователна цел в прилежащите територии ще даде реална възможност за повишаване на интереса и обогатяване на познанието за резервата. Препоръчително е повишаване участието на ученици, студенти и природолюбители в програмите за популяризиране на защитената територия.

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧАСТ 3: РЕЖИМИ, НОРМИ, УСЛОВИЯ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ

3.1. ЗОНИРАНЕ И ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ЗОНИТЕ

Тъй като досега за резерват „Риломонастирска гора“ не е бил разработен План за управление, не е осъществявано и зонироване на територията му.

На базата на законовия статут и предназначение на защитената територия, на направените характеристики на абиотични и биотични фактори, социално-икономическа характеристика и екологичната оценка, се предлага в резерват „Риломонастирска гора“ да се обособят следните зони:

- ✓ Зона за опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им

Обхват – цялата територия на резервата.

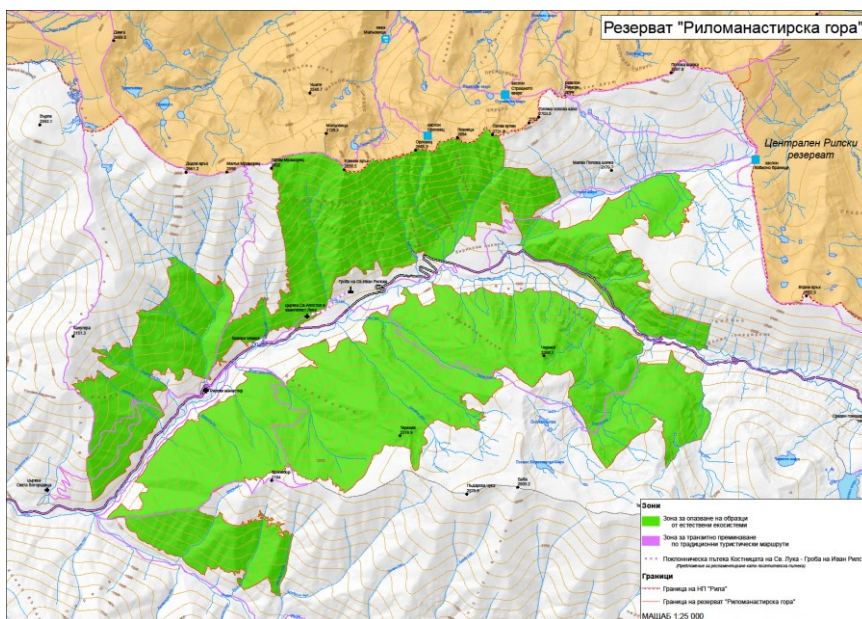
Предназначение – проучвания на видовия състав, условията в местообитанията, популациите на консервационно значими видове и местообитанията от Директивата за местообитанията и ЗБР с цел актуализация на данните за разпространението на различните организмови групи и мониторинг на компонентите на средата (абиотични и биотични).

- ✓ Зона за транзитно преминаване на посетители

Обхват – тази зона включва пътеките за преминаване на посетители, посочени в заповед РД-113 от 06.02.2012 г. на министъра на околната среда и водите в частта им, попадаща в резерват „Риломонастирска гора“, а именно: 1) От Рилски манастир до м. „Елешница“. 2) От вр. Бричебор до вр. Чаушка чука през Рилския манастир до Додов вр. И х. „Иван Вазов“. 3) От Манастирска река (р. Рилска) по дол Черней и по Мандренска река до м. „Студения кладенец“.

Предназначение – преминаване през резервата

В ПУ на ПП „Рилски манастир“ в режимите за резерватната зона е посочен маршрут Бачкова чешма - Гроба на Св. Иван Рилски. Дължината на този маршрут е около 1 км.

Фиг. 3.1. – 1. Карта на функционалното зонироване на резерват „Риломонастирска гора“

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

3.2. РЕЖИМИ И НОРМИ

3.2.1. Общовалидни режими и норми, произтичащи от ЗЗТ

Чл. 17. (1) В резерватите се забраняват всякакви дейности, с изключение на:

1. тяхната охрана;
 2. посещения с научна цел;
 3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел;
 4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;
 5. потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите, увредени вследствие на природни бедствия и каламитети.
- (2) Пътеките по ал. 1, т. 3 се определят със заповед на министъра на околната среда и водите.
- (3) Посещенията по ал. 1, т. 2 и 4 се осъществяват с разрешение от Министерството на околната среда и водите.
- (4) Санитарните мероприятия по ал. 1, т. 5 се извършват с разрешение от Министерството на околната среда и водите, издадено след положително научно становище от Българската академия на науките и положително решение на Националния съвет по биологичното разнообразие.

ЗЗТ- ДВ, бр. 133/11.11.98 г., изм. и доп. ДВ, бр.98/99 г., изм. и доп. ДВ, бр. 28/04.04.2000 г., ДВ, бр.48/13.06.2000 г., ДВ бр. 78/26.09.2000 г. ., изм. ДВ. бр.23 от 1 Март 2002г., изм. ДВ. бр.77 от 9 .08. 2002г., изм. ДВ. бр.91 от 25 .09. 2002г, бр. 28 и 94 от 2005 г., бр. 30 и 65 от 2006 г., бр. 24 и 62 от 2007 г., бр. 36 и 43 от 2008 г., бр. 19, 80 и 103 от 2009 г., бр. 19 от 2011 г., бр. 38 от 2012 г., бр. 27 от 2013

✓ **Режим на защитената територия, определен със Заповед №307 от 10.04.1986 г.**

В района на защитения природен обект се забраняват всякакви дейности, нарушаващи самобитния характер на природата му.

✓ **Режими, валидни за зоните, определени в т. 3.1**

Зона за опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им

Посещенията на изследователските екипи да се предхождат от предоставена информация за конкретната цел на проучването, използвана методика, очаквани резултати. След приключване на проучването, да се предоставят доклади с основните резултати в МОСВ.

Зона за транзитно преминаване по традиционни туристически маршрути

По маршрутите за транзитно преминаване да има указателни табели за поведението на туристите в резерватна територия, предвид заповедта за обявяване.

Изграждането на информационна система за резервата, свързана с информационни табла, указателни табели и печатна информация се извършва съгласно с утвърдени от ДНП Рила проекти и съгласувани с учени-биолози.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

3.2.2. Строителство и инфраструктура

Забраните за дейности са описани в чл. 17 от ЗЗТ. Резерват „Риломанастирска гора“ е със строг режим на защита и на неговата територия е забранена всякаква дейност като строителство и изграждане на инфраструктурни съоръжения.

3.2.3. Други режими и норми

Не се въвеждат други режими и норми, различни от произтичащите от ЗЗТ

В приложение „Крти“ е представена Карта на функционалното зонироване и режими на територията на резерват „Риломанастирска гора“.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧАСТ 4: ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ И ПРЕДПИСАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ И ПОЛЗВАНЕ

4.1. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ

Приоритетните дейности в следващия 10 годишен период на действие на ПУ са определени предвид предназначението на резервата и отразеното в Част 1 и 2. Такива са:

- ✓ Управление на ЗТ с цел опазване на естественото състояние на растителните и животинските видове и природните местообитания;
- ✓ Подобряване условията за опознаване на резервата чрез подновяване и добавяне на нови указателни табели;
- ✓ Усъвършенстване политиката на управление и охрана на защитената територия;
- ✓ Повишаване знанието на обществеността с акцент опазване на резерватната територия.

4.2. ПРОГРАМИ

4.2.1 Програма „Опазване и поддържане на биоразнообразието – видове и местообитания“

4.2.2. Програма „Мониторинг на видове и местообитания“

4.2.3. Програма „Връзки с обществеността и образование“

Подробно са разгледани в следващата точка.

4.3. ПРОЕКТИ

4.3.1 Програма „Опазване и поддържане на биоразнообразието – видове и местообитания“

Проект „Проучване на популациите на приоритетните за опазване видове от флората и фауната – численост, плътност, възрастова структура и др. биологично важни параметри“

Цел: систематизиране на актуални данни за състоянието на популациите на приоритетни за опазване видове от резервата.

Обект на прилагане: популации на видове, включени в Приложение 2 на Директивата за местообитанията и ЗБР.

Метод: теренни проучвания на разпространението и числеността на популациите на целевите видове, анализ на съществуващи данни (литературни, от научни колекции, резултати от сходни проекти и др.).

Очакван резултат: актуална информация за разпространението на видовете на територията на резервата, данни за основни популационни характеристики (специфични предвид конкретната организмова група), оценка на природозащитното състояние.

Срок: 2016-2019 г.

Приоритет - висок

Проект „Изследвания на гъбното разнообразие (вкл. и гъби, невключващи се в категорията на макромицетите)“

Цел: системни изследвания на гъбното разнообразие с цел да се преодолее проблема със слабата проученост на резерватната територия

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Обект на прилагане: видовете гъби, вкл. извън категорията на макромикетите.

Метод: теренни проучвания по определени трансекти с цел обхващане на различни типове местообитания, подходящи за гъбите.

Очакван резултат: качествено нови данни за разпространението на целевите обекти.

Срок: 2017-2018 г.

Приоритет - среден

Проект „Изследвания на влиянието на пожарите върху видовото разнообразие на представители на флората, фауната и микотата в засегнати участъци“

Цел: оценка на състоянието на екосистемите след преминали пожари и прогнози за възстановяването им.

Обект на прилагане: опожарени участъци от резерватната територия

Метод: използване на индикаторни видове от флората, фауната и микотата.

Очакван резултат: актуално състояние на екосистемите, засегнати от пожари и модел на развитието им в бъдеще.

Срок: 2016-2019 г.

Приоритет – висок

Проект „Изясняване на таксономичната принадлежност на рилския дъб (*Quercus protoroburoides*) чрез съвременни методи на изследване (генетични, молекулярни и др.)

Цел: получаване на сигурни данни за мястото на вида таксономичната схема на българските видове дъб.

Обект на прилагане – популацията на рилския дъб

Метод – използване на морфологични, генетични, молекулярни методи за идентифициране на родствени връзки и видова специфика

Очакван резултат: сигурни данни за таксономичния статут на вида

Срок: 2017 -2018 г.

Приоритет: среден

4.3.2. Програма „Мониторинг на видове и местообитания“

Проект „Мониторинг на популациите на избрани видове висши растения с конзервационна стойност (с единични находища и критично ниска численост)“

Цел: проектът ще даде възможност да се проследи състоянието на видовете и повлияването им от отрицателно действащи фактори и съответно при необходимост предприемане на действия за стабилизиране на популациите и ограничаване/елиминирание на негативните въздействия.

Обект на прилагане: целеви видове с единични находища в резервата

Метод: трансектен и чрез пробни площи за оценка на числеността

Очакван резултат: нови данни за разпространението, числеността и плътността на популациите

Срок: .2018 – 2019 г.

Приоритет – среден

Проект „Мониторинг на популациите на избрани видове безгръбначни и гръбначни животни с конзервационна стойност“

Цел: Актуални данни за тази организмова група, отличаваща се с голямо видово разнообразие

Обект: Видове от Директивата за местообитанията и ЗБР

Метод: Теренна работа по трансекти в различни типове местообитания

Очакван резултат: обогатени списъци с таксони и нови популационни данни.

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

Срок: 2018 -2019г.

Приоритет – среден

Проект: Мониторинг на възобновяването на горите

Цел: установяване времевите етапи от възобновяването на горите след пожари, както и установяване връзката между възобновяването и промените в климата

Обект: опожарени територии и такива в близост и над сегашната горна граница на гората

Метод: залагане на пробни площи за мониторинг, включително за събиране на микроклиматични данни

Очакван резултат: модел и прогноза на сукцесионните процеси

Срок: 2017 – 2020

Приоритет - висок

4.3.3. Програма „Връзки с обществеността и образование“

Проект „Популяризиране на резерват „Риломанастирска гора“

Цел: насочване на общественото внимание към резервата чрез образователни програми, чрез изграждане на нови и обновяване на съществуващи информационни табла, отпечатване на брошури, плакати, атласи и др. материали, които да се разпространяват в училищата, общината, ДНП „Рила“, територията на Рилски манастир и др. държавни и общински институции.

Обект на прилагане: заинтересовани страни в лицето на природолюбители, ученици, студенти, местно население, туристи.

Метод: отпечатване/изграждане, поддържане, на различни типове информационни материали.

Очакван резултат: повишаване на осведомеността за резерватната територия като ценен природен обект и създаване на условия за опазване, природосъобразно ползване и обучение.

Срок: периодично обновяване на информацията през 3 години

Приоритет - висок.

4.4. ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЧИ

Във връзка с изпълнение на дейностите и проектите, по-долу са представени оперативни организационни задачи, които формално не могат да се включат във визираните в ПУ програми и проекти. Такива са:

- Периодично обучение на специализирана охрана на резервата.
- Постоянно актуализиране на информацията за посетителите, контрол и спазване на изискванията за поведение в резервата, наблюдение на дейностите, извършвани в прилежащите на резервата територии, включително контрол, превантивни дейности и организиране на почистване на отпадъци от туристическа дейност.
- Разработване на планове за пожарна безопасност. Обучение и инструктаж на служители и доброволци с периодичност, съгласно изискванията на съответните нормативни документи; обновяване на оборудването в противопожарното депо, изграждане на кули за постоянно наблюдение;
- Поддържане на редовни връзки между ДНП „Рила“, местни органи, организации и медии с цел планиране, осъществяване и отчитане на дейностите;
- Ежегодно разработване на график за конкретните задачи и дейности, за които са осигурени партньори и средства за изпълнение и отговарят на определените в Част 3 режими, норми и препоръки;

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

- Периодични проверки и мониторинг на дейности в резервата и в прилежащите му територии от служители на ДНП „Рила“ или възложени на външни изпълнители, в зависимост от техните компетенции, по предварително изготвени графици;

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

4.5. РАБОТЕН ПЛАН

В представения по-долу работен план са включени приоритетни задачи за първите 3 години от ПУ

№	Приоритетни оперативни задачи и проекти	Препоръчителни срокове за изпълнение в рамките на тригодишен период след приемането на ПУ	I-ва година	II-ра година	III-та година	Общо средства	Източници на финансиране
1	„Проучване на популациите на приоритетните за опазване видове от флората, микотата и фауната – численост, плътност, възрастова структура и др. биологично важни параметри“	2016-2019	Утвърждаване на методичен подход и осъществяване на теренни проучвания	Популационни проучвания на избрани видове.	Популационни проучвания на избрани видове.	40 000 лв.	Държавен бюджет; ПУДООС; Оперативни програми; Международни проекти Връзка с мярка M43 – Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания от НПРД и мярка M 47 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете,

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

161

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

							обитаващи земеделските и горските екосистеми
2	„Изследвания на влиянието на пожарите върху видовото разнообразие на представители на флората, фауната и микотата в засегнати участъци	2016-2019	Теренни проучвания за избор на пробни площи и залагане на пробни площи.	Отчитане на параметри за оценка на популации-те от пробните площи.	Анализ на резултатите.	20 000 лв.	Държавен бюджет; ПУДООС; Оперативни програми; Международни проекти Връзка с мярка M 61 - Еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване от НПРД

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

162

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

3	Мониторинг на възобновяването на горите	2017-2020	Залагане на пробни площи в опожарени територии	Отчитане на възобновяването и климатични данни, съгласно прилаганите методики	Отчитане на възобновяването и климатични данни, съгласно прилаганите методики. Сравнителен преглед на данните от първите 3 години	20 000 лв.	Държавен бюджет; ПУДООС; Оперативни програми; Международни проекти Връзка с мярка М 23 – Оценка на влиянието на климатичните промени върху целеви видове и природни местообитания от НПРД
4	„Популяризиране на резерват „Риломанастирска гора“	2016-2017	Изграждане на нови и обновяване на съществуващи информационни табла	Отпечатване на брошури, плакати, атласи и др. материали		15 000 лв.	Държавен бюджет; ПУДООС; Оперативни програми; Международни проекти. Връзка с мярка М 95 – Популяризиране на възможностите, които „зеления“ туризъм предлага от НПРД

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

163

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

5	„Разработване на планове за пожарна безопасност. Обучение и инструктаж на служители и доброволци“. Оборудване на противопожарното депо“	2016-2018				75 .000 лв.	Държавен бюджет; ПУДООС; Оперативни програми; Международни проекти
Общо прогнозна стойност						170 000	

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

164

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението - Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на резерват „Риломонастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ЧАСТ 5: ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ

5.1. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Заложените в ПУ оперативни дейности, програми и проекти предвиждат постигане на поставените цели. В повечето случаи това са дейности, резултатите от които ще се проявят след третата година от утвърждаването на Плана, затова много важно е в определен момент да се осъществи преглед на ефективността на проведените дейности и проектни резултати и да се прецени степента на актуалност на целите.

Предложение за схема на прегледа

Начало на прегледа: на петата година от приемането на ПУ

Участници: представители на областната администрация на област Кюстендил, представители на общинската администрация на община Рила, представители на ДНП Рила, Регионална дирекция по горите Кюстендил, ДГС „Рилски манастир“, представители на учебни заведения, експерти и консултанти от екипа, разработил настоящия ПУ, експерти от НПО, членове на Консултативния съвет по биоразнообразие към МОСВ.

Критерии за оценка на проектите и дейностите: посочените в точки 4.2 и 4.3 проекти и оперативни дейности са обект на постоянен мониторинг и тяхното изпълнение се оценява ежегодно от съответните възложители и от ДНП Рила на базата на годишни отчети или по-кратки периоди, предвидени в договорите за изпълнение на съответните проекти. Основание за положителна оценка са постигнати резултати, осигуряващи достигане на поставените в проектите цели.

5.2. ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ЗАДАЧИТЕ

Схема за текущ годишен преглед, оценка и отчет на изпълнението на задачите, дейностите и проектите

Ежегодно се представя доклад в дирекция НСЗП, МОСВ относно резултатите от дейности и проекти, проведени в предходната година. Отчетът да се подготвя в срок до първото тримесечие на текущата година от отговорните лица в ДНП Рила. При участие на външни изпълнители, те периодично изготвят отчети пред ДНП Рила за резултатите от проведените дейности според сключения договор.

Предлага се следната структура на формата за отчет:

1. Наименование на проекта/дейността;
2. Източник на финансиране;
3. Участници в изпълнението на проекта/дейността – изброяват се изпълнители и партньори;
4. Срок – обозначава се какъв етап от проекта/дейността се отчита;
5. Оценка на изпълнението – извършва се сравнителен анализ на резултатите, постигнати между предходния и настоящия отчетен период;
6. Проблеми – посочват се възникнали проблеми, които затрудняват изпълнението;
7. Мерки за преодоляване на проблемите – обсъждат се и се предлагат конкретни решения;
8. Отговорни лица за мерките – административни служители, експерти-изпълнители, партньори.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

5.3. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ЦЯЛОСТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПУ

Оценката на изпълнението на ПУ след изтичане на 10-годишния период е особено важна от гледна точка на анализ на постигнатите цели и насочване на акцента към дейности и управленски решения, които да внесат корекции в области, за които са отчетени по-слаби резултати или които по една или друга причина не са били изпълнени по време на действие на ПУ. Индикатори за успешно изпълнение са:

- Изчерпателна информация за разнообразието от местообитания и видове на територията на резервата с оценки на природозащитното състояние на местообитания и видове от приложения I и II Директивата за местообитанията, Червени списъци и Червена книга на Република България
- Съхранени природни местообитания в благоприятно природозащитно състояние;
- Качествена охрана и липса на браконьерство в границите на резервата;
- Поддържани посетителски пътеки;
- Повишено познание за стойността на резервата като уникална природна територия сред учащи се, местно население и посетители в прилежащите територии.

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд за
регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013г.“

Осъществяване на дейности по „Планиране и оптимизация на управлението -
Актуализиране на план за управление на Национален парк „Рила“, съгласно утвърдено
от министъра на околната среда и водите Задание, Разработване на План (ПУ) на
резерват „Риломанастирска гора“ Разработване на ГИС базирано приложение към
системата за наблюдение на биоразнообразието в НП „Рила“ по проект № DIR 5113325-
18-116 „Устойчиво управление на Национален парк Рила I-ва фаза“

Решения за
по-добър живот

ПРИЛОЖЕНИЯ

Библиография

Приложение 1.0. Местоположение и граници

Приложение 1.4 собственост

Приложение 1.12.1 местообитания РМГ

Приложение 1.13.1 -1 РМГ растителност

Приложение 1.14. флора РМГ

Приложение 1-15 фауна РМГ

Приложение 1.16.7.2 маршрути РМГ

Приложение 1.19-1. Класификация на ландшафтите в резерват „Риломанастирска
гора“

НАЦИОНАЛНА
СТРАТЕГИЧЕСКА
РЕФЕРЕНТНА РАМКА
2007 – 2013

ДЗЗД „РИЛА КОНСУЛТАНТИ“
1616 София, ул. „Карамфил“ № 44, партер, офис 4,
тел.: 0894 511 925, e-mail: rilakonsultanti@gmail.com

